

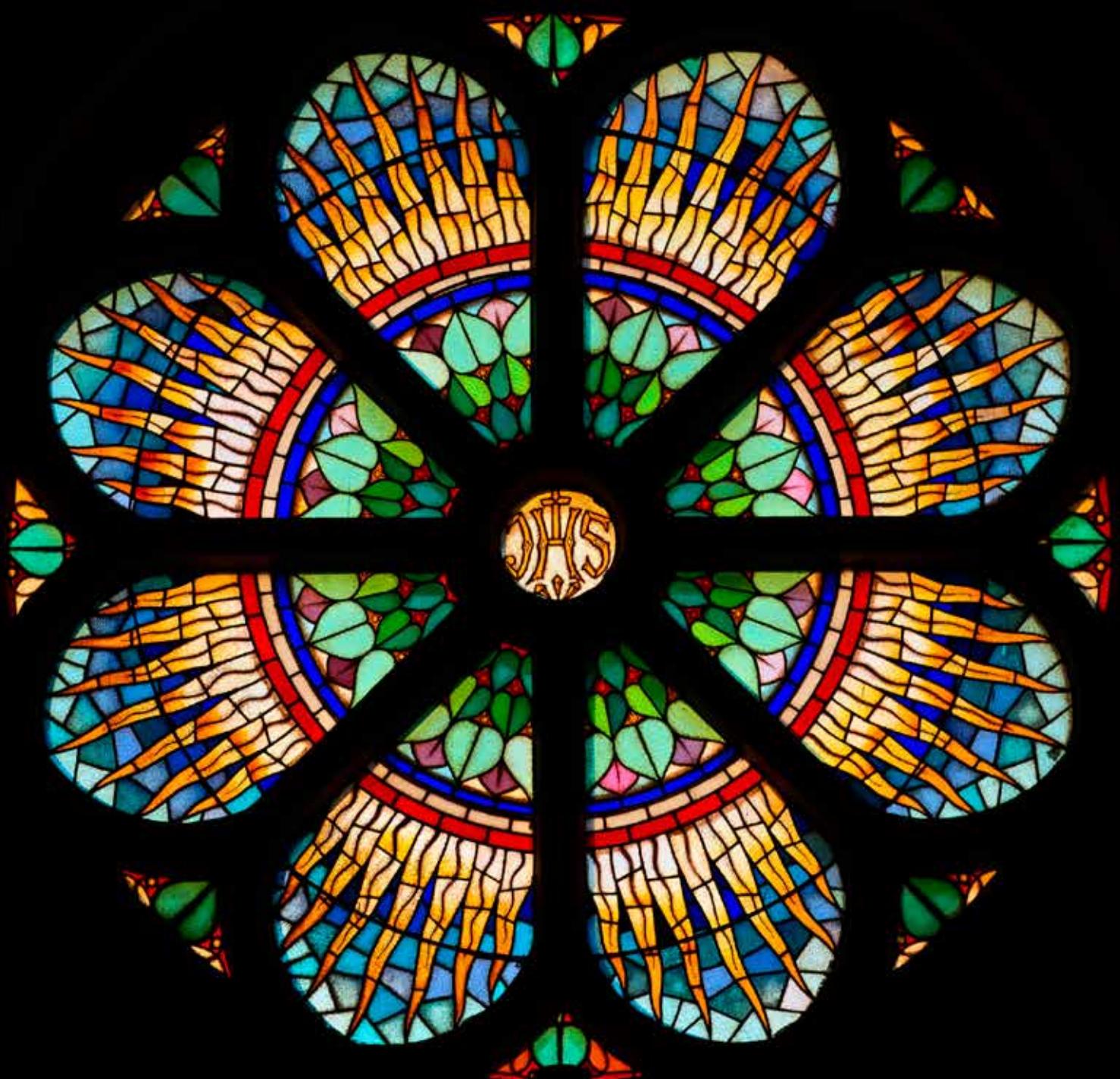

MIR I DOBRO

Glasnik Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM

MOSTAR, LII/1-2, RUJAN 2020.

LII/1-2, Rujan 2020., SLUŽBENO GLASILO

Izdaje: Hercegovačka Franjevačka provincija Uznesenja BDM, Franjevačka 1, pp 153, 88 000 Mostar;

Tel (036) 333-525; Faks (036) 333-526; web: www.franjevci.info; e-mail: mostar@franjevci.info

Uredio: fra Stanko Čosić; Odgovara: fra Miljenko Šteko; Lektorirala: Irina Budimir,

Grafička priprema: Shift Brand Design; Tisak: Fram - Ziral; Zaključeno: rujan 2020.

PROVINCIJALOVA RIJEČ

Franjevačkim provincijalima i kustosima OFM u Europi – UFME poruka predsjednika UFME o Uskrsu 2020.....	4
---	---

GENERALNA UPRAVA

Odluka o proglašenu izmjena u Provincijskim statutima	6
---	---

IZ ŽIVOTA PROVINCIJE

75. obljetnica stradanja naše braće na Širokome Brijegu, 7. veljače 1945. - 7. veljače 2020... .	10
Sveta misa za pobijene fratre – Chicago.....	13
Dani sjećanja na pobijene franjevce i puk Širokoga Brijega	14
Licencijatski ispit fra Josipa Serđe Ćavara	16
Otkrivena spomen ploča fra Blagi Brkiću, prвome hercegovačkom misionaru u Africi ..	17
Spomen dolaska fratara u Hercegovinu.....	18
Dakonsko ređenje u Jeruzalemu	19
Prezbitersko ređenje u Mostaru.....	19
Polaganje prvih privremenih zavjeta na Humcu	20
Mlada misa fra Renata Galića	22
Redovničko oblačenje u Mostaru	23
25 godina svećeništva	25
Mlada misa fra Lovre Šimića.....	26
Mlada misa fra Stipe Rotima	26
Sjednica Definitorija Provincije.....	27
Mlada misa fra Zlatka Čorića	27
50. obljetnica svećeništva	28
Velika Gospa u Chicagu – 115. obljetnica	29

NAŠI POKOJNICI

† Dragica Boras, † Jadranka Vlašić, † Mara Drmić, † Miro Šimić, † Marijan Marić,	
† Andra Bekavac, † Jerko Kurtović	30
Preminuo fra Alojzije Topić – Maćun	31
Preminuo fra Ante Kutleša.....	33
Sveta misa zadušnica s pukom za pok. fra Antu Kutlešu.....	33
Preminuo fra Ljubo Krasić.....	36
Preminuo fra Dinko Maslać.....	38

IZ FRANJAVAČKOGLA I REDOVNIČKOGLA ŽIVOTA

Poruka prigodom Dana posvećenoga života 2020.	40
--	----

IZ ŽIVOTA CRKVE U HRVATA

Priopćenje s XXII. redovitoga godišnjeg zajedničkog zasjedanja BK BiH i HBK	42
Mons. Tomo Vukšić preuzeo službu nadbiskupa koadjutora Vrhbosanske nadbiskupije.....	44
Razgovor s kardinalom Puljićem o aktualnoj situaciji u bosanskohercegovačkom entitetu RS ..	45
Propovijed kardinala Vinka Puljića na Misi za sve žrtve Drugoga svjetskoga rata te posebno za žrtve Bleiburške tragedije	48
Slavljenje svete mise na Loibaškome polju pored Bleiburga nikada nije bilo zabranjeno....	51
Biskup Petar Palić imenovan biskupom mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem trebinjsko-mrkanskim	52

VATIKAN

Papa: Pogled Bogu posvećenih osoba može biti samo pogled nade.....	53
Papa Franjo: Svećenik se ne smije izolirati, treba živjeti u zajedništvu s narodom	55
Poruka pape Franje za 57. svjetski dan molitve za zvanja	57
Papa Franjo molio za zaustavljanje pandemije: Bože, ne ostavi nas na milost i nemilost oluji....	58
Cjepivo protiv koronavirusa treba biti za sve ljude, a posebno za najsiromašnije	60

VIJESTI

Izložba grafičke mape "Fra Didak Buntić – Herojsko djelo" u Franjevačkoj galeriji na Širokome Brijegu	61
Predstavljanje monografije u Gorici.....	62
Spomendan Gospe Lurdske i Svjetski dan bolesnika	62
Zbirka pjesama fra Vlade Lončara	63
Predstavljena zbirka pjesama fra Karla Lovrića <i>Iz života za život</i>	64
Tiskan Humački zbornik	64
Život u službi evandelja	66

Franjevačkim provincijalima i kustosima OFM u Europi – UFME poruka predsjednika UFME o Uskrsu 2020.

Draga braćo provincijalni ministri i kustosi, draga braćo franjevci u Europi, braćo i sestre,

Naša Unija – UFME OFM već dva desetljeća govori o svojem projektu *Europa*. Mnogo je pothvata u svim vidovima u našim provincijama i kustodijama po Europi. A tako je bilo stoljećima prije nas. Zapravo, od samih *milosnih početaka* otkad nam je Evandelje postalo *forma vitae* u bratskome poslanju. Prisjetimo se franjevačke prošlosti Europe. Kako su se brzo *Cis i Transmontanija* razvile u respektabilne franjevačke zajednice još za života našega Serafskog oca, pokazujući radost i međusobno ohrabrenje (usp. PPr, 6). Već od ranoga 13. stoljeća znameniti su franjevci bilježili Europu svojim duhom, radom, intelektom, svojim prokušanim i čistim riječima, na korist i izgradnju naroda (usp. PPr, 9). Braća su odmah prepoznala Franjinu izvanrednu ljubav za „pisane božanske riječi“, a iz te ljubavi rođena su brojna slavna sveučilišta diljem Europe, obilježena imenima kao što su Aleksandar Haleški, Bonaventura iz Bagnoregija, Pietro di Giovanni Olivi, Duns Scot, William Ockham, i toliki drugi.

U našoj franjevačkoj tradiciji teologija je *mudrost*. I to ona *mudrost* koja nam pomaže da iskustvo milosti postane snaga za život i preobrazbu svijeta osobito u njegovim nedaćama. Stoga, kada je Europa bivala pred svojim *litostratosima*, kada je bila vezana uza stup i bičevana, kada je ustrajavala na tolikim svojim križnim putovima i kalvarijama, uvijek je tu bio i manji brat. Na koljenima klečao i molio za svoju Europu. Franjevci su svojom žrtvom proživiljivali kataklizme, davali nebrojene živote, zbrajali onaj proročki broj od stotinu četrdeset i četiri tisuće, koji su svoje haljine bijelili u krvi svoga Spasitelja.

Jesmo li posustali?! Ideali?! Samo Pravilo ili *Pravilo i život*?! Možda smo se odviše prepustili i pomislili da sve što se u povijesti rađa u nekomu trenutku i umire?! Znam da je mnoge od nas životno ranio koronavirus. Naše zajednice, obitelji i prijatelje. Teško je. Strah od nepoznatoga i neizvjesnoga, strah od osamljenosti, strah od smrti, strah od sebe samih. Ne znati kada ćemo ponovno vidjeti svoje bližnje, pa čak i kada ćemo se ponovno moći bezbrižno rukovati s

poznanikom kojeg nismo odavno vidjeli. Sjetimo se da u maloj *Sijenskoj oporuci* Franjo piše ondašnjoj braći Reda, ali i braći koja će doći do svršetka svijeta. On nam i danas nudi svoj blagoslov.

Povijest naše karizme i Franjin blagoslov uče nas ovomu: kleknemo li pozorno pred Svetohranište ili križ Gospodinov, vidjet ćemo da u nama ima mnogo snage. Jer je to Njegov dar (usp. 2Tim 1,7). S tom se snagom možemo dignuti poslije svakoga pada i ponovno krenuti.

Nikad, možda, kao u ovome vremenu pandemije nismo stajali ujedinjeni – zajedno s čitavim svijetom – u molitvi. Neka to postane naš najvažniji projekt i putokaz. Kleknimo pred križ Gospodinov, iskažimo štovanje i čast euharistijskomu Sakramantu, poklonimo se i molimo. Stari i mladi. Oni narušenoga zdravlja i oni zdravi. Usmjerimo sve ovo vremenito na *duh svete molitve i pobožnosti*.

Bio je petak i jedan je čovjek molio sam na Trgu svetoga Petra na kojemu nikada nitko u povijesti sam ne bijaše. A u njega su bile uprte oči cijelog svijeta. Iza svakoga osvijetljenog prozorskog okna nazirali su se obrisi obitelji, stisnutih jedni uz druge i očiju i misli uprtih na taj trg, u toga čovjeka, u taj tračak nade koji nam je pružao. Naš papa Franjo! Svi odvojeni jedni od drugih, a nikada u većemu zajedništvu. Svi braća, svi ljudi svijeta, svi Božja djeca. Svi ponizni i ustrajni u istoj misli. Kao goruščino zrno kada bi vjere imali, rečeno nam je davno. Zbrajamo sada i množimo sva naša sitna, životna, goruščina zrna, sve naše tihe i male molitve i sva naša htijenja i želje. Pomozi nam, Gospodine, napokon cijeli svijet zajedno moli. Usliši nas, Gospodine...

Koliko smo samo puta ovih dana čuli riječ izolacija...? Kako to može biti teško, mnogima neizdrživo... obitelji, prijatelji, bližnji, naše redovničke zajednice... Naš život satkan je od susreta, a znamo i uviđamo da taj isti susret može biti smrtonosan i nama i drugoru, veli ovih dana jedan redovnik... A proljeće buja. Život raste. Bez obzira na to što je naš naoko stao. Prazne crkve, mjesta molitve, ulice i trgovi, tolika posebna mjesta koja nam mnogo znače. Tek sada vidimo koliko nam to nedostaje.

No, izolacija ima još jedan naboj: koliko smo god više izolirani, to smo i još više bliže onima koje volimo, onomu što nam je sveto. Možda nam je

mnogima i jedina prigoda u ovo vrijeme spoznati što znači osamiti se, povući se iz svijeta, što znači izolirati se. Toliko smo ponavljali o tome „izlasku iz svijeta“ o „osami“ o „samotništu“. Pravili smo planove i oni su propadali i prije nego što su zaživjeli. Zašto?! Možda i zato jer nismo iskreno i dušom otišli iz svijeta. Ostavili ga. Izolirali se. U toj se izolaciji na koljenima i pred križem spojili i jedno postali s Gospodinom. I preko Njega jedno sa svima koje imamo u srcu i duši, sa svim što čovječnije želimo, što smo zavjetovali.

Sjetimo se samo La Verne i svetoga Franje – danima je sam na rubu *ambisa*, ostavljen pustoj želji da očuti „dio one boli koju je On imao na križu“. Ta njegova osama, ta žarka molitva i to danonoćno klečanje na koljenima donosilo je spajanje s Bogom, spoj s cijelim svijetom, spoj sa svakim bratom i svakom sestrom, što mu podaruje onaj božanski atribut *alter Christus*. Naš se utemeljitelj toliko sjedinio s Kristovom mukom da je, predajući se Kristu potpuno, sam postao Kristovo djelo, ne svoje.

Koliko god moglo zvučati oporo, i u prvi mah neshvatljivo, Isus je bio prepušten izolaciji, odvojenosti, osamljenosti, ostavljenosti i smrti. I tu se dogodio život! Novi život. Uskrsli! Osjetio je sveti Franjo da je ono Djetešće iz Betlehema – Greccia, i onaj Patnik na Kalvariji – La Verni bio izoliran, „odijeljen“. Koliko se Isus na križu osjetio izoliranim i ostavljenim da je čak kriknuo: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?!“ On, Spasitelj svijeta, bez ikakva kontakta, u socijalnoj distanci, prikovan na križu!

Koliki i danas vape i viču sa svojih križeva. Sigurno ih i vi poznajete. Osamljeni, prepadnuti, lišeni od svih. Nadahnuće nam moraju biti baš ti patnici na respiratorima, koji u dubokoj tjeskobi i svjesni da umiru, svom dušom grle svoga Oca, mole Ga da ih ne ostavi. Puni straha žele posljednjim atomom snage u duhu zagrliti svoju majku, oca, suprugu, dijete, djevojku, mladića, prijatelja. Oni su nam, poštovana braćo, iskrena i aktualna prigoda pokrenuti projekt koji će sličiti na sv. našega oca Franju. Pa njegovo se obraćenje dogodilo baš iz toga susreta s čovjekom koji pati, ostavljenim čovjekom, čovjekom punim tjeskobe, straha i gledanja smrti u oči – gubavcem. Sv. je Franjo sa svojom braćom išao u njihova naselja i donosio im hranu, njegova ih, progovarao riječ utjehe, s njima se u zadnjim časovima njihove tjeskobe družio. Životno je htio biti u Isusovu poistovjećenju s njima jer „oboljeh i pohodili ste me“ (Mt 25, 36).

U ovo vrijeme svoju samoću, u svekoliku izolacionizmu, nastajuće suzbijanje i nemogućnost kontakta

prikaži Isusu! Vijesti prenose da je u jednoj našoj europskoj pokrajini starac svećenik došao na intenzivni odjel s *Biblijom* u ruci. Znao je da je teško i nasmrt bolestan. Išao je od umirućega do umirućega, dokle je god mogao, i čitao mu retke *Biblike* držeći ga za ruku. Liječnici, koji su već zaboravili na svoja krštenja, prve pričestili i sv. krizme zavoljeli su svoga bolesnog starog duhovnika. I kažu, kada je umro uzeli su njegovu i našu *Knjigu nad knjigama* i nastavili čitati umirućima, sve kako ne bi na odjelu intenzivne njegu zamuknuo glas nade.

Jer, u ovome vremenu strahota, ova bogoslovna krepost nade prosijeva posebnim snopovima svjetla. Nadati se da će se na naše trgove vratiti život. Da će zveckati potplati cipela po vrelim ulicama i da će smijeh ponovno dopirati s uglova i parkova. I naše će crkve ponovno biti pune. I s ushitom i uzbuđenjem odgovarat ćemo „... i s duhom tvojim“ i stisnuti ruku osobe pored sebe i zahvaliti Gospodinu što smo živi i što smo tu.

Isus se prije svoje muke povukao u osamu, ostavio sve da bi bio s Ocem nebeskim. I, ako je igdje osim u Očenašu svoga Oca nazvao *Abba – Tatom*, onda je to učinio u Getsemaniju, znojeći se te noći krvavim znojem, uz romon potoka Cedrona. Petar, Ivan i Jakov su spivali. Bili su u nekoj svojoj izolaciji. Pozivao ih je da mole i budni budu. Ta ga je izolacija u Getsemaniju okrijepila za sve ono što se toga petka dogodilo.

Molimo i Mariju, Odyjetnicu i Zagovornicu našega Reda, Žalosnu Majku, koja je u suzama gledala svoga Sina izdvojenoga od sviju, neka svrne svoj majčinski pogled na toliku svoju izoliranu djecu koja trpe. A povijest bilježi tolike tužne i ucviljene majke na nedužnu putu, prateći krvave tragove svoje djece. U Zagrebu, Hrvatska, gdje je gotovo urušena središnja crkva i samostan naše zagrebačke provincije, u rano jutro četvrte korizmene nedjelje (22. 3. 2020.) gledali smo nezaboravan prizor majki koje su istrcale iz zagrebačke bolnice na ulicu sa svojom tek novorođenom dječicom u naručju. Potres! Uplakane i uplašene! Marija je uvijek s onima koji pate, posebno s majkama. Pridružimo se Blaženoj Djevici i s njom susretnimo na križnomu putu sve koji nesnosno pate pod svojim križevima. Do uspona prema vrhu. Kristu Spasitelju.

Krist iz naših umiranja je i Krist naših uskrsnuća! Slijedimo stope Njegova života, muke, smrti i uskrsnuća. Ne neke druge. Neka se uskrsni pjev „Aleluja“ dogodi s puno svjetlosti, u svoj snazi uskrsnuća, usred svih boli, bijeda i tragedija našega svijeta!

Fra Miljenko Šteko, *predsjednik UFME*

Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM

Franjevačka 1, pp 153, 88000 Mostar, Bosna i Hercegovina

tel./faks: + 387 (0) 36 323-223; e – pošta: ekonomat@franjevci.info; www.franjevci.info

Mostar, 3. veljače 2020.
Prot. br.: 373/2020.

ODLUKA

O PROGLAŠENJU IZMJENA U PROVINCIALSKIM STATUTIMA

Snagom službe provincialnog ministra, u suglasju s Dekretom koji potpisuje generalni ministar Reda manje braće fra Michael Anthony Perry, (prot. br. 109491/S019-20; od 20. siječnja 2020.), službeno proglašavam važećim odobrene izmjene u Provincijskim Statutima donesene na Provincijskom kapitulu 2019., kako slijedi:

Čl. 83. § 3. Dosadašnji tekst Statuta

§ 3. Provincijalni je ministar izabran ako je neki od odobrenih kandidata dobio natpolovičnu većinu sve svečano zavjetovane braće Provincije s pravom glasa. Izabranoga treba upitati prihvaća li izbor. I ako ga ne odbije, predsjednik kapitula izbor potvrđuje.

Čl. 83. § 3. Novi potvrđeni tekst Statuta

§ 3. Provincijalni je ministar izabran ako je neki od odobrenih kandidata dobio natpolovičnu većinu pristiglih glasovnica sve svečano zavjetovane braće Provincije s pravom glasa. Izabranoga treba upitati prihvaća li izbor. I ako ga ne odbije, predsjednik kapitula izbor potvrđuje.

Ova proglašena izmjena čl. 83. § 3. postaje sastavni dio naših Provincijskih Statuta.

J. Miljenko Šteko
Fra Miljenko Šteko, provincial

T

IL MINISTRO GENERALE
DELL'ORDINE DEI FRATI MINORI

DECRETO

Il Definitorio Generale, nella sessione del 15 gennaio 2020 dopo accurato esame, ha approvato la modifica agli Statuti Particolari della Provincia Francescana dell'Assunzione della Beata Vergine Maria, in Bosnia – Erzegovina, elaborati dal Capitolo provinciale dell'anno 2019 e presentati per l'approvazione dal Ministro provinciale, Fr. Miljenko Šteko, OFM, con lettera del 29 dicembre 2019, a norma delle Costituzioni Generali e degli Statuti Generali dell'Ordine.

PERTANTO,
IN VIRTÙ DI QUESTO DECRETO,
APPROVO E DICHIARO APPROVATI
LA MODIFICA AGLI STATUTI PARTICOLARI
DELLA PROVINCIA DELL'ASSUNZIONE DELLA BEATA VERGINE MARIA,
IN BOSNIA - ERZEGOVINA,
SECONDO IL TESTO IN LINGUA ITALIANA
CHE SI CONSERVA NELL'ARCHIVIO GENERALE DELL'ORDINE.

Nonostante qualsiasi cosa in contrario.

Dalla Curia Generale dell'Ordine dei Frati Minori, in Roma, il 20 gennaio 2020.

Giovanni Rinaldi
Fr. Giovanni Rinaldi, OFM
Segretario generale

Michael A. Perry
Fr. Michael A. Perry, OFM
Ministro generale e servo

Prot. 109491 / S 019-20

Via S. Maria Madre di Dio, 25
00165 ROMA (ITALIA)
Tel. 39.06.684919 / Fac 39.06.6380292

ORDO FRATRUM MINORUM SECRETARIATUS GENERALIS

Curia Generalizia dei Frati Minori (OFM), Via S. Maria Mediatrixe 25, 00165 Roma - Italia. Tel. +39.06684919
Tel. +39.0668491228 - Fax. +39.066380292 - eMail: secgen@ofm.org

Roma, 20 gennaio 2020

Caro Fr. Miljenko:

Il Signore Le dia Pace!

La modifica degli Statuti Particolari della Sua Provincia, ascoltata la Commissione Giuridica dell'Ordine, è stata regolarmente approvata dal Definitorio generale nella Sessione del 15 gennaio 2020, a norma dell'art. 3 degli Statuti Generali dell'Ordine.

Le chiedo di inviare due esemplari dei nuovi Statuti Particolari, una volta pubblicati, a questa Segreteria Generale e, se possibile, anche una copia digitale.

ComunicandoLe quanto sopra, colgo volentieri l'occasione per augurarLe ogni bene.

Fr. Giovanni Rinaldi, OFM
Segretario generale

Prot. 109491 / S 019-20

Fr. Miljenko Šteko, ofm
Ministro provinciale
Franjevacki provincijalat
Franjevacka ulica, 1
88000 MOSTAR
BOSNIA-ERZEGOVINA
miljenko.steko@mediugorje.hr

Internet: <http://www.ofm.org>

Le modifiche del Statuto della Provincia Francescana dell'Erzegovina dell'Assunzione della Beata Vergine Maria con sede a Mostar, vuotate al capitolo provinciale 2019, per l'approvazione del Definitorio generale.

**Čl. 83. § 3.
(attuale – croato)**

§ 3. Provincijalni je ministar izabran ako je neki od odobrenih kandidata dobio natpolovičnu većinu sve svečano zavjetovane braće Provincije s pravom glasa. Izabranoga treba upitati prihvaća li izbor. I ako ga ne odbije, predsjednik kapitula izbor potvrđuje.

**Articolo 83. § 3.
(attuale – italiano)**

Il Ministro provinciale è eletto se uno dei candidati, già ricevuto il beneplacito, ha ottenuto la maggioranza assoluta dei voti di tutti i frati profesi solenni della Provincia che hanno diritto di eleggere. Al eletto bisogna chiedere se accetta. E se non rifiuta, il presidente del capitolo conferma l'elezione.

**Čl. 83. § 3.
(modificato – croato)**

§ 3. Provincijalni je ministar izabran ako je neki od odobrenih kandidata dobio natpolovičnu većinu **pristiglih glasovnica** sve svečano zavjetovane braće Provincije s pravom glasa. Izabranoga treba upitati prihvaća li izbor. I ako ga ne odbije, predsjednik kapitula izbor potvrđuje.

**Articolo 83. § 3.
(modificato – italiano)**

Il Ministro provinciale è eletto se uno dei candidati, già ricevuto il beneplacito, ha ottenuto la maggioranza assoluta **delle buste arrivate** dei voti di tutti i frati profesi solenni della Provincia che hanno diritto di eleggere. Al eletto bisogna chiedere se accetta. E se non rifiuta, il presidente del capitolo conferma l'elezione.

75. obljetnica stradanja naše braće na Širokome Brijegu, 7. veljače 1945. - 7. veljače 2020.

Široki Brijeg, 7. veljače 2020. – U povodu 75. obljetnice jugokomunističkoga ubojsztva 66 hercegovačkih franjevaca, u samostanskoj crkvi na Širokome Brijegu 1. – 7. veljače održali su se »X. dani pobijenih hercegovačkih franjevaca«.

Na dan obljetnice ubojsztva franjevaca na Širokome Brijegu, molitveni program započeo je u 16.00 moli-tvom kraj ratnog skloništa gdje su članovi Frame Široki Brijeg zapalili 12 svjeća u znak sjećanja na 12 fratara koji su ubijeni i spa-ljeni u tom skloništu. Nakon molitve procesija se uputila prema grobu u samostanskoj crkvi gdje je molitvu predvodio provincijal, a Trećari čitali imena pobijenih franjevaca.

Svečanu sv. misu zadušnicu predslavio je dr. fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovač-kih franjevaca, uz sumisništvo generalnoga vikara hercegovač-kih biskupija don Željka Majića, vicepostulatora fra Miljenka Stojića i 70-ak drugih hercego-vačkih franjevaca. Pjevanje na sv. misi predvodio je veliki župni zbor pod ravnanjem s. Mire Majić. Misno čitanje pročitao je fra Rade Dragičević, posljednji živući hercegovački franjevac koji je pohađao glasovitu Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokome Brijegu.

Homilija provincijala fra Miljenka Šteke:

Draga braće i sestre!

Povijest kršćanske vjere od nje-zinih početaka do danas zapravo je potresna povijest progona nad kršćanima i svjedočna povijest kršćanskih mučenika. Dok je Gospodin Isus hodao zemljom,

rekao je svojim sljedbenicima, a to znači i nama, da će nam se do-gađati sve što se njemu događalo. „Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio prije vas“, izriče Isus i nastavlja: „Kad biste pripada-li svijetu, svijet bi ljubio svoje. Budući da ne pripadate svijetu ... zato vas svijet mrzi. Sjetite se riječi koju vam rekoh: ‘Nije sluga veći od svoga gospodara!‘ Ako su mene progonili, i vas će progoni-ti...“ (Iv 15, 18-20) Isus pojašnjava i zašto svijet progoni kršćane pa kaže: „Tada će vas podvrći mukama i ubijati vas, i sav svijet će vas zamrziti zbog mene.“ (Mt 24, 9) Dakle, kršćani su progo-njeni, ne zbog njih samih, nego zbog Krista.

To što je Isus prorekao svojim sljedbenicima da će im se događati sve što se njemu događalo, počelo se iskustveno ostvarivati odmah nakon njegove smrti. Tek što skinuše njegovo tijelo s križa i položiše ga u grob, počeli su progoniti pa i razapinjati njego-ve učenike. I tako će ostati do sudnjega dana. Križ neće nikada više biti prazan, na njemu mora uvijek netko biti razapet: ili Krist ili njegovo otajstveno tijelo – Crkva.

Pretpostavljam da su mnogi od vas gledali film „Quo vadis“, snimljen prema istoimenom romanu poznatoga poljskog književnika Henryka Sienkiewicza, a za to djelo pisac je dobio i Nobelovu nagradu. Na početku

filma prikazuje se dirljiva scena: Sveti Petar stiže u Rim propovijedati Krista. Već je stigao na cestu Via apia kojom se s istoka dolazi u Rim. Dočuo je da u tom drevnom gradu progone kršćane, uplašio se, okrenuo i pošao nazad. Na povratnom putu dolazi mu ususret sam Krist s križem na leđima. Petar se učas začudi pa upita na latinskom: „Quo vadis, Domine? – Kamo ideš, Gospo-dine?“ A Isus mu je odgovorio: „Idem da me ponovno razapnu, kad se ti bojiš umrijeti za mene!“ Petar se na te riječi zastidio, opet se usmjeri prema Rimu i smjelo krenu tamo gdje će kasnije biti razapet.

Ovo mučeništvo i, zapravo, sva mučeništva za Krista, razložno pojašnjavaju riječi iz prvoga čitanja (Mudr 3,1-9), koje maločas čusmo: „Ako su, u očima ljud-skim, bili kažnjeni, nuda im je puna besmrtnosti.“

Nada puna besmrtnosti! Braća i sestre, i našu nadu, ovdje i sada, hrani sveta euharistija kao najveće blago koje Crkva ima. Ona je i najpouzdaniji izvor životne snage i hrane koji već stoljećima od slabih ljudi stvara hrabre svjedočke Kristove ljubavi i mučenike vjere. U njoj se proživljava jedincato Kristovo predanje života, njegova smrt za mnoge, a u vremenu se uprisutnjuje diljem ove zemaljske kugle. Danas, sada se, evo, uprisutnjuje ovdje, na Širokome Brijegu, gdje se sabra-

smo s raznih strana povodom 75. obljetnice bolnoga stradanja naše braće.

Okupili smo se večeras oko svetoga oltara i euharistijskoga Krista da pred oltar donesemo svoju sažalnicu za pobijenu redovničku braću i naš stradali puk, a da pritom Kristu preporučimo njihove duše. Nižu se u našim mislima potresna sjećanja na pobijene, ali postranice i na one koji ih pogubiše. Bogu prinosimo i teretnu žrtvu šutnje koja je kroz prošla desetljeća silom okovala istinu o nemilome događaju, a ovu Provinciju smrtno ranjavala brojnim kazamatima. Dugo smo

živjeli u tamnoj noći, gledali u zube strahu i ideološkom mraku. Jedino svjetlo nam bijaše Krist, kojem smo prinosili svoje žalosti i svoje nade.

Zar nije dostačno pogubne navade da se o svemu smije govoriti, osim o komunističkim zločinima, a još manje ih istraživati i krivce privesti pravdi?! Zaprjavače i dan danas količina šutnje onih koji vladaju arhivima i činjenicama o ovim stravičnim zbivanjima, a još više onih koji iz prve ruke ili po sigurnoj predaji znaju što se dogodilo i gdje su stratišta naših pobijenih. Očito ih ne zastrašuju sudovi ove zemlje,

ali valja se uzdati, nije to jedini sud...

Naša su braća ovdje posmica-na bez svjedoka. Kad to kažem, želim prinijeti ovo: nitko od njih nije preživio kako bi nam mogao opisati kako je to točno tada bilo i kako su se ubijena braća ponijela u posljednjim trenutcima svoga života. Ne krijem da bih to volio znati, jer sam uvjeren da je posigurno bilo dirljivih svjedočanstva za Krista. I dok razmišljam kako su mogli izgledati njihovi zadnji pogledi, njihove vezane i sklopljene ruke, pada mi na um ova činjenica: imamo brojne svjedočke iz drugih zlosilja,

Iz života Provincije

pokolja i pogroma. I s lijeve i s desne strane. I ta su svjedočenja i te kako potresna. Sjetimo se samo fra Maksimilijana Marije Kolbea u fašističkom logoru i obiteljskoga čovjeka kojemu je spasio život. Pri proglašenju svetim mučenikom za Krista preživjeli svjedok toga krvavog i nemiloga čina svjedoči: „On je spasio moj život. Ja sam bio onaj deseti u brojanju i trebao sam u bunker gladi. I kad sam zavapio: Bože, moja djeca, moja žena, moja obitelj. Istupio je otac Kolbe i rekao: Evo me!“ Ujedno se sjetimo npr. progona Armenaca – do nas su doprle čak i potresne fotografije na križ obešenih djevojaka.

Ovdašnji Brozovi krvavi zločini oskudijevaju svjedocima. S našeg skloništa, tu pod crkvom u samostanskome vrtu, mi nemamo ni glasa, ni traga, ni fotografije. S obala hladne Neretve, gdje su mučili, umorili i u rijeku pobacali tijela našega Provincijala, mostarskoga Gvardijana i još petoričice braće, također nema svjedoka. Nema fotografije. Nema izravnih svjedoka ni s jednoga mučilišta naše braće. Preživjeli su samo počinitelji zločinâ, a njih je partijska stega tako stravično natjerala na doživotnu šutnju da se oni ni nakon 75 godina ne usuđuju progovoriti o tome javno.

Ovom prigodom pozivam sve eventualno još žive očevidec tih događaja, svakako i partizanske, ili njihove potomke koji nešto posredno znaju, da se probude i zamisle nad vječnošću koja ih čeka. Neka ne nose u grob ono što bi im – ako to otkriju i za to se pokaju – moglo spasiti dušu, a nama pomoći da dođemo do pune istine o tim gorkim događajima i da nađemo barem zemne

ostatke onih koje još uvijek tražimo.

Braćo i sestre, iste godine kada su poubijana naša braća umro je na glasu svetosti, ubrzo nakon izlaska iz koncentracijskoga logora Dachau, od posljedica mučenja i bolesti, mladi njemački svećenik Karl Leisner, kojega je papa sv. Ivan Pavao II. 1996. godine proglašio blaženim i mučenikom, a postupak se vodi i za njegovo proglašenje svetim. Njegov je život uvelike dirljiv. Na počet-

ku studija teologije Leisner je zapisao u svoj dnevnik: „Kriste, ti si me pozvao. Govorim skromno i odlučno: ‘Evo me, šalji me’!“ Nije znao da je time potpisao i prisegu na svoje mučeništvo, a pokazalo se kasnije da je bio i za to spremjan. Naime, kao mladi đakon izjavio je pred jednim poznanikom, navodnim prijateljem, kritiku na račun Hitlera, a ovaj ga je odmah prijavio. Leisner je uhićen 9. studenoga 1939. godine, stavljen prvo u zatvor, a

onda prebačen u koncentracijski logor (prvo u Sachsenhausen, a potom u Dachau, pod logoraškim brojem 22356). U Dachauu je raspoređen u tzv. „svećenički blok“ („Pfaffenblock“). A onda je u rujnu 1944. uhićen i u Dachau dopremljen jedan francuski biskup (Gabriel Piguet). Providnost je htjela da mu upravo taj biskup ispuni želju i zaredi ga u logoru za svećenika. Leisner je bio toliko bolestan da je jedva podnio ređenje. Svoju mladu misu slavio je u logoru, a bila je to njegova jedina misa, prva i posljednja. Uskoro je preminuo.

Blaženi Karl Leisner je na početku studija bogoslovije, kako sam već spomenuo, napisao u svoj dnevnik: „Kriste, Ti si me pozvao. Evo me. Šalji me!“ I došao je u strahote logora. I naša ubijena braća rekla su kroz svoje zavjete i ređenje: Gospodine, evo me. Šalji me! I došli su u ruke bezbožnih egzekutora. Spomenuti Leisner napisao je odlučnu posljednju rečenicu u svom životu - a to je molitva za svoje neprijatelje. Duboko sam uvjeren da su i naša braća, ili barem netko od njih u ime svih, izgovorila takvu ili sličnu rečenicu – ali o tome, na

žalost, nemamo dokumentirana svjedočanstva...

Braće i sestre, Isus je dragovoljno otišao u patnju i smrt da se spasi palo čovječanstvo. Proglasio je to najvišim načinom ljubavi rekavši: „Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje.“ (Iv 15,13)

Draga naša smrtno pogubljena braćo! Hvala vam za ljubav s kojom ste položili svoje živote! Za Krista, svoju Crkvu, Provinciju i svoj narod. Bog dao da ovu moju misao potvrди i Nebo izglednim čudom, kao što je potvrdilo za tolike blaženike i svete. Amen

Sveta misa za pobijene fratre - Chicago

Udjakom punoj kapeli sv. Ante samostana hercegovačkih franjevaca u Chicagu, u utorak 11. veljače, slavljenja je sveta misa za pobijene hercegovačke fratre i vjerni puk. Svetu misu je predslavio generalni definitor Franjevačkoga reda fra Ivan Sesar koji ovih dana borbivo u posjeti braći u Americi. U koncelebraciji su bili o. kustos fra Jozo Grbeš, o. gvardijan fra Nenad Galić i još osmorica braće te naši đakoni na studiju u Chicagu.

U svojoj propovijedi fra Ivan je istaknuo kako je mučeništvo najdublja oznaka Crkve u našem narodu te su tako i velika većina naših svetaca i blaženika upravo mučenici. Mi ne pretječemo sud Crkve kojem se pokoravamo, ali u našoj braći prepoznajemo ostvarenje Kristovih blaženstava u punini. Na osobit način onoga blaženstva o proganjima zbog pravednosti.

I dok naš narod u iseljeništvu slavi blaženoga kardinala Stepinca u kojem su ujedinjene sve žrtve naših ljudi, mi hercegovački fratri s ponosom se sjećamo i svoje nevino pobijene braće za koju molimo da ih Crkva uzdigne na čast oltara. Ovim

molitvenim slavlјem u središnjoj kući naše Kustodije za Ameriku i Kanadu mi se pridružujemo braći u Provinciji, puku u Domovini te svima onima koji u našim fratrima vide uzor, nadahnuc i primjer za nasljedovanje. fra Antonio Musa

Dani sjećanja na pobijene franjevce i puk Širokoga Brijega

Zagreb-Dubrava (fra Ante B. – 8. veljače 2020). U organizaciji Franjevačkog samostana u zagrebačkoj Dubravi i Zavičajne zajednice Široki Brijeg (ZZŠB) u Zagrebu su od 4. do 6. veljače 2020. održani „Dani sjećanja na pobijene franjevce i puk Širokog Brijega“ u samostanskoj crkvi Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije. Trodnevnicu je predvodio i propovijedao fra Tomislav Puljić ističući značenje i važnost sjećanja na pobijene franjevce i puk u ratu i poraću, naglašavajući da nas vjera obvezuje da nikada ne zaboravimo one koji su nam svojim životima bili svjedoci za Krista. Nakon sv.

mise u dvorani svetoga Ante bila su predavanja.

Prvu večer 4. veljače 2020. predavanje je imao dr. sc. fra Ante Bekavac s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod naslovom „Teologija mučeništva“. U svom predavanju fra Ante je podsjetio da je sama povijest kršćanske vjere obilježena mučeništvom posebno u prarckvi (I. – III. st.) o čemu nam svjedočanstvo daju mučenici poput sv. Ignacija Antiohijskog (II. st.) i mučeništvo Polikarapa (155. god.). Teologija mučeništva govori da je mučenik onaj koji svjesno odabire smrt kao najuzvišeniji čin vjere jer je to naučio od svoga

učitelja Isusa Krista. Izvorno značenje riječi *martyrum* označava svjedočenje u vjeri i za vjeru. U svom predavanju koje je bilo podijeljeno u tri dijela fra Ante je obrazlagao teološko značenje mučeništva. Isus kao trajni uzor mučeništva pokazuje da onaj tko ispovijeda vjeru u Krista Raspetoga svoj smisao i identitet nalazi u Kristu koji je Put, Istina i Život jer je on sam svojim životom, mukom, smrću i uskrsnućem pokazao da patnja, nasilje, smrt nad ljudskim životom i dostojanstvom nemaju zadnju riječ. Iz vjere u Boga koji pobjeđuje svaku moć smrti, zla, grijeha i nasilja koji uzrokuju ljudsku patnju

fra Ante je istaknuo da trpljenje nasilja, nepravde, poniženja ljudskoga dostojanstva i slobode daje nam priliku da se i sami suobličujemo Isusu Kristu. Isus Krist je taj koji čovjeka izvodi iz začaranoga kruga nasilja, spašavajući ga od prokletstva grijeha i zla. U tome vidimo da su i naša pobijena braća franjevci i mnogi nedužni ljudi i sve žrtve rata i nasilja dali svjedočanstvo za Krista jer su po činu krštenja pritijeljjeni trpećem Kristu koji nas svojim križem i uskrsnućem izvodi u novi i vječan život. Kršćanski mučenici svjedoče da su ljubitelji života vječnoga u Bogu i s Bogom i da na zlo i nasilje ne odgovaraju istom mjerom već oproštenjem koje je Bog nama u Kristu darovao mi možemo oprostiti drugima. Samo učeći od mučenika kako se odnositi prema zlu, nasilju, i nepravdi možemo svjedočiti svoju vjeru u Uskrsloga kao posljednju istinu smisla života, istaknuo je fra Ante.

Drugu večer 5. veljače 2020. održan je okrugli stol na temu „Život na tromedi: Široki Brijeg – Zagreb – inozemstvo“ na kojem su sudjelovali: prof. dr. sc. Ivo Galić, dipl. ing. - RGN; Ivan Soldo, predsjednik HUMH-a; Predrag Naletilić, izaslanik gradonačelnika Širokoga Brijega i pomoćnik gradonačelnika za gospodarstvo; Anton Marušić, direktor - HEP - Elektra Zagreb i David Sesar, asistent EFZG-a. Program je moderirao Frano Spajić, predsjednik ZZŠB-a.

Sudionici okruglog stola zaključili su da gospodarska situacija u Širokome Brijegu perspektivnija u odnosu na slične gradove u BiH, te da je manji grad poput Širokoga Brijega bolji za razvoj obitelji od većih gra-

dova poput Zagreba, jer ljudi još uvijek imaju vremena za obitelj, druženje, te naravno posao. Temeljne vrijednosti vjera, obitelj i domoljublje Širokobriježani nose u sebi i žive ma gdje bili. Poduzetnički duh, predanost, volja, želja i pozitivan stav ključne su odlike hrabrih širokobrijeških poduzetnika koji su sve više izvorno orijentirani. Široki Brijeg je svijetli primjer razvoja i uzdanica napretka Hrvata u BiH. Grad Široki Brijeg podržava i kroz razne projekte potiče razvoj poduzetništva i gospodarskih zona.

Treći dan 6. veljače 2020. predavanje je održao dr. sc. Hrvoje Mandić pod naslovom: „Veljača – 1945. stradanje franjevaca i puka Širokoga Brijega“. On je obranio i doktorski rad na tu temu na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. U svom predavanju dr. Mandić govorio je o saznanjima koja je stekao ponajprije kroz doktorsko istraživanje te predstavio neke činjenice koje do sada nisu bile poznate široj javnosti. U svome je izlaganju istaknuo da su osim zračnih napada, franjevačka crkva i samostan gađani su topničkim i tenkovskim hitcima. Analizom korpusnih, divizijskih i brigadnih zapovijedi za napad dolazi se do zaključka kako je uporabom tenkova i topništva i definiranjem vatrenih ciljeva izravno zapovijedao Štab VIII. dalmatinskoga korpusa.

Iz navedenoga možemo zaključiti da je upravo taj Štab samostan na Širokome Brijegu, koji je tih dana izravno pogoden preko 310 puta, već ranije odabrao kao vojni cilj. Kad se to spozna u kontekstu dostupnih obavještajnih podataka koji kazuju da su težišne otporne točke bile Šuškov i Burića brije, onda

se sam po sebi nameće zaključak da samostan i crkva nikako nisu mogli niti trebali biti vojni ciljevi, a pogotovo ne „legitimni vojni ciljevi“. Josip Broz Tito, zapovjednik Vrhovnoga Štaba naredio je ubojstva širokobrijeških franjevaca. Franjevci su ubijeni prema unaprijed osmišljenom planu vrha Komunističke partije Jugoslavije. Odluka je donesena u Trebinju, u Uredu OZN-e u jesen 1944. godine. OZN-a i njezina produžena ruka KNOJ, uz postrojbe 3. prekomorske brigade izvršile su pokolj širokobrijeških franjevaca u veljači 1945. godine. U razdoblju od 6. do 11. veljače OZN-a je pobila 30 širokobrijeških franjevaca, te istaknuo da je „Jugoslavenska historiografija i publicistika nakon 1945. konstruirala stvarnost na način da je širokobriješke franjevce označila monolitnom skupinom ustaških suradnika što oni nisu bili.

Naime, činjenice ukazuju na to da širokobriješki franjevci nisu ubijeni zato što su navodno podržavali ustaški režim. Za komunistički su režim franjevci bili potencijalni neprijatelji, anglofilni, odnosno pristaše demokracije zapadnoga tipa i usto odani Katoličkoj Crkvi koja je bila istinski ideološki neprijatelj novoga režima. Potencijalni su neprijatelji bili i zato što se tijekom rata nisu kompromitirali ni na koji način. Surađivali su s protivnicima ustaškoga režima, mnoge od njih spasili od pogibelji i štitili kroz čitavo vrijeme rata ostavši tako vjerni uputama Katoličke Crkve, podsjetio je. Osvrnuo se i na stradanje civila. Najčešće su planirana i praćena žestokom komunističkom promidžbom. „Takva se praksa revolucionarne borbe sastojala od metode razdvajanja i likvidacije. Ta je metoda primjenjivana od rujna i

listopada 1944., osobito u Dalmaciji i Hercegovini gdje je KPJ imala absolutnu vlast. Široki Brijeg predstavlja plastičan primjer primjene tih metoda. Partizani su usavršili i mjesecima kasnije primijenili istu praksu na Bleiburgu i križnim putovima tako što su u proljeće i ljeto 1945. godine pobili desetke tisuća poraženih vojnika i civila“, zaključio je Mandić.

U petak 7. veljače 2020. na samu 75. obljetnicu stradanja franjevaca i puka kao i pada Širokoga Brijega slavljenja je sv. misa u 18 sati, koju je predslavio mons. Bože Radoš, biskup varaždinski u koncelebraciji 14 svećenika i tri đakona. Na početku sv. mise gvardijan fra Svetozar Kraljević pozdravio je sve nazočne i zahvalio biskupu Radošu što je prihvatio poziv na ovo spomen misno slavlje. Nazočan je bio i gradonačelnik grada Zagreba, Milan Bandić sa suradnicima. Biskup Radoš

u svojoj propovijedi istaknuo je pozivajući se na riječi zborne molitve želimo da nas Bog učini ljubiteljima mira i dobra i da u tom Duhu ljubimo i prihvaćamo sve ljude pa i one koji čine nasilje. Samo tako moguće je zaustaviti spiralu zla i nasilja. Potom je protumačio evanđeoski odlomak o mučeništvu sv. Ivana Krstitelja koji je svjedok za svjetlo Isusa Krista koji je bio čovjek okrenut prema dobru i istini i kao takav dao je vlastiti život za istinu. On je bio čovjek snažne Božje riječi, a to su bili i franjevci istaknuo je biskup Radoš i zato ih se nastojalo ušutkati tj. oduzeti im život. To čine svi tirani i nasilnici kako nam pokazuje povijest da ušutkavaju Božje ljude kako ne bi govorili Božje riječi a ne svoje. Jedina njihova snaga i obrana je snažna i moćna Božja riječ koja raskrinkava svako zlo i nasilje. Stoga je biskup Radoš potaknuo

sve prisutne da nam Bog podari Isusov pogled na patnju i stradanje da se uvijek i svakodnevno učimo birati put dobra i ljubiti sve ljude premda to nije uvijek lako, ali baš zato molimo i tražimo Božju snagu i Božju riječ da nam u tome pomogne zaključio je svoju propovijed biskup Radoš.

Na misi su pjevali zbor franjevačkih bogoslova koji su i asistirali na liturgijskome slavlju u prepunoj samostanskoj Crkvi.

Iz ovog susreta s Trojedinim Bogom u činu sv. mise zahvalni smo za milost da je naša franjevačka memorija izvor i nadahnuće da mi svojim životom svjedočimo Krista Raspetoga poput naše pobijene braće znaјući da samo On ima posljednju riječ nad ljudskim životom. On i jest došao da spasi čovjeka od prokletstva grijeha i smrti. Slavlje se nastavilo u dvorani prigodnim domjenkom.

Licencjatski ispit fra Josipa Serđe Ćavara

U petak, 20. prosinca 2019., na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, naš fra Josip Serđo Ćavar je položio licencjatski ispit s izvršnim uspjehom pred povjerenstvom: prof. dr. sc. Ružica Razum, predsjednica, prof. dr. sc. Mladen Parllov, mentor član i prof. dr. sc. Franjo Podgorelec, član. Licencjatski se ispit odnosio na teze s područja duhovnosti. Prije toga ispitanik je napisao i bio izvršno ocijenjen za svoj rad koji nosi naslov „Povijesni temelji i suvremeni izazovi duhovnoga

vodstva“. Fra Serđo nastavlja studijsko istraživanje, a osobitu zahvalnost izriče Provinciji, samostanskom bratstvu u Dubravi, mentoru i svima koji su ga podržavali u radu. Čestitamo mu

na ovom uspjehu i želimo obilje Božjega blagoslova u odgojnem radu s našom mladom braćom bogoslovima, kao i u budućem studijskom istraživanju.

Fra Ivan Landeka, ml.

Otkrivena spomen ploča fra Blagi Brkiću, prvome hercegovačkom misionaru u Africi

Stota obljetnica rođenja misionara i franjevca Blage Brkića obilježena je u širokobriješkom selu Rasno, rodnom mjestu ovoga franjevca.

Fra Blago Brkić prvi je franjevac koji je iz hercegovačke franjevačke provincije otisao u Afriku kao misionar 1968. godine.

U Kongu je kao misionar proveo 25 godina. Na jezik kiluba preveo je Bibliju i druge vjerske knjige, a vjerskim programom i svetom misom obilježena je njegova stota godišnjica rođenja.

Misno slavlje predvodio je mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski biskup msgr. Ratko Perić koji je govoreći o životu i djelu fra Blage pozvao provincijala hercegovačke franjevačke provincije da pokrene postupak beatifikacije fra Blage Brkića (postupak kojim crkva proglašava blaženika, stupanj ispod titule sveca).

Fra Jozo Sopta je kazao kako je najveće djelo pokojnoga fra Blage

prijevod Biblije na kiluba jezik, kao i činjenica da su današnjoj svečanosti prisustvovala četvoricu kongških bogoslova koji govore hrvatski zahvaljujući fra Blagi.

"To je monumentalno djelo koje ne smije biti zaboravljeno. Plod njegova rada su bogoslovi iz Konga koji su tu došli, a govore hrvatski zahvaljujući njemu", ocijenio je fra Jozo Sopta.

Fra Blaginoj rodbini ponosna je na dostignuća tog fra Franjevca. "Fra Blago je bio jedna velika ljudska veličina i puno je više uradio za svoje ljude od mnogih drugih. Danas mu želimo izraziti zahvalnost koju zasigurno zaslужuje kao netko tko je ispisao povijest ovoga kraja", rekao je jedan od njegovih rođaka.

Na fra Blaginoj rođnoj kući i u njegovu čast otkrivena je i spomen ploča, autora Stjepana Skoke, dekana Akademije likovnih umjetnosti u Širokome Brijegu, a koju su postavili franjevci i

rodbina. Hrvatske pošte Mostar izradile su i prigodnu marku povodom fra Blagina rođendana i dana materinskoga jezika.

Tijekom prigodnoga programa predstavljeno je drugo izdanje knjige "Razgovori s Bogom", a održano je i nekoliko predavanja o liku i djelu toga franjevca.

Fra Blago je umro u Širokom Brijegu 26. kolovoza 2009. godine u 90. godini života, 73. godini redovništva i 67. godini svećeništva. Pokopan je na groblju Mekovcu na Širokome Brijegu.

Obraćanje provincijala fra Miljenka Šteke:

Iskupilo nas je evo posebno slavlje i sjećanje. Visok i važan Jubilej – stogodišnjica od rođenja jednog fratra, fra Blage Brkića, koji je ugledao svjetlo dana ovdje, u ovom kraju i ovoj župi.

Maločas, prije postavljanja spomen-ploče, reče mi fra Jozo Sopta da mu je sam fra Blago kazao da je u ovozemnom životu imao dvije ljubavi: Široki Brijeg i Zair, odnosno Kongo. Fra Blago je bio đak naše Franjevačke klasične gimnazije ovdje na Širokome Brijegu. Ugušena je na polugodištu prije sedamdeset i pet godina. Profesori su ubijeni, djeca rastjerana, Gimnazija devastirana, a dvije godine kasnije, 1947., negdje u ovo vrijeme, spalili su partizani sve knjige, sve matice, sav arhiv Širokoga Brijega. Naš fra Blago ponikao je iz toga pepela i te svjedočanske krvi svoje subraće. I ostao je stalno, do kraja života, ustrajan, pouzdan i vjeran. (Fena)

Iz života Provincije

On, franjevac i svećenik Kristov, iz svoga zaseoka Njive, usidrio se na ovoj njivi Gospodnjoj Hercegovačke franjevačke provincije – koja je baš po njemu svoje pastoralne aršine protegla do Afrike, do njegove druge ljubavi. Ovdje vidimo iz toga ozemlja, evo, četiri mlada bogoslova koja su se rodila kad je fra Blago bio misionar dolje. Što mislite kad bi kroz 25 godina zauzetog rada u misijama u Kongu u Africi skupili djecu koju su je fra Blago krstio – koliki bi to puk bio... da i ne pribrajam ostale sakramente. Razmislimo samo koliko je vjeronauka održao na jeziku kojem se priučio ili ljudi do kojih su doprle riječi koje na tom jeziku ispisao i tiskao... Zadužio je našu Zajednicu

svojim misionarskim probojem u to misionarsko područje Afrike koje će se pokazati od iznimne važnosti i vrijednosti. Neumorno je i orao i sijao kako bi generacije nakon njega mogle požeti plodove njegova prevoditeljskoga i svakoga drugog rada. Mi to često i ne znamo vrjednovati kako bi trebalo, ali, uvjeren sam da njegov plodan rad neće biti zaboravljen, nego štoviše, pravilno vrjednovan u mnogim generacijama koje dolaze.

Danas i ovdje htio bih ponazoriti cijelu našu provincijsku zajednicu: da s nama zahvaljuje Bogu za dar ovoga subrata koji u svom zemnom životu nije rušio ni jedan most iza sebe, nego nam je svima utirao put k Očevom domu.

On je otisao iz ovoga zemaljskog života, ali nije nestao iz naših života. Ostat će upisan u srcima svih koji su ga poznavali i ubilježen u našoj povijesti. Ali najvažnija je njegova neizbrisiva upisanost u Božji dlan koji nam ga je darovao te umorna i bolesna primio natrag krajem kolovoza 2009. godine!

Sve što je Gospodin činio po našemu fra Blagi, činio je uz njegov pristanak i njegovom suradnjom, pa želim stoga u ovome času i njemu izreći zahvalnost: Hvala u ime Provincije za svako dobro učinjeno bilo kome i bilo kada. Neka sve bude Bogu na slavu, a Crkvi, Provinciji, ovoj župi i obitelji na ponos. Njemu na spasenje duše! Stoga, dragi fra Blago, počivaj snom pravednika. Pokoj vječni, daruj mu Gospodine!

Spomen dolaska fratara u Hercegovinu

Nedjelja po 19. svibnju na Širokom Brijegu, godišnja je u znaku sjećanja na trajni dolazak sinova sv. Franje u Hercegovinu. Ove godine na sedmu nedjelju Uskrsa, 24. svibnja 2020. godine, svečano je obilježen događaj dolaska fratara u Hercegovinu – 176. obljetnica. Svi se rado sjećamo svoje kuće rođenja, pa tako i mi fratri s ponosom hodimo na čerigajski proplanak kao ishodišnu točku franjevačkoga trajnog boravka u Hercegovini od XIX. stoljeća.

Ovogodišnji predslavitelj svečanoga misnog slavlja bio je fra Mladen Vukšić, član Uprave naše Provincije, te župnik u Posušju, uz koncelebraciju fratara širokobriješkoga samostana. Porive dolaska fratara u Hercegovinu

osim želje po rođenju pronalazimo i u poslanju navještaja Riječi. Kako potaknut riječima današnjega evanđelja reče fra Mladen:

„Zato dolazak fratara u Hercegovinu nije toliko uvjetovan geografskom blizinom, koliko time da Boga učine blizu narodu i narod trajno približavaju Bogu. U ovom poslanju prisutni do danas, uza sve poteškoće i nedaće koje su obilježile našu prisutnost u Hercegovini – koje su nas donekle vratile na ponovnu uspostavu infrastrukture koja je prijeko potrebna za evangelicijske poduhvate bilo kakve vrste. Uvijek na nekim novim počecima, ali s ponosnom na baštinu koja nam je darovana, jer ona je pokazatelj uspjeha prošlih vremena, pokazatelj smjera sadašnjosti u obnovi baštine i pronalascima novih načina ukorjenjivanja naše franjevačke karizme“. Fra Ivan Marić ml.

Đakonsko ređenje u Jeruzalemu

Dana 24. svibnja 2020. u Franjevačkoj Kustodiji u Svetoj Zemlji, Jeruzalemu, Pierbattista Pizzaballa, OFM, apostolski upravitelj Latinskoga patrijarhata u Jeruzalemu zaredio je za đakone šestoricu franjevačke braće, a među njima i našeg bogoslova fra Andriju Majića koji već tri godine studira u Jeruzalemu.

Novozaređene đakone, posebno našega fra Andriju, preporučujemo u vaše molitve kako bi što uspješnije obavljali od Boga im povjerenu službu.

Prezbitersko ređenje u Mostaru

Utorak, 30. lipnja 2020., pod svečanom svetom misom u 18.00 u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru pomoći biskup banjolučki mons. Marko Semren zaredio je za svećenike fra Zlatka Čorića, fra Renata Gaćića, fra Stipu Rotima i fra Lovru Šimića.

Uz biskupa suslavili su provincial fra Miljenko Šteko, gvardijan fra Danko Perutina, župnici rodnih župa novoređenika i pedesetak svećenika. Crkva je bila ispunjena rođbinom i vjernicima koji su prisustvom i molitvom podržali novoređenike. Sv. misu svojim pjevanjem uzveličao je župni zbor. U liturgijskoj asistenciji bili su naši bogoslovi, novaci i postulantи.

Biskup Marko u svojoj homiliji pozvao je novoređenike na blizinu s Isusom koji ih je pozvao: „Poziv koji Isus upućuje onome kome hoće kaže: 'Slijedi me!' jest u isto

vrijeme zahtjevan i uzvišen. Isus ih poziva da budu njegovi prijatelji, da slušaju izbliza njegovu riječ i žive s njim; uči ih potpunom predanju Bogu i širenu Kraljev-

stva prema zakonu evanđelja, unatoč svim olujama. Dao im je iskusiti bratstvo, koje se rađa iz te potpune otvorenosti za Boga i koje je prepoznatljivi znak Isusove

zajednice: 'Po ovom će svi znati da ste moji učenici; ako budete imali ljubavi jedni za druge'“ Na kraju svoje homilije ohrabrio je novoređenike na ustrajnost u teškoćama: „Draga braćo, kad vam se učini da kušnja nadilazi vaše snage, sjetite se onoga što evanđelist kaže o Isusu: 'A kad je bio u smrtnoj muci, usrdnije se moljaše' pa i sami poput apostola na olujnom moru zavapite: Gospodine, spasi, pogibosmo!"“

Pri kraju obreda ređeniku, novozaređenima, njihovim obiteljima i puku obratio se provincial fra Miljenko Šteko. On se osvrnuo i na dvaput spomenutu činjenicu u homiliji predsjedatelja o pobijenoj braći na Širokoj Brijegu, te kazao: „Crkveni pisac iz prvih stoljeća Crkve, Tertulijan, napisao je da je krv mučenika sjeme novih kršćana. Ako je krv jednih kršćana sjeme novih kršćana, onda je i zemlja

natopljena krvlju mnoge naše braće pogodno tlo da na njemu Bog snažnije progovori, pa i po novim zvanjima. Vjerujem da je i u ovome ređenju vidljiv taj govor.“

Na kraju je gvardijan fra Danko Perutina zahvalio svima i pozvao na bratsko druženje u klaustar franjevačkoga samostana.

Još jednom iskrene čestitke našim novoređenicima! Bog im dao mir i ustrajnost!

Polaganje prvih privremenih zavjeta na Humcu

Nakon završene godine novicijata, u subotu 4. srpnja 2020. pod večernjom svetom misom u 19 sati u novoj crkvi na Humcu, položili su prve privremene redovničke zavjete sljedeća mlada braća: fra Mladen Dragičević iz župe sv. Ante – Humac, fra Marinko Filipović iz župe sv. Franje – Posuški Gradac, fra Mario Kvesić iz župe sv. Franje – Rasno, fra Jakov Jure Nikolić iz HKM Zürich, fra Ante Radoš iz župe Uznesenja BDM – Seonica i fra Danijel Sentić iz župe Uznesenja BDM – Gradac kod Neuma.

Misno slavlje predvodio je provincial fra Miljenko Šteko, u koncelebraciji s meštom novaka fra Stankom Mabićem, gvardijanom fra Darijem Dodigom, župnicima zavjetovanika i još dvadesetak svećenika. Uz prve privremene zavjete su pojedini bogoslovi produžili svoje privremene zavjete. Provincial se obratio prigodnim riječima zavjetovanicima. Nakon propovijedi uslijedio je obred zavjetovanja.

Misno slavlje uzveličao je humački zbor, a u asistenciji su bili naši postulanti. Na kraju je gvardijan čestitao zavjetovanicima, pozvao fratre, obitelji zavjetovanika i sve nazočne u samostanski klaustar na druženje i okrjepu.

Provincijalova homilija

Dragi kandidati za prve zavjete: fra Marinko, fra Jure Jakove, fra Mladene, fra Danijele, fra Mario i fra Ante! Dragi roditelji i obitelji naših dosadašnjih novaka! Draga mlada braća koja obnavljate svoje privremene zavjete: fra Vinko, fra Ante, fra Frane, fra Marko, fra Marine i fra Džoni! Draga braćo fratri, časne sestre, braćo i sestre!

„Novo vino u nove mjehove“ kaže Isus u evanđelju. S Isusom nastaje sve novo. Stari mjehovi jesu simbolično toliki propisi koje je držao starozavjetni učenik, i oni sada pucaju, nestaju, dolazi nešto novo. A to je iznad svega Isusov novi nauk u njihove duše i njihova nova srca. S tom novosti oni bivaju poslani u novosti misionskoga zanosa.

Prema dekretu Drugoga vati-

kanskog sabora *Ad gentes* (AG), koji govori o misijskoj djelatnosti Crkve, na svakom Kristovom učeniku leži posebna dužnost da na nov način, novim i obraćenim srcem sudjeluje u širenju kršćanske vjere (usp. npr. AG II,11). Dakle, već samim time što smo kršteni postali smo Isusovi sljedbenici i preuzeli obvezu postati misionari radosne vijesti i to trebamo činiti na najbolji mogući način. Po Isusovoj naredbi dužni smo očitovati svijetu novoga čovjeka što smo ga obukli na krštenju i to tako jasno da ostali ljudi, promatrajući naša dobra djela, to vide i slave Oca nebeskoga (Mt 5,16) i da potpuno shvate smisao ljudskoga života i sveopći vez zajednice ljudi (AG, ibidem) – kaže ovaj dekret. Isusov je sljedbenik žarki ljubitelj Boga i čovjeka pa ga ta ljubav sili da podijeli sa svijetom promjenu koju je Krist izvršio na njemu. To su ti zakoni novoga srca. Isusov učenik razmatra muku Gospodina Isusa što ju je podnio za ljudе.

U tom razmatranju obuzima ga zahvalna ljubav i potiče ga da ne žive više za sebe „nego za

onoga koji je umro i uskrsnuo za njih“ (2Kor 5,15). Svatko tko je postao svjestan neizmjerno- ga dara svoga otkupljenja, ima potrebu svojim glasom i životom govoriti svijetu uime Krista: „Dajte, pomirite se s Bogom!“ (2Kor 5,20).

Iz velikoga broja svojih sljedbenika, kršćana, Isus poziva samo neke da ga slijede na poseban način: kao svećenici, redovnici, redovnice... Njih Duh Sveti obdaruje posebnim karizmama

molitve i rada, a sve drugo može prepustiti Gospodinu i Njegovoj providnosti.

Pod ovom sv. misom, braćo i sestre, primamo prve zavjete ovih mladića koji su se nakon godine novicijata odlučili za zavjete i život u franjevačkome bratstvu. Isto tako, neki će od starijih obnoviti svoje privremene zavjete – kako to predviđaju naše redovničke uredbe. Njihovim zavjetima naša se zajednica pomlađuje i raste. Stoga pozi-

Prema svemu što dosad znamo o ovim mladićima, njih je Gospodin pozvao da ga slijede kao budući franjevci. Pozvao ih je da na poseban način svjedoče o Kristu i za Krista.

Što to znači? U odgovoru na to pitanje, poslužit ću se jednom slikom iz sportskoga života.

Svi ste, vjerujem, vidjeli natjecanje u trčanju, gdje mladići ili djevojke, obučeni u laku odjeću, odmjeravaju svoje snage i vještine da vide tko će od njih stići prvi na cilj.

potrebnim za taj način života. Tko god je na nešto pozvan, obdarjen je svim potrebnim sredstvima za to. Treba se sa svoje strane odazvati puninom srca i duše, puninom znoja i truda, puninom

vam sve vas da ovom svetom misom zajedno zahvalimo Gospodinu što uvijek nađe načina potaknuti mlade ljude da prigrle ovaj put i ovu stazu redovničkoga života.

Vidjeli ste sigurno i natjecanje u trčanju s raznim zaprekama na putu. I tu se utrkuju mladi ljudi kao u prvome slučaju, ali ne trče po stazi bez ikakvih smetnji, nego su im na određenim razmacima

postavljene zapreke (prepone) koje valja nadvladati (preskočiti) pa ići dalje. Onda ste vjerojatno barem čuli, a možda i gledali, da postoje takozvana natjecanja u višeboju (npr. u petoboju). Kod takvih natjecanja trkači ne samo da trče, ne samo da moraju svladavati prepreke na putu, nego moraju nositi na leđima određeni teret, na nekim dijelovima staze moraju se penjati, na nekim dijelovima moraju nadvladavati vodene površine i tako dalje.

Ako ta športska natjecanja primijenimo na svjedočenje vas, koje je Bog pozvao na poseban način ovoga redovničkog života u zavjetima, onda to možemo usporediti sa športskim višebojem. Ili još jasnije – to je troboj siromaštva,

poslušnosti i čistoće. Svi kršćani trče u istom smjeru i prema istom cilju, ali do cilja dolaze na različite načine. Vi, draga mlada braćo, zavjetovanici, trebate se truditi učiniti sve prema mjeri darova koje ste dobili za vaš duhovni višeboj. Kroz godine odgoja i obrazovanja, pred vama je ova franjevačka staza na kojoj treba napredovati, a ne nazadovati. Treba ostati u stazi redovničkoga života, a ne razmišljati o nekim drugim stazama koje vam se u određenim životnim kušnjama mogu učiniti ugodnije. Uz pomoć zajednice, Krist će svakoga od vas postupno poučiti u tome kakvo se svjedočenje očekuje od vas. A to je, u svojoj srži i širini, put sv. Franje. A on je, kako čitamo u Franjevačkim izvorima,

učinio sljedeće: „od početka svoga obraćenja, uz Božju pomoć, kao mudar čovjek i samoga sebe i svoju braću – naime, svoj Red – utemeljio je na čvrstoj stijeni, tj. na najvećoj poniznosti i siromaštvu Sina Božjega, a svoj red je nazvao Red manje braće.“ (AsZb 9, Franjev. izvori, str. 591).

Hvala meštrima fra Stanku i fra Nikoli koji su vas pratili i pomagali u ime provincije. Hvala gvardijanu fra Dariju i čitavom ovom bratstvu na Humcu, kao i predavačima u novicijatu i svojim braći provincije za brigu i molitvenu blizinu s novicijatom i svim našim odgojnim institucijama!

Na vas, i na sve nas, zazivam zahovor zaštitnice naše Provincije, BDM na nebo uznesene, i našega serafskog oca Franje. Amen!

Mlada misa fra Renata Galica

Unedjelju, 5. srpnja 2020., u crkvi Uznesenja BDM u Širokome Brijegu, svoju mladu misu proslavio je fra Renato Galić. Uz mladomisnika slavili su vikar provincije fra Iko Skoko, mladomisnici fra Zlatko Čorić, fra Stipe Rotim, fra Lovro Šimić, propovjednik fra Stipan Klarić, gvardijan fra Ivan Marić ml., te još dvadesetak misnika.

Euharistijsko slavlje započelo je ulaznom procesijom i roditeljskim blagoslovom. Fra Stipan je u svojoj propovijedi bodrio i hrabrio mladomisnika. Pozvao ga je na blizinu s Isusom koji je u središtu svih naših života. Na kraju je homilije propovjednik zahvalio svima na podršci i pozvao na molitvu za duhovna zvanja.

Na završetku svete mise kratko se u ime Provincije obratio vikar fra Iko Skoko i čestitao mladomisniku i njegovoj obitelji. U ime samostana zahvalio je gvardijan fra Ivan Marić ml. Mladomisnik je na kraju zahvalio svima prisutnima i pozvao na nastavak

zajedničkoga druženja nakon svete mise.

Svojim skladnim pjevanjem slavlje je uzveličao župni zbor iz Širokoga Brijega.

Zahvalni Bogu čestitamo mladomisniku i molimo za ustrajnost!

Redovničko oblačenje u Mostaru

U subotu, 11. srpnja 2020., u 18 sati, u našoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, pod svetom misom u 18 sati, desetorica postulanata obukli su franjevački habit i stupili u novicijat Hercegovačke franjevačke provincije.

Novicijat će provesti u samostanu na Humcu. Novi novaci su: Alen Baća (župa Uznesenja BDM, Široki Brijeg), Franjo Brbor (župa sv. Ante, Humac), don Ante Kelava (župa sv. Ivana Krstitelja, Roško Polje), Nikola Kolak (župa sv. Ilije, Veljaci), Ivan Lovrić (župa sv. Ane, Zagreb), Filip Miloš (župa sv. Kate, Grude), Antonio Nikolić (župa sv. Petra i Pavla, Mostar), Antonio Ramljak (župa Bezgrešnog začeća BDM, Posušje), Marko Vukadin (župa Uznesenja BDM, Seonica) i Lucijan Zeljko (župa Uznesenja BDM, Široki Brijeg).

Misno slavlje i obred oblačenja predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko, a suslavili su meštar postulanata fra Iko Skoko, meštar novaka fra Stanko Mabić, gvardijan fra Danko Perutina te još 45 misnika.

Liturgijskom asistencijom ravnalo je fra Marko Galić zajedno s novacima. Misno slavlje svojim skladnim pjevanjem uzveličali su naši bogoslovi. Nakon svete mise, druženje je nastavljeno u klastru samostana.

Provincijalova homilija na oblačenju novaka

Braćo i sestre!

Svaki se dan na tržištu pojavljuje mnoštvo novih stvari i načina rada, za koje nam njihovi proizvođači kažu da su nam veoma potrebeni i da bez njih ne možemo. Mi se nekritično laćamo svega toga kao da imamo

na zemlji vječnost i gubimo za to velik dio svoga životnog vremena. U toj trci za svačim gubimo izvida da je život preozbiljna i prevelika dragocjenost, i da ga ne bismo smjeli potrošiti u beznačajne stvari. Imamo samo jedan jedini život. Ono što napravimo s njim ovdje na zemlji, bit će presudno za svu vječnost. Nema povratka, nema popravnoga, nema ponavljanja života u vremenu. Dakle, kada je riječ o životu, radi se o ogromnom dobitku ili gubitku, o dobivanju svega ili gubljenju svega. Život se ne može dijelom izgubiti, a dijelom spasiti. Gubi se ili dobiva kao cjelina. Zato je vrijedno, zapravo nužno potrebno, razmišljati o tome. Stalno tražiti i davati sve bolje i bolje odgovore na pitanja Što je život? Zašto smo na svijetu? Koji je smisao života? – kako bismo izbjegli bezglavu jurnjavu za prolaznim stvarima, koja nam otima tišinu i sabranost.

Ali, nije to lako! Vješti profiteri otkrili su da je za privредu najisplativije zaposliti čovjeka nekom zabavom. Osobito mladoga. Znaju da će za zabavu izvaditi posljednji pfenig iz džepa. Kada netko krene tim putom, on se sam često gubi u bescjenje.

No, ako pogledamo povijest, onda ne bismo smjeli biti životno zabrinuti. Za svaku bolest svijeta Bog ima i lijekove, za svaku izgubljenost otvori nove puteve povratka. I dalje ostaje istina ono što je sv. Augustin tako divno izrekao u svojim Ispovijestima:

„za sebe si nas, Gospodine, stvorio i nemirno je srce naše sve dok ne otpočine u tebi...“

Gdje budu obilovale mogućnosti gubljena, još više će obilovati mogućnosti spasenja. Što ljudi budu izgubljeniji, to će veći u njima biti nemir za traženjem Boga. Toliki obraćenici svjedoče o gubitcima i novim pronalascima. O onim trenutcima kad su drhtavim rukama i nogama stajali na rubu litice onoga što su znali i smatrali životom i visjeli na jednoj jedinoj niti spasa iznad toga bezglavoga ponora te se grčevito uhvatili za jedinu sigurnost koja im je preostala – vjeru. Ponekad se tek tada može u potpunosti shvatiti misterij života, ponekad je baš to potrebno da nekim strgne koprenu nametnutih misli i idealu koji su ih godinama zapluskivali i ograničavali.

Bilo kako bilo, naš Gospodin čitavu ovu povijest traži od nekih ljudi da mu budu produžene ruke na ovome svijetu. Ruke koje će pomagati i privoditi Bogu zalutale. Koje će pružiti utjehu i toplu riječ onda kada joj se najmanje nadamo. Svaki trenutak u kojem smo baš takvu pomoć primili – jest Božji. Ne postoje slučajnosti, kažu. To je samo Gospodinov način da ostane anoniman.

Sv. Franjo Asiški uči nas da je evanđelje kao zakon kršćanskoga života jednako zahtjevan danas kao i u ono vrijeme kada ga je Sin Božji navijestio svijetu. Sv. Franjo je, u svoje vrijeme, čuo te zahtjevne riječi, a te iste

progovara Isus i danas onima koje poziva. Isusov zov, kako ga nalazimo u Matejevu evanđelju koje smo čuli, ima tri rečenice, a u njima su tri snažne poruke za nas. Pogledajmo izbliza što nam Isus poručuje.

U prvoj rečenici Isus posve blagim riječima učenicima nudi da pođu za njim te kaže: „Tko hoće ići za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka me slijedi.“ Nema u tim riječima nikakve prisile, to je čista ponuda ostavljenja ljudima na razmišljanje kao mogućnost među mnogim drugim mogućnostima. Sluša-

telji kojima su upućene te riječi vidjeli su Isusa kako živi, što govori i što čini. Naravno, vidjeli su i druge učitelje u redovima farizeja, pismoznanaca i hramskih svećenika. Isus se pojavljuje kao netko sasvim nov i podastire ljudima svoju ponudu da pođu za nekim tko ne posjeduje ništa, tko čak nema gdje nasloniti glavu. Time istodobno navodi uvjet pod kojim se može njega slijediti: prvo ostaviti sve, pa poći za njim. Biti bez ičega kao i on, i onda ići za njim. Drugačije ga se ne može slijediti. Ne ostaviti sve, a krenuti za njim, značilo bi samo fizički hod za njim, ali ne nasljedovanje

njega. Čovjek vezan čime drugim ne može slijediti Isusa. Samo slobodan od svega može ga slijediti. Isus ne poziva ljude da slijede neki određeni filozofski nauk ili svjetonazorski pravac, nego njega osobno, takvoga kakav jest, kakvoga ga vide. Na ljudima je da se posve slobodno odluče.

U drugoj rečenici Isus poziva ljude da uoče dvije važne istine o životu: prvo, da je život nedjeljiv, a drugo da je život namijenjen ne za čuvanje nego za darivanje. Zato kaže: „Tko hoće sačuvati svoj život, izgubit će ga, a tko izgubi radi mene svoj život naći će ga.“ (Mt 16, 25). Život je

cjelina. Kamo god čovjek krene, nosi sa sobom čitav život. Neki Isusovi slušatelji htjeli su ostaviti dio života negdje drugdje, a tek s preostalim dijelom života slijediti Isusa. Ali Isus to ne prihvata. Treba uočiti da je u drugoj rečenici naglasak na ovome: život koji se štedi od darivanja, to jest od trošenja i gubljenja, sigurno je izgubljen. Život je Božji dar svakom pojedincu, ali taj dar postaje dovršen i savršen tek kada ga pojedinac planski založi i potroši za Boga i bližnjega. Samo život „izgubljen“ po Isusovu planu postaje život ponovno nađen, višestruko umnožen i sačuvan. Isus nastupa kao onaj koji jamči da je najsacuvaniji onaj život koji je izgubljen u Njegove ruke.

U trećoj rečenici Isus želi naglasiti da je ljudski život neprocjenjiva vrijednost i da je težak promašaj i potpuni gubitak dati ga i za što drugo osim staviti ga na raspolaganje Bogu, pa da on odlučuje s njim što hoće. Zato kaže: „Što koristi čovjeku ako dobije sav svijet, a izgubi svoj život?“ Čovjekov život tako je

dragocjen da je sav svijet pre-malena cijena za njega. Čovjek nije vlasnik svoga života. Bog je jedini vlasnik naših života. Kada neki mladići ili djevojka osjeti da ih Bog zove u duhovni poziv, oni donose svoj život u samostan i polažu ga po providnosti te ka-rizme u Božje ruke, s molitvom da Gospodin čini s njim ono što je u Njegovu svetom planu.

Bogu najviše daje onaj tko mu sebe daje. Siguran sam da su ovi mladići što stoe pred nama i traže da ih zaodjenem haljom sv. Franje već dosad mnogo puta ozbiljno razmišljali o svome živo-tu. Ta su ih razmišljanja i milost poziva, zvanja, doveli do toga da su odlučili staviti svoj život Bogu na raspolaganje u franjevačkome redu u ovoj zajednici u Hercegovini.

Dragi kandidati za oblačenje; don Ante, Alene, Franjo, Nikola, Ivane, Filipe, Antonio Nikoliću i Antonio Ramljak, Marko i Lucijane!

Netko je rekao da to što jesi, što postojiš, Božji je dar tebi; Ono što ćeš postati, jest tvoj dar Bogu.

I dok stojite ovdje pred našom Zajednicom, pred svojim obitelji-ma, a prvenstveno pred Gospo-dinom, vidim u vašim očima istu nadu, želu, zrnce straha i gomilu hrabrosti koja je ispunjala i moje oči nekada davno kada sam sta-jao na Vašem mjestu.

Ponesite sa sobom sve svoje misli, snove, htijenja, vrline i bojazni. Sve ono što jeste i sve ono što se nadate postati. Pone-site to sa sobom, da Vam bude vjeran suputnik i podsjetnik na ono zbog čega danas stojite baš ovdje s vatrom u vašim mladim srcima i ne dopustite da se to ikada ugasi.

Želio bih da vaše franjevačko postajanje, predanje Bogu u franjevačkome redu bude potpuno predanje i darivanje, da vaše na-sljedovanje Gospodina bude jed-nako kao što je to učinio naš sveti Franjo. S vama će na vašem putu biti u molitvama i na druge načine cijela naša franjevačka zajednica i vjernici koji su joj povjereni. Neka vam Gospodin dadne svoj mir i ustrajnost na ovome započetom putovanju. Amen.

25 godina svećeništva

Proslavu „srebrenе mise“ (25 godi-na svećeništva i misništva) slavili su fra Robert Crnogorac i fra Stanko Mabić u crkvi sv. Ilike Proroka u Masnoj Luci 22. srpnja 2020. u 11 sati. Misu zahvalnicu za dar svećeništva kroz proteklih 25 godina, predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko, a propovijedao fra Marinko Šakota. Nakon misnoga slavlja druženje se nastavilo u crkvenim prostorijama.

Mlada misa fra Lovre Šimića

U subotu, 18. srpnja 2020., u crkvi sv. Jakova u Međugorju, svoju mladu misu proslavio je fra Lovro Šimić. Uz mlađomisnika slavili su provincijal fra Miljenko Šteko, mlađomisnici fra Zlatko Čorić, fra Stipe Rotim, fra Renato Galić, propovjednik fra Jozo Grbeš te još tridesetak misnika.

Euharistijsko slavlje započelo je ulaznom procesijom i roditeljskim blagoslovom fra Lovrini majke. Fra Jozo je u svojoj propovijedi govorio o svećeničkom pozivu i poticao fra Lovru na pouzdanje u Boga. Propovjednik je vrlo lijepo tumačio izazove svećeničkoga života i naglasio da je potrebno puno molitve u životu svakoga

svećenika. Krista se treba sresti da bi se moglo svjedočiti za Njega. Na završetku svete mise u ime Provincije zahvalio je provincijal fra Miljenko i čestitao mlađomisniku i njegovoj obitelji. Mlađomisnik je nakon provincijala zahvalio prisutnima. Uz zahvalu zatra-

žio je oprost za svoje slabosti i pogreške. Na kraju je pozvao na nastavak zajedničkoga druženja nakon svete mise.

Svojim skladnim pjevanjem slavlje je uzveličao župni zbor iz Međugorja. Zahvalni Bogu čestitamo mlađomisniku i molimo za ustrajnost!

Mlada misa fra Stipe Rotima

U nedjelju, 19. srpnja 2020., u crkvi Krista Kralja u Čitluku, svoju mladu misu proslavio je fra Stipe Rotim. Uz mlađomisnika slavili su provincijal fra Miljenko Šteko, mlađomisnici fra Zlatko Čorić, fra Lovro Šimić, fra Renato Galić, župnik i propovjednik fra Miro Šego te još trideset misnika.

Euharistijsko slavlje započelo je ulaznom procesijom i roditeljskim blagoslovom. Fra Miro je pozdravio sve prisutne i zahvalio što je za vrijeme svoje službe župnika u Čitluku mogao prisustvovati na pet mlađih misa u svojoj župi. Uz Božji blagoslov, uskoro će još jedan bogoslov biti spreman

slaviti svoju mladu misu u Čitluku. Kasnije u homiliji fra Miro je govorio o uvišenosti svećeničkoga poziva. Lijepo je tumačio križ kao sastavni dio svećeničkoga puta.

Na završetku svete mise u ime Provincije zahvalio je provincijal fra Miljenko i čestitao mlađomisniku i njegovoj obitelji. Župnik fra Miro darovao je fra Stipi misnicu i poželio mu blagoslovjen svećenički rad. Mlađomisnik je na kraju zahvalio prisutnima i pozvao na nastavak zajedničkoga druženja nakon svete mise.

Svojim skladnim pjevanjem slavlje je uzveličao župni zbor iz Čitluka. Zahvalni Bogu čestitamo mlađomisniku i molimo za ustrajnost!

Sjednica Definitorija Provincije

Definitorij Provincije na svojoj sjednici u Mostaru, od 31. srpnja 2020., donio je nekoliko odluka o razmještaju i službama braće. Apostolski upravitelj i Apostolski vizitator potvrdili su ono što se odnosi na pastoralne ovlasti. Službe, ako u dekretu nije naznačeno drugačije, treba preuzeti najkasnije 22. kolovoza 2020.

Fra Ivan Landeka ml., na vlastiti zahtjev, razriješen je službi u našemu zagrebačkom samostanu i klerikatu, te izabran za provincijskoga asistenta FSR-a (OFS-a) i predložen za župnog vikara u Mostaru.

Fra Josip Serdo Ćavar, dosadašnji pomoćni odgojitelj, izabran je za glavnoga odgojitelja - meštra u našem klerikatu u Zagrebu.

Prihvaćen je prijedlog Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda iz Zagreba da njihovih osam bogoslova boravi u našem klerikatu i da njihov Definitorij predloži pomoćnog meštra fra Josipu Serđi Ćavaru (Nakon potresa u ožujku njihov samostan na Kaptolu nije za stanovanje).

Fra Svetozar Kraljević, gvardijan, imenovan je trećim meštrom i članom zbora odgojitelja u klerikatu.

Fra Ante Bekavac, izabran je, umjesto fra Ivana Landeka ml., za vikara našega samostana u Zagrebu.

Fra Robert Kavelj i fra Dragan Bolčić određeni su za službe u našoj Kustodiji.

Ovogodišnji mladomisnici: fra Renato Galić - Međugorje; fra Zlatko Čorić - Široki Brijeg; fra Stipe Rotim - Tomislavgrad; fra Lovro Šimić - određen za službu u Kustodiji.

Đakoni: fra Luka Čorić - Tomislavgrad, a fra Andrija Majić završna godina teologije u Jeruzalemu. Kandidati za đakonsko ređenje: fra Antonio Primorac - Međugorje; fra Tomislav Crnogorac - Mostar; fra Džoni Dragić - Široki Brijeg; fra Marko Bandić - Humac.

Đakonski praktikum, osim rada na župama, od ove godine bit će organiziran pri BKBiH, na KBF-u u Sarajevu.

Potvrđena je ranija suglasnost fra Željku Barbariću za privremeni boravak u Kustodiji Svetе Zemlje.

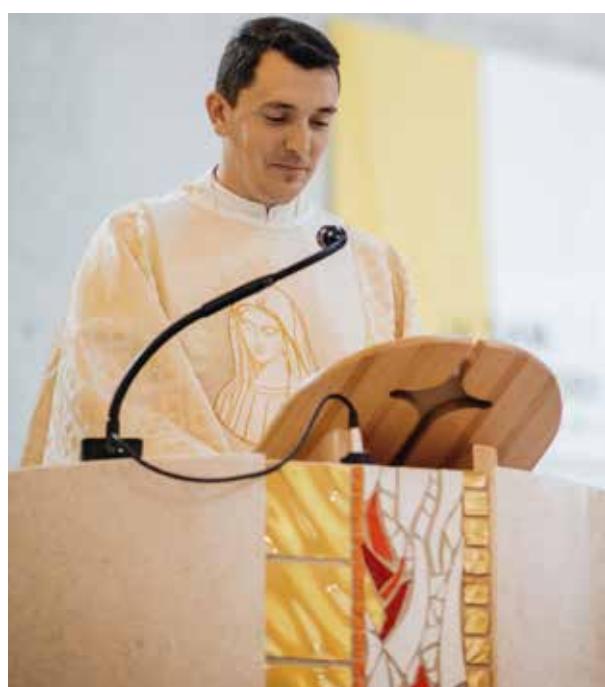
Ostale promjene osoblja u Provinciji bit će moguće nakon dolaska novoga mjesnog ordinarija mons. Petra Palića u rujnu 2020.

Mlada misa fra Zlatka Čorića

Unedjelju, 2. kolovoza 2020., u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, svoju mladu misu proslavio je fra Zlatko Čorić. Uz mladomisnika slavili su provincijal fra Miljenko Šteko, mladomisnici fra Stipe Rotim, fra Lovro Šimić, fra Renato Galić, gvardijan fra Danko Perutina, propovjednik fra Iko Skoko te još trideset misnika.

Euharistijsko slavlje započelo je ulaznom procesijom i roditeljskim blagoslovom. Propovjednik je u homiliji pozdravio sve prisutne i rekao nekoliko riječi o mladoj misi. „Mlada misa nije prva mladomisnikova sveta misa. Njegova prva sveta misa bila je euharistija u kojoj je zaređen za svećenika. Mlada misa je sveta misa pod kojom mladomisnik želi sa svojom obitelji, rodbinom, prijateljima i župnom zajednicom zahvaliti Bogu za dar svećeništva koji je pirimo na svetom ređenju.“ Nakon uvoda je propovjednik objasnio što je svećenik i kakve uloge ima u Crkvi. „Središte svećeničkoga života je slavljenje

Iz života Provincije

Kristova otajstva prema predaji Crkve u svetoj misi (euharistija) i sakramentu pomirenja (ispovijedi). Svećenik je duhovni otac naroda. Primjer svećeniku je Krist. On djeluje u ime Kristovo. Zato ga trebaju resiti kreposti: spremnost dati svoj život za vjernike, ljubiti Kristovom ljubavlju sve,

posebno grešnike i zalutale. Da bi mogao svećenik tako djelovati on mora biti povezan s Kristom.“

Na završetku svete mise u ime Provincije zahvalio je provincial fra Miljenko i čestitao mlađomisniku i njegovoj obitelji. Nakon provinciala zahvalio i čestitao je gvardijan fra Danko Perutina.

Mlađomisnik je na kraju zahvalio prisutnima i pozvao na nastavak zajedničkoga druženja nakon svete mise. Svojim skladnim pjevanjem slavlje je uzveličao župni zbor iz Mostara.

Zahvalni Bogu čestitamo mlađomisniku i molimo za ustrajnost!

50. obljetnica svećeništva

Fra Vlado Lončar je obilježio 50. obljetnicu svoga svećeništva i 50. obljetnicu smrti svoje majke Joke na Rakića groblju u hercegovačkim Vinjanima. Slavio je na Gospu od anđela u nedjelju, 2. kolovoza 2020., gdje je prije pedeset godina slavio svoju mladu misu. Na dan njegove mlade mise umrla je njegova majka Joka Lončar. Begić. Svoj jubilej slavio je

pod gesлом sv. Franje Asiškoga „Bog moj – sve moje!“ U koncelebraciji sudjelovalo je desetak svećenika. Pjevanje je predvodio župni zbor.

U ime mještana zlatomisnika je pozdravio gosp. Mate Lončar. U ime župe vlč. Joko Blažević. Propovijedao je fra Branimir Musa. U ime Hercegovačke franjevačke provincije čestitao i zahvalio je provincialski vikar fra Iko Skoko.

Fra Vlado je zahvalio Bogu za milost da je kao svećenik mogao slaviti svete sakramente pedeset godina. Rodbina je fra Vladi darovala misnicu, albu, štolu i pasić.

Fra Vlado je na kraju svete mise zahvalio svima, posebno župniku vlč. Joki Blaževiću na organizaciji. Nakon euharistijskog slavlja nastavljeno je druženje u restoranu u Posušju.

Velika Gospa u Chicagu – 115. obljetnica

Kada su o Gospojini 1906. godine prvi hrvatski doseljenici započeli s procesijom u čast Velike Gospe u Chicagu, vjerojatno nisu ni sanjali da će se i stoljeće kasnije ista procesija održavati na istome mjestu, u isto vrijeme, svake godine na 15. kolovoza. Ni globalna pandemija te sve ono što uz nju ide nije mogla spriječiti proslavu Velike Gospe u hrvatskoj župi sv. Jeronima u Chicagu te se tako ta duga tradicija nastavila i ove godine. U nešto izmijenjenom obliku i uz pridržavanje trenutačnih zdravstvenih mjera lik Gospe Sinske, praćen molitvama

vjernoga puka i najmilijom nam trobojnicom, pronesen je ulica-ma ovoga grada gdje su svoj dom pronašle tolike generacije naših ljudi.

Svečanu svetu misu na vanjsko-me oltaru pred crkvom predvodio je župnik fra Ivica Majstorović. U koncelebraciji su bili o. kustos fra Jozo Grbeš, nekadašnji župnik fra Pavo Maslač, župnik u Milwaukeeju i nekadašnji kapelan u sv. Jeronima fra Ivan Strmečki, don Mate Bižaca, misionar za hrvatske iseljenike zapadno od Mississipija, te župni vikar fra Antonio Musa. Fra Ivica je govorio o vjernosti koja je obilježavala naš narod u

stoljećima i koja ga je pratila i u ove daleke krajeve. Ta se vjernost osobito iskazala u čašćenju naše Nebeske Majke kojoj uvijek, a osobito u ovim teškim vremenima, upravljamo svoje molitve. Za ovo slavlje vjernici su se duhovno pripravljali kroz devetnicu. O svetkovini Velike Gospe, uz onu svečanu slavljenje su još tri svete mise. Unatoč svemu što se događa posljednjih mjeseci, proslava Velike Gospe okupila je mnoštvo vjernika i tako još jednom pokazala kome pripada srce našega iseljenog naroda. Neka nad nama uvijek stoga bdije Njezin zagovor!

fra Antonio Musa

† Dragica Boras, majka našega fra Dražana

U mostarskoj bolnici u pondje-
ljak navečer 3. veljače, preminula
je Dragica Boras (1947.), majka
našeg fra Dražana Borasa. Dragi-
ca je u nedjelju, 2. veljače napu-
nila 73. godine.

Sveta misa zadušnica i sprovodni
obredi biti će u srijedu, 5. veljače,
u 15 sati na mjesnome groblju u
Brljici, župa Vitina.

Počivala u miru Božjem!

† Jadranka Vlašić, majka našega fra Josipa

U četvrtak 20. veljače 2020.,
okrijepljena svetim sakramenti-
ma, preminula je Jadranka Vlašić
r. Pejić (1956.), majka našeg fra
Josipa Vlašića. Jadranka je bila u
franjevačkom svjetovnom redu.
Pokop pokojnice bit će u subo-
tu, 22. veljače 2020. u 15 sati u
groblju sv. Stjepana Prvomuče-
nika Gorica – Sovići. Sveta misa
zadušnica slavit će su uz pokop.
Počivala u miru Božjem!

† Mara Drmić, majka našega fra Petra

U utorak, 10.ožujka 2020., u
Dobrićima, blago je u Gospodi-
nu, u 92. godini života, premi-
nula Mara Drmić-Ćićina (1928.-
2020.), majka fra Petra Drmića.

Sprovod pokojne Mare je u pe-
tak, 13. ožujka 2020. u 13 sati, u
Dobrićima na groblju *Grgin gaj*.
Počivala u miru Božjem.

† Miro Šimić, otac našega đakona fra Lovre

U petak 20. ožujka 2020. god. u
svojoj 61. godini života, iznenad-
nom smrću, blago u Gospodinu
preminuo je Miro Šimić, otac
našega đakona fra Lovre.
Ispraćaj pokojnika kreće u
nedjelju 22. ožujka 2020. u 16
sati ispred mrtvačnice Grude, uz
poštovanje najnovijih odredaba
mjesnoga kriznog stožera – oku-
pljanje najuže obitelji. Pokop će
biti na groblju *Krstina - Dragićina*.
Počivao u miru Božjem!

† Marijan Marić otac našega fra Ante Marića

U nedjelju 17. svibnja 2020. godi-
ne, u 93. godini života, preminuo
je Marijan Marić otac našega
brata fra Ante Marića.
Ukop pokojnika je u utorak 19.
svibnja 2020. godine u 15 sati u
djevojačkome groblju Sv. Ante
na Cimu. Nakon ukopa slavit će
se sveta misa zadušnica u franje-
vačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u
Mostaru.
Počivao u miru Božjem

† Anda Bekavac, majka našega fra Ante Bekavca

U srijedu 10. lipnja 2020., izne-
nada (nakon srčanog udara)
preminula je Anda Bekavac r.
Ćurić (1935.), majka našega fra
Ante Bekavca.

Pokop pokojnice bit će u petak
12. lipnja 2020., s početkom u 15
sati na starom groblju u Mrko-
dolu. Nakon sprovodnih obreda
slavit će se sv. misa zadušnica u
župnoj crkvi sv. Franje Asiškoga
u Bukovici.

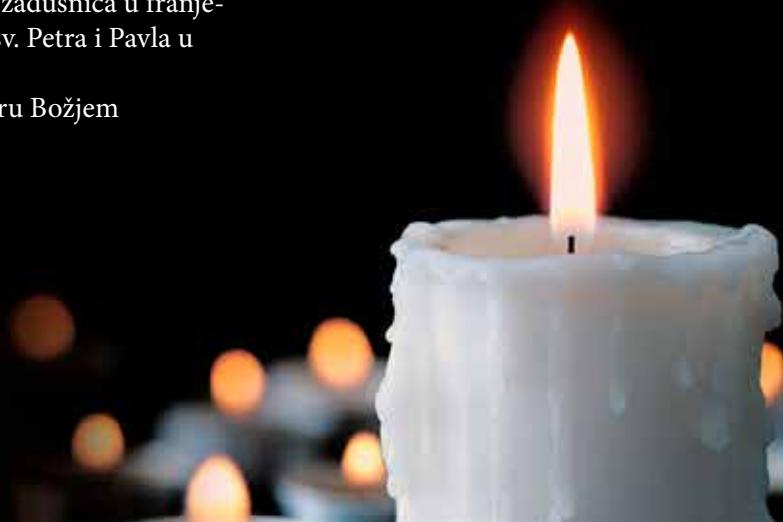
Počivala u miru Božjem!

† Jerko Kurtović otac našega fra Ljube

U utorak 28. srpnja 2020. godine,
u 81. godini života, preminuo je
Jerko Kurtović, otac našega fra
Ljube.

Sveta misa i ukop pokojnika je u
srijedu 29. srpnja 2020. godine
u 18 sati na groblju Bartuluša u
Drinovcima.

Počivao u miru Božjem

Preminuo fra Alojzije Topić – Maćun

Fra Alojzije Topić rodio se 5. travnja 1939. u Buhovu tada župa Rasno od roditelja Pere i Tade r. Musa. Krsnim imenom Mate. Pučku školu pohađao u Buhovu. Prijavljuje se za fratre na sv. Antu 1956. godine kao tercijar. Oblačenje je imao 1963. na Humcu i onda novicijat, a vječne zavjete položio 1967. isto na Humcu. Časni brat bio je na Humcu 1964. jednu godinu, te odlazi u naš samostan u Slano četiri godine. Od 1967. djeluje kao sakristan u Fronhleitenu Austrija do 1971. Potom odlazi u Mostar gdje ostaje šesnaest godina do 1987. Nakon dugoga razdoblja Mostara odlazi na Norval u Kanadu devet godina gdje pomaže u Hr-

vatskom središtu Kraljice mira u svim potrebama. Ponovno se vraća u naše krajeve jednu godinu u Slano i od 1997. dolazi na Humac. Na Humcu je proveo 25 godina, i to najveći dio redovničkoga života i djelovanja, kao sakristan i pomoćnik.

Nagovor fra Daria Dodiga

Dragi fra Alojzije, naš Maćune kako smo te od milja zvali, oprštajući se od Tebe i od naše franjevačke zajednice mogu reći da si bio duša ovoga samostana. Volio si ga kao dušu svoju. Radovao si se svemu. Znao si reći: „samo reci šta treba!“ i to do zadnjega daha svoga. Odgovoran, predan, ne štedeći sebe, nego ulažući. Hvala Ti za redov-

nički, molitveni i sakramentalni život. Od Tebe smo puno toga mogli naučiti. Bio si pronicav, mudar, pa i oštar, ali svaka riječ bila je poziv na razmišljanje. Bez ikakvih problema mogao si biti i svećenik, ali tvoje strahopštovanje prema svetom i poniznost u tom duhu bila je iznad svega. Ostaješ i dalje u molitvama, mislima, radu, savjesti u nama i među nama. Znam da nisi volio hvalospjeve, nego si podnosio svu tegobu dana i života. Ali ne mogu da Ti od srca ne zahvalim za sve što si činio. Puno toga primjećujemo kada više nisi tjelesno među nama. Znat ćemo to još više cijeniti. Znali smo, istina rijetko čuti, kako si zamišljao kao dijete da posta-

neš "rajni Mate", vjerujem da te je Gospodin pridružio već sada rajsкоj slavi. Odmor se u društvu svetih za sve žrtve, rad, samoprijegor što si činio. Ostaj zbogom do zajedničkoga susreta kod Gospodina. Vama poštovana obitelji Topić: bratu i sestrama, kao i svoj rodbini iskrena i bratska blizina i sućut! Pokoj vječni daruj mu Gospodine.

Nagovor fra Ike Skoke na ukopu

Isus reče u evanđelju što smo ga sada navijestili: „I vi budite pripravni, jer u čas kad i ne mislite, Sin čovječniji dolazi“ (Lk 12, 35-40) Naš brat fra Alojzije je bio spremam cijeli život, od svoga dječaštva za susret sa Sinom čovječnjim.

Braćo, u ovim posebnim okolnostima zbog epidemije koja tjednima zarobljava cijeli svijet okupili smo se u ime naše Provincije pokopati našega dragog brata fra Alojzija Topića, kojeg smo svi od milja zvali Maćun. Zahvalit ćemo Bogu za njegov život, a njemu fra Alojziju zahvaliti što je bio član naše Hercegovačke franjevačke provincije. Želimo mu u ime svih fratra naše zajednice reći hvala što je izabrao našu zajednicu, te za sve što je u njoj uradio, a uradio je mnogo kroz 64 godine. Ne dvojim kako bi nas sada na njegovu pokopu bilo iz svih naših kuća i samostana, da nije što je, jer je fra Alojzije znao uspostaviti i održavati relacije s drugima, kako s fratrima unutar zajednice, tako i s ljudima izvan zajednice. Niste mogli ne voljeti ga.

Poznati svjetski teolog Hans Küng piše kao mu je kardinal Franjo Šeper, kao pročelnik Kongregacije za nauk vjere rekao:

„Kad bi se moglo, najradije bih vas poslao u najzabačenije selo u Hercegovini, tamo biste, sine moj, naučili što je prava vjera (...). Naš fra Alojzije dolazi iz jednoga takvog sela na koje je mislio kardinal Šeper. Rodio se u Buhovu, u obitelji Pere Topića i Tade r. Musa 5. travnja 1939. Kršten je u župnoj crkvi u Rasnu 8. travnja 1939. Imao je dva brata Jagu i Žarka i tri sestre Domu, Filomenu i Ružu. U svojoj obitelji naučio je što je prava vjera. Tu vjeru je hranio sakramentima i zajedničkom redovničkom molitvom, ali neizostavno i osobnom molitvom, posebno moleći svaki dan krunicu.

U svome pismu od 16. rujna 1956. fra Bonicije Rupčić predstavio je Matu Topića Provincijalatu naše Provincije kao zdrava i pobožna mladića iz pobožne kuće, koji želi biti fratar. U samostan sv. Petra i Pavla u Mostar dolazi 1956. godine. Služi vojsku od rujna 1960. do srpnja 1962. Započeo je Novicijat na Humcu oblačenjem habita 14. srpnja 1963. Uzeo je redovničko ime fra Alojzije. U izvještaju o novacima meštar novaka fra Mile Leko piše 15. siječnja 1964. kako je novak fra Alojzije Topić: pobožan, skroman i marljiv. Fra Alojzija svoje službe u Provinciji obavlja na više mjesta: na Humcu od 14. 3. 1963. do 12. 5. 1965., u Slanom od 12. 5. 1965. do 18. 7. 1966. Jednu godinu je u Mostaru, od 18. 7. 1966. do 30. 8. 1967. Vječne zavjete je položio 15. srpnja 1967. na Humcu. Dva puta je služio i u inozemstvu. Prvi put u samostanu u Frohnleitenu u Austriji od 30. 8. 1967. do lipnja 1971. godine. A drugi put u Hrvatskom centru u Norvalu u Kanadi od srpnja

1987. do 1996. Između služenja u Austriji i Kanadi bio je u samostanu u Mostaru, od 1971. do 1987. Nakon povratka iz Kanade odlazi u samostan u Slano. Iz Slanoga dolazi u samostan sv. Ante na Humac 27. kolovozu 1997. i ostaje do svoje smrti 6. travnja 2020. Svoja zaduženja sakristana, vrtlara i uređenja samostalnih i crkvenih dvorišta obavlja je vrlo odgovorno.

U Platonovu djelu Fedar, pita Fedar Sokrata, zašto ne izlazi iz grada. Sokrat odgovara: „Ne zamjeri mi, prijatelju moj! Jer ja sam željan zanosit. A ovi pejzaži i ova stabla neće me naučiti ništa osim ljudi u gradu.“ Maćun je volio ljudi. Lako je uspostavljao kontakte. Volio je razgovarati s ljudima. Iz tih razgovora je postajao mudriji. Znao je zanimljivo pričati događaje i svoje životne doživljaje. Svi fratri su čuli mnoge njegove priče, ali ipak su antologiske iz njegova dječaštva: „Kako je već kao dječak poželo umrijeti i postati rajni“ i „Igra i razgovor sa zmijom“. Njegove priče iz vojske i s hodočašća u Lurd, bez obzira što ih je pričao više puta, braća su uvijek ponovno tražila da ih priča, pozorno su slušane jer bi se on uživio, kao da to sada doživljava ili priča prvi put.

U pripovijesti „Kod kazana“ Ivo Andrić zapisa kako je stari fratar Stjepan Matijević noću ustao i u nekrologij pored tek umrloga fra Marka dodao „Ovaj je volio samostan kao svoju dušu. Da se zna“. U nekrologij naše Provincija kod fra Alojzijeva imena trebalo bi dodati: „Ovaj je volio svoju Provinciju kao svoju obitelj i rodno Buhovo. Da se zna!“ Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Preminuo fra Ante Kutleša

Unoći s petka 17. na subotu 18. travnja 2020., u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar, predao je svoju plemenitu dušu Bogu, njegov sluga svećenik i naš brat fra Ante Kutleša u 77. godini života, 58. godini redovništva i 52. godini svećeništva. Fra Ante Kutleša rođen je 13. travnja 1944. u župi Prisoje od roditelja Stjepana i Anice r. Kutleša. Kršten je 17. travnja 1944. u Prisoju. Osnovnu školu pohađa od 1950. do 1958. u Aržanu; srednju školu od 1958. do 1962. u gimnaziji u Visokom. Filozofiju i teologiju pohađa od 1963. do 1966. u Visokom; 1966. - 1967. u Sarajevu i 1967. - 1970. u Königsteinu (Njemačka). Redovnički habit oblači 14. srpnja 1962. na Humcu, a prve zavjete polaže 15. srpnja 1963. na Humcu. Svečane zavjete polaže 15. travnja 1968. u Fuldi (Njemačka).

Za đakona je zaređen 25. svibnja 1968. a svećenički red prima

8. veljače 1969. u Königsteinu (Njemačka)

Svećeničku službu započinje kao duhovni pomoćnik u Konjicu od 1. ožujka 1970. do rujna 1973. Nakon službe duhovnog pomoćnika postaje misionar u Zürichu od rujna 1973. do rujna 1974. Od 1975. godine je misionar u Kongu, u mjestu Kayeye,

gdje ostaje do 1984. godine. Potom prelazi u mjesto Kamina do 1998. godine, gdje vrši službu pokrajinskog gvardijana. Godine 1998. prelazi u mjesto Kimungo sve do lipnja 2017., kad se vraća u provinciju. Službu isповједnika i župnog vikara u župi sv. Jakova Apostola st. u Međugorju obnaša od rujna 2017. sve do svoje smrti.

Sveta misa zadušnica s pukom za pok. fra Antu Kutlešu

Utorak 7. srpnja u 18 sati u samostanskoj crkvi u Tomislavgradu slavljenja je sv. misa zadušnica s narodom za pok. fra Antu Kutlešu. Misno slavlje predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko u koncelebraciji s gvardijanom fra Sretanom Ćurčićem i još dvadesetak svećenika. Nakon popričesne molitve oproštajne riječi izrekao je fra Filip Sučić koji je s fra Antonom bio u misijama u Kongu. Fra Antin životopis pročitao je gvardijan fra Sretan. Prije misnoga slavlja,

u 18.30. provincijal je, zajedno s braćom fratrima, bogoslovima, postulantima, fra Antinom rodbinom i brojnim pukom pohodio fra Antino zemno počivalište na groblju *Karaula*. Uz prigodne molitve položeno je cvijeće i zapaljene su svijeće. Završetkom obreda i euharistijskoga slavlja fratri, časne sestre i rodbina pok. fra Ante pozvani su u samostan na okrepnu.

Provincijalova homilija

Braća i sestre!

Zadnje što službeno naša Herce-

govačka franjevačka provincija o fra Anti navodi jest upis u naš nekrologij: 17. travnja 2020., u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar, blago u Gospodinu, preminuo njegov sluga svećenik i naš brat FRA ANTE KUTLEŠA iz Prisoja, župni vikar i misionar, u 77. godini života, 58. godini redovništva i 52. godini svećeništva. Pokopan je na groblju *Karaula* u Tomislavgradu.

Dok čitam ove retke, osjećam neku veliku tugu, jer me prožima misao o fra Antinim posljednjim

trenutcima, o smrti ili preminuću, njegovu prijelazu s ovoga u bolji svijet. Iako sam uvjeren kako je on osjećao čitav predokus punine koja ga očekuje u Kraljevstvu Božjem, nama je bilo teško jer je u prijelazu ostao sam. Nismo mogli do njega na odjel mostarskoga covid-a.

Fra Ante je posljednje godine bio u Međugorju, i bio je sretan. Svakodnevno je provodio vrijeme u ispovjedaonici, a s braćom je dijelio blagoslovjeni život franjevačke zajednice. I onda je došla kuga korone. Dana 29. ožujka su fra Tomislavu, fra Anti i časnim sestrama u Miletini potvrđeni pozitivni nalazi na taj virus. Fra Ante je prebačen u Mostar. Simptomi nisu najteži, ali su liječnici smatrali da je dobro biti bolnici. I sam fra Ante je bio svjestan toga, jer je

već bolovao od malarije. Život u misijama iscrpio je njegov organizam. Cijela Provincija moli za fra Antu, za časne. No vijesti, sve gora od gore, sustižu jedna drugu. „Jučer u popodnevnim satima (7. travnja) zdravstveno stanje našega fra Ante Kutleše se pogoršalo i on je potom stavljen na respirator. Stanje mu je u ovome trenutku teško.“ Preporučili smo ga u svoje molitve!

Bili su to dani neizvjesnosti, dani isčekivanja. Svi smo vjerovali da će nam se fra Ante vratiti i pričati o proživljenom. Braći je bilo najteže da ga ne mogu posjetiti, stati do njegova uzglavlja dok je na respiratoru i odaslati mu osjećaj blizine, moliti do njega. Fra Ante je sve to, kao i tisuće drugih, proživljavao sam. Vjerujemo da

je dragi Bog, da je njegova milost bila blizina koja mu je ispunjavala zadnje životne trenutke.

Umro je fra Ante – javiše iz bolnice. I čuješ samo šaptanje: „Počivao u miru Božjem!“ I počeli su se nizati Očenaši i Zdravomarije za njegovu dušu. A njegov nasmijani lik titrao je svima pred očima. Ukop je bio otužan, gotovo možemo uzeti i riječ jeziv. Karaula takav sprovod fratu nije zabilježila.

Fra Ante je bio drag i smiren čovjek. S vječitim osmijehom koji je krasio njegovo lice. Susretljiv prema ljudima s kojima je živio, povučen i samozatajan, samo da bi drugima, onima oko sebe, dao što više prostora. U zajednici je bio onaj divni začin koji je životu među braćom davao sukus dru-

gačijega, nebeskoga, božanskoga, tako iskrene dobrote i empatije za sve ljude s kojima je u svom životu živio, na životnoj stazi od Prisoja, 13. travnja 1944. do Mostara 17. travnja 2020.

U tih nekoliko riječi i brojeva stao je cijeli dragocjen i skroman život ovoga čovjeka, redovnika i svećenika. Oduvijek je želio svoj život posvetiti misijama. O tom svjedoči u jednom razgovoru od 2. svibnja 2017. za Katolički tjednik: „U sjemeništu u Visokom bio sam u Marijinoj kongregaciji i često smo imali prigodu slušati o misijama. Misija tematika posebno se nastavila u bogosloviji. Osobito u Königsteinu gdje nam je Misiologiju predavao jedan bivši misionar, prognanik iz Kine. On nas je oduševio za misije. Tako je zanosno pričao o misijama, da smo se nas nekoliko već u bogosloviji izjasnili da ćemo biti misionari među onima do kojih Radosna vijest još nije stigla. Kad sam došao u Konjic, poslao sam zamolbu na starješinstvo, provincijalu, da me puste da idem u misije i to u Kongo. Tamo su se već nalazili naša dva bratara: Blago Brkić i Ante Ivanković. Odgovor je bio pozitivan, ali s napomenom da trebam ostati u Provinciji barem dvije ili tri godine. Nakon dvije godine trebao sam ponoviti pismenu zamolbu, što sam i učinio te su me napokon poslali u Švicarsku, u Zürich, da učim francuski...“

Preko četrdeset godina živi s tim ljudima koje su svi ostavili. Sirotinjom, zapuštenima, nepismenima. Davao im je cijeloga sebe. Radio za njih dan i noć. Ni taj naporni i iscrpljujući rad nije oduzeo fra Antinu životnu radost koja se stalno zrcalila na njegovu licu. Posebno se opet u svoj toj bijedi posvetio onim najpotrebni-

jima među njima, a to su sakati, kljasti, hendikepirani. Okrutan je i bezdušan bio zakon prema hendikepiranima, pričao je fra Ante. „Prijašnji ‘zakon’ je bio da se takva djeca bace u rijeku gdje ima krokodila. To je bila naredba šefa sela i tome se nije smio nitko suprotstaviti, čak ni majke koje bi morale ostati u selu dok se taj obred ne izvrši.“

Velike je napore uložio da na području svoje misije osnuje taj dom za hendikepirane. Prosio je na sve strane i imao uspjeha u tomu. Nakon svega, veli on „...u Centru Bwimwa imamo osam učitelja i jednoga ravnatelja. I oni su svi invalidi, ali su imali mogućnost završiti školu uz našu pomoć. Svake godine bude od 70 do 80 djece. (...) Napravili smo učionice, radionice, urede, jednu veliku višenamjensku dvoranu, iskopali bunar itd..., a osim svih izdataka oko gradnje moramo svakog mjeseca dati malu plaću učiteljima, kupiti školski materijal za sve koji pohađaju školu. Dakle, troškovi su veliki.“

Fra Ante je tražio da u toj instituciji i s tom djecom uvijek bude redovnik franjevac, redovnica franjevka, ali i liječnici i medicinsko osoblje. Svojim je osobnim zauzimanjem promjenio njihov običajni odnos prema toj nesretnoj djeci. Naglašavao je njihovima da ih ne smiju bacati krokodilima, da ih više ne trebaju kriti, već da ih prijave, da ih se uzme i da se s njima radi i da im se pomaže. Stoga fra Ante naglašava u tom istom razgovoru 2017. godine: „Danas, hvala Bogu, nije više tako. Iako se ne bi moglo reći da ih naročito dobro paze, zapravo ih zanemaruju u najviše slučajeva, ali više se ne bacaju. Kada sam najumorniji i kada imam puno problema, a toga

ne manjka, ako se želim osvježiti i duhovno okrijepiti, onda odem u Centar među njih. Mislim da ima malo škola koje su toliko vesele kao što je škola za hendikepiranu djecu.“

Fra Ante je pošao putom vječnosti. Nosi u zavežnju života, u toj skromnoj turbici koju je uprtio kod prvoga polaska u školu u Aržanu, pa koju godinu kasnije u Visoko, tolika iskustva, toliko dobra, toliko životnoga iskustva. Mogao je, uvjeren sam, bez stida to donijeti pred svoga Spasitelja i Otkupitelja, te da ga je On zamolio vječnim pogledom. Sakata djeca koju je spasio, u Centru koji je osnovao i vodio, pjevaju i danas pjesme koje i on zna, plješću svojim ručicama.

Fra Ante je jednom bratu poslao SMS dan prije odlaska na respirator: „Teško dišem. Osjećam da me duši ...“ Nismo se mogli pozdraviti, nismo uspjeli pružiti ruku, izreći nešto, dragi naš brate Ante. Hvala Ti za sve. Ti si u svome redovništvu koračao putom čistoće, siromaštva i posluha, a u svome misionarskom djelovanju putom služenja i žrtvovanja samoga sebe sve do smrti. Imamo osjećaj da je trebalo još koju godinu uživati u miru na ovome svijetu i prebirati po plodim sjećanjima. No, Bog je mislio drukčije. A Njegove misli nisu naše, i Njegovi putovi nisu naši. Priklonio si se kao i uvijek Njegovim mislima i ostao na Njegovu putu. Mi vjerujemo, a ti već znaš: „Jedinstvo putnika s braćom koji su u Kristovu miru usnuli nipošto se ne prekida, dapače, prema trajnoj vjeri Crkve, jača se priopćivanjem duhovnih dobara.“

Zajedno smo u ovoj sv. misi, fra Ante. Počivav u miru Božjem.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine.

Preminuo fra Ljubo Krasić

U nedjelju, 21. lipnja 2020., u samostanu na Humcu, okrijepljen sv. sakramen- tima, blago u Gospodinu preminuo je njegov sluga svećenik i naš brat fra Ljubo Krasić u 83. godini života, 64. godini redovništva i 56. godini svećeništva.

Sv. misa zadušnica slavila se na groblju *Podadvor* u Čitluku, u ponedjeljak 22. lipnja 2020. u 17.00. Misno slavlje predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko. Koncelebrirali su generalni vikar don Željko Majić, župnik fra Miro Šego, gvardijan s Humca fra Dario Dodig, fra Ljubin brat fra Petar Krasić i još tridesetak svećenika. Homiliju je izrekao provincijal fra Miljenko. Svoju sućut na kraju izrekao je župnik fra Miro. Fra Petar Krasić zahvalio je svima i izrekao bratu fra Ljubi oproštaj i zahvalu. Sprovodne obrede i ukop na groblju *Podadvor* predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Ljubo je rođen 18. ožujka 1938. u Mostaru. Osnovnu školu pohađao je u Čitluku, a srednju školu u Splitu i Visokom od 1949. do 1958. Filozofsko-teološki studij pohađao je od 1958. do 1966. u Visokom, na Franjevačkoj bogosloviji u Sarajevu i u Zagrebu.

Franjevački habit obukao je 14. srpnja 1956. godine u Kraljevoj Sutjesci, a doživotne zavjete položio 12. srpnja 1962. na Humcu. Za svećenika je zaređen 2. kolovoza 1964. u Širokome Brijegu.

Svećeničku službu započeo je kao župni vikar u Širokome Brijegu od 1965. do 1966. Nakon te službe postaje misionar i osnivač HKM Zürich. U Švicarskoj djeluje od 1967. do 1971. Pri za-

vršetku službe u Švicarskoj postaje misionar u kustodiji gdje ostaje do 2016. U kustodiji djeluje kao župnik, župni vikar, ravnatelj Hrvatskoga društveno-kulturalnog centra u Norvalu, voditelj Hrvatskih franjevačkih izdanja i Hrvatskoga etničkog instituta u Chicagu. Vraća se u provinciju 2016. godine i živi u samostanu na Humcu do svoje smrti. Pokoj vječni daruj mu Gospodine.

Provincijalova homilija

Poštovana obitelji Krasić, fra Petre, braćo u svećeništvu i redovništvu, braćo i sestre!

Bog želi dati čovjeku ne bilo što i ne bilo kako. Želi dati ništa manje nego samoga sebe i to na način potpunoga predanja. I kad nam se čini da nam želi dati samo ovu ili onu milost, On želi dati sebe. Bog ne daje darove, a da s tim darovima ne daje i sebe, i to prvotno sebe pa onda dar. Dakle, njegova prva nakana je dati sebe. Njegova prvenstvena želja je da ljudi uzmu njega, a to znači i da podu za njim. Uzeti njega znači uzeti svoje spasenje, uzeti svoju blaženu vječnost. Tako nas uče sveci. Tako stoji i u evanđelju. Ali u većini slučajeva ljudi posežu za njegovim djelima / dobročinstvima, ali ne žele slijediti njega, kako nas uči ona zgoda umnažanja kruhova. Svi ljudi svijeta, i vjernici i nevjerunci, uzimaju Božje darove, čak trče za njima, ali samo manji broj odaziva se na Božji zov „Podi za mnom!“ Svi svakoga dana hodamo po njegovoj zemlji, dišemo njegov zrak, grijemo se njegovim suncem, jedemo hranu s njegovih njiva... Čak više, izbirljivi smo:

idemo tamo gdje je more ljepše, gdje sunce obilnije grijе, gdje planine nude brojnije ljepote... I nikad nam nije dosta tih Božjih darova. Dostatno je da nas jedna kiša omete u uživanju ljepota njegovih darova pa da već budemo nezadovoljni, a mnogi i buntnovi. Ali tražiti njega samoga, poći za njim – to i danas, kao i u Isusovo vrijeme, čini samo manji broj ljudi.

Mi danas, braćo i sestre, ispraćamo čovjeka, redovnika franjevca i svećenika čiji životopis govori da je pripadao ovom manjem broju ljudi, ostavivši svoje obiteljsko ognjište u Čitluku, svoje roditelje Peru i Stanu. Dugandžić, prije 71. godinu, odlazeći u sjemenište u Splitu.

I evo, nakon te kružnice života od sedam desetljeća, opet smo u Čitluku, ovdje na groblju *Podadvoru*, pred fra Ljubinim lijesom. Želimo ovu svetu misu prikazati za pok. fra Ljubu, za njegovu dušu. Želimo mu reći iskreno hvala i vječno zbogom – ili još bolje - do viđenja.

Fra Ljubo vremenski pripada onoj generaciji našega puka koja je hrabro i s vjerom u Boga nosila teško poraće nakon Drugoga svjetskog rata. Kao mali dječak, primivši zreo katolički odgoj u obitelji, polazi u sjemenište baš u onim najtežim poratnim godinama. Često je isticao taj ponos svoje odluke, biti hercegovačkim franjevcem, i to je u njemu ostalo do kraja života.

Svoj skoro cijeli djelatni životni vijek proveo je izvan Provincije. Od Italije i Rima u vrijeme studija, pa Švicarske i osnivanja naših hrvatskih katoličkih misija

do svoga djelovanja u Americi i Kanadi. Uz vjeronauk, uvijek je svojim vjernicima želio dati i ono dodatno, što mu je bilo u duši, a to je ponos na svoju narodnu i zavičajnu pripadnost.

S drugim vjernicima, Hrvatima, intelektualcima osnova HIŽAK Hrvatske izvandomovinske škole Amerike i Kanade, priredio je mnogo udžbenika za hrvatski jezik i ilustrirane leksikone za djecu. Osobito je vrijedan spomena fra Ljubin rad na Hrvatskom etničkom institutu kojem je bio osnivač i ravnatelj. Ne treba zaboraviti i dio života o kojem su mediji mnogo pisali, a to je Norvalskog skupina u kojoj se sanjalo o slobodi i Domovini.

I onda se vratio u svoju Domovinu, u naš samostan na Humcu,

ali vidno iscrpljen i bolestan. Nisu to bili oni fizički bolovi, već jednostavno je nastupao postupak zaborava. Samo možemo slutiti koliko ga je to mučilo na početku. Ali se fra Ljubo s time susreo, onako kako i sa svim drugim izazovima života kojih mu nije nedostajalo. Posljednje godine proživio je sa svojom braćom u samostanu sv. Ante na Humcu i bio sretan i oni s njim. Vjerujte, braća i sestre, nema veće škole redovničke i bratske ljubavi od ove, da budeš svome nemoćnom, bolesnom i starom bratu na pomoći. A to su oni, otac gvardijan, čitava samostanska obitelj, časne sestre, medicinska posluga našoj bolesnoj i nemoćnoj braći na Humcu i fra Ljubi bili dan i noć. Tu su se na poseban na-

čin izmijenile generacije naših novaka i njihovi meštari, koji su, ne samo fra Ljubi, već svoj našoj bolesnoj i nemoćnoj braći bili divni anđeli bratske ljubavi. Bog vas sve blagoslovio, i u ime fra Ljubinu, veliko hvala svima koji ste mu pomagali.

Izričem sućut fra Ljubinu starijem bratu, našem fra Petru, njegovoj sestri, njegovu sestriću fra Mići, te cijeloj obitelji pokojnoga fra Ljube, svoj rodbini i svim prijateljima. Ovoj sućuti pridružuju se i sva braća iz naše Kustodije u kojoj je fra Ljubo proveo najplodnije godine svoga djelovanja.

Dragi fra Ljubo, pođi u mir svoje vječnosti. Neka ti dobroti nebeski bude milosrdan. Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Preminuo fra Dinko Maslać

Unedjelju, 16. kolovoza 2020., u samostanu na Humcu, okrijepljen sv. sakramentima, blago u Gospodinu preminuo je njegov sluga svećenik i naš brat fra Dinko Maslać u 83. godini života, 64. godini redovništva i 56. godini svećeništva.

Sv. misa zadušnica slavila se u samostanskoj crkvi sv. Ante na Humcu, u ponedjeljak 17. kolovoza 2020. u 17.00. Misno slavlje predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko. Koncelebrirali su generalni vikar don Željko Majić, gvardijan fra Dario Dodig i još pedesetak svećenika. Homiliju je izrekao provincijal fra Miljen-

ko. Svoju sućut na kraju izrekao je don Željko Majić. Sprovodne obrede i ukop na Novome groblju na Humcu predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Dinko je rođen 21. ožujka 1937. u Sjekosama, župa Dračevo. Osnovnu školu pohađao je u Dračevu, a srednju školu u Makarskoj, Sinju, Splitu i Visokom od 1949. do 1958.

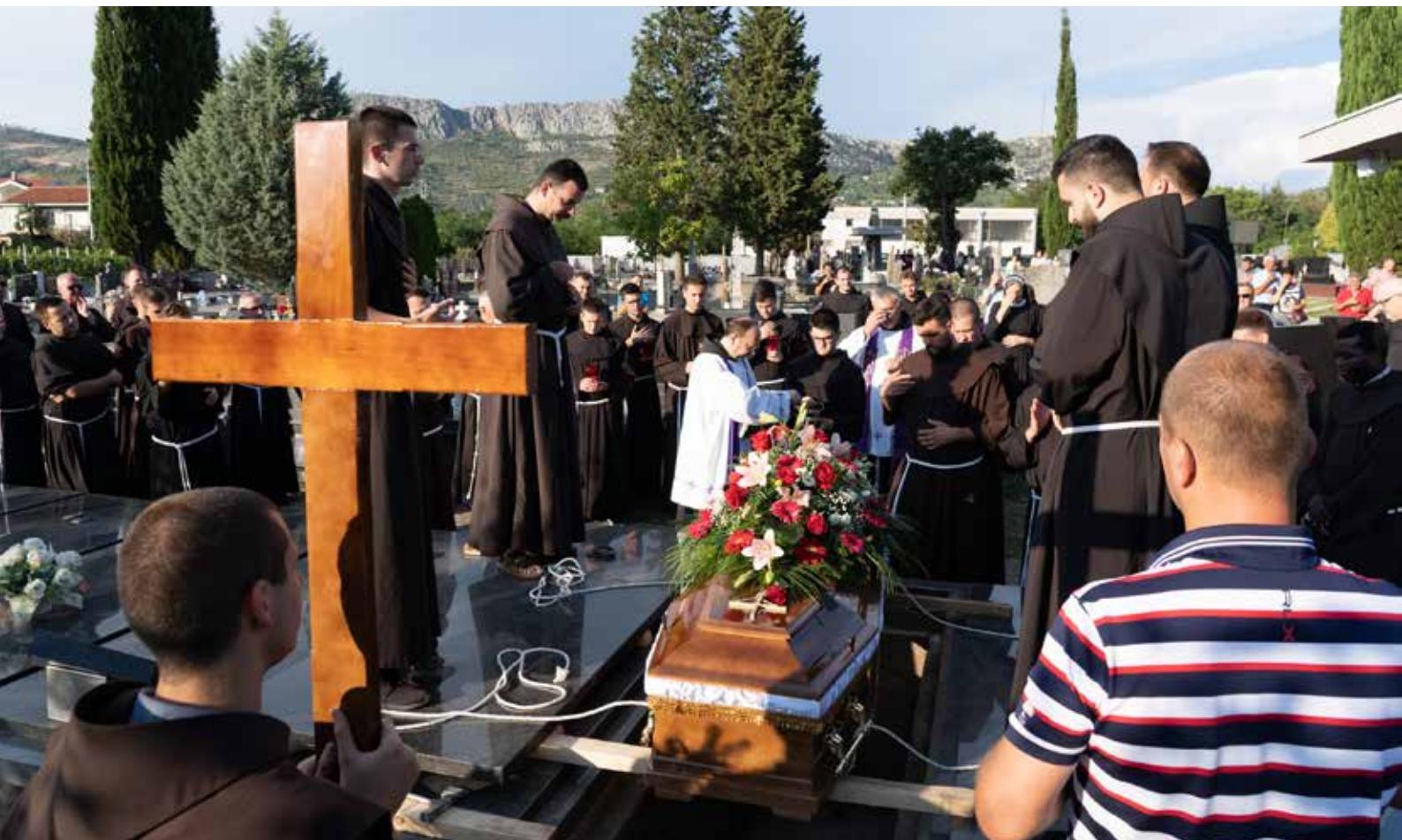
Filozofsko-teološki studij pohađao je od 1958. do 1965. u Visokom i na Franjevačkoj bogosloviji u Sarajevu.

Franjevački habit obukao je 31. srpnja 1956. godine u Kraljevoj Sutjesci, a doživotne zavjete polo-

žio 12. srpnja 1962. na Humcu.

Za svećenika je zaređen 2. kolovoza 1964. u Širokome Brijegu.

Svećeničku službu vršio je kao duhovni pomoćnik na mjestima Humac, Posušje, Grude, Drinovci, Tihaljina, Mostar, Konjic i Tomislavgrad. Godine 1973. preuzima službu župnika u Gorancima. Kao župnik djeluje također u Izbičnu i Gradnićima gdje ostaje do 2003. god. Nakon boravka u samostanu Slano postaje župni vikar u Seonici 2007. god. Nakon službe u Seonici preuzima službu župnoga vikara u Veljacima. Od 2011. živi u samostanu na Humcu do svoje smrti.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Nagovor provincijala fra Miljenka Šteke

Liturgija dana, danas u ovaj ponedjeljak, XX. tjedna kroz godinu, donosi nam zanimljive Isusove riječi iz Matejeva evanđelja (Mt 19, 16-22): „Hoćeš li biti savršen, idi, prodaj što imаш pa ćeš imati blago na nebu!“

Upravo je ovaj poziv na radikalno naslijedovanje Isusa uvijek nanovo poticao u Crkvi pokrete koji su preobražavali svijet i davali pečat stoljećima crkvene povijesti. Sjetimo se samo sv. Benedikta, duhovnoga oca zapadnoga kršćanstva! Ili našega sv. Franje Asiškoga i njegova pokreta siromahâ, koji je vratio Crkvu na njezine izvore, na njezine početke! Uvijek je bilo, ima i danas ljudi koji su, ne onako potištено kao onaj mladić iz evanđelja, nego s oduševljenom radošću poslušali Isusov poziv na radikalno, tj. savršeno naslijedovanje Isusa, te su pošli i prodali sve da bi našli istinsku, nutarnju slobodu. Taj Isusov poziv nije ostao bez učinka i u životu našega fra Dinka. Pogodila ga je Isusova riječ: „Dođi i idi za mnom!“, kad je i sam pitao: „Što mi je činiti da baštinim život vječni?“

Vjerujem da je na kraju svoga životnoga puta, uz obilje Božjega milosrđa, s pouzdanjem u Boga kome je sve moguće, mogao sada proći „uskim vratima i tjesnim putom“ koji vode u Božje kraljevstvo.

A tim „tjesnim putom“ krenuo je mali dječak Cvitan iz svojih Sjekosa godine 1949., dakle prije sedamdeset i jednu godinu, u sje-

menište u Makarsku. Školovao se dalje, potom uzeo redovničko ime fra Dinko, i godine 1965. bio zaređen za svećenika i te godine rekao svoju mladu misu. Godine i desetljeća nakon toga bila su obilježena teškim hodom naše Provincije kroz sve nedaće i između raznih opasnosti koje su se nazirale, i još više onih koje je čovjek naslućivao, a one su vrebale i na život Provincije i pojedinca u njoj.

Vrijeme je to kad još nisu zarasle rane na tkivu Provincije zbog ubojstva naše braće – one su zapravo još bile svježe, a mnoga preživjela braća tek su izvukli živu glavu iz komunističkih kazamata. Komunizam je svojim olujnim velom ogrnuo život i prijetio ga ugušiti. Valjalo je u tim vremenima smoći snage podignuti glavu i uprijeti pogled prema budućnosti. I upravo je fra Dinkova generacija bila onaj dodatni životni naboj Provinciji, u punoj snazi i prepuni elana raditi na njivi Gospodnjoj svoje kršne Hercegovine. Kako su stavili ruku na plug, nisu se više ni na što obazirali.

Fra Dinkov je život obilježio nekoliko mjesta u kojima je djelovao. Prigodom njegove zlatne mise rekao sam da fra Dinko nije birao njive, i čini se da je išao na one najteže, krševite i gdje je valjao dobro povući plug. Gradio je i radio gdje god je bio. A osobito je ostalo u sjećanju Provincije kad je nekom Juri, dobrom i pobožnom čovjeku u župi Goranci, koji nije mogao hodati nabavio frezu, te je Jure tada i druge na svojoj prikolicici mogao dovesti na sv. misu.

Družio se fra Dinko sa sirotinjom po tim bespućima ispod Čabulje, s njima molio, slavio

mise, žalovao, plakao, ali se i smijao. Jednostavno s njima živio. Ima događaja iz toga razdoblja koji se i danas prepričavaju.

A tako bi mogli s anegdotama iz Izbična ili Gradnića, Seonice ili Slanoga i svih drugih mjesta koje će kasnije gvardijan spomenuti.

A ja ču spomenuti samo još jedno mjesto. Fra Dinkove Sjekose, rodno mjesto u plodnoj ravnici s onu strane Neretve. U dolini koja bilježi svu slavu Huma i njezinih vladara. Sjekose su uvijek ostale u srcu našemu fra Dinku. I kad je god mogao, i ne samo dok su roditelji bili živi, već i kasnije, išao bi vidjeti što ima novoga, što treba učiniti. Više mi je puta pričao sa žarom u očima da je u svom matičnom groblju sa svojim priateljima pomogao svojim mještanima podići krasnu crkvicu. Vjerujem da je posebno ponosan na tu crkvicu, i ostale koje je izgradio i obnovio, mogao jučer s Humca krenuti put nebesa.

Dragi fra Dinko! Hvala ti na svemu dobrom što si utkao u našu Provinciju. Hvala i za strpljene kroz bolesti koje si zadnjih godina nosio, nakon one teške prometne nesreće kod Slanoga. Križ bolesti, križ nemoći, križ osjećaja da si ostao gotovo nepokretan, pomognut sa štakom. Ti si na neki sebi svojstven način zagrljio tu tajnu križa, sve do boli, i nadom u oporavak, nosio do jučer, do vrha svoje Kalvarije. Hvala i ovome bratstvu, novacima i pomoćnom osoblju na Humcu, na čelu s gvardijanom fra Darijom, koji su bili uz tebe i svesrdno ti pomagali.

Fra Dinko, neka Ti Gospodin oprosti sve ljudske slabosti i nesavršenosti, i udjeli ti vječni pokoj i radost u nebu.

Pokoj vječni, daruj mu Gospodine!

Poruka prigodom Dana posvećenoga života 2020.

Poštovane redovnice, redovnici i laici posvećeni u svijetu, drage sestre i draga braćo u Kristu!

1. Po želji pape Franje ove smo godine prvi put proslavili Nedjelju Božje riječi. U svome pismu *Aperuit illis* kojim je ustanovio ovo slavlje, papa kaže: »Posvetiti jednu nedjelju liturgijske godine Božjoj riječi može omogućiti Crkvi da iznova doživi kako uskrsli Gospodin otvara i za nas riznicu svoje riječi da uzmognemo biti u svijetu navjestitelji toga nepresušnoga bogatstva« (*Aperuit illis*, 2). Ovaj poziv osobito stoji pred Bogu posvećenim osobama. Pozvani da nasljeđuju Gospodina, oni su pozvani najprije hoditi zajedno s njime, osluškujući njegovu riječ, primajući ovo nepresušno bogatstvo, kako bi ga, životom prihvaćeno, mogli ponuditi i drugima. U temelju mnogih redovničkih zajednica i ostalih zajednica posvećena života nalazimo Božju riječ, počevši još od svetoga Antuna opata kojega je pokrenula evanđeoska riječ: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom« (Mt 16,24). Iščitavanje Božje riječi potiče svaku zajednicu i svaku Bogu posvećenu osobu da se vrati izvoru svoga identiteta i svoje karizme.

2. U svome pismu papa dodaje: »Redovito čitanje Svetoga pisma i slavljenje euharistije omogućuju nam da sebe promatramo kao dio jedne cjeline. Kao kršćani jedan smo narod koji putuje kroz povijest, snažen prisutnošću Gospodina u našoj sredini koji nam govori i hrani nas. Dan

posvećen Bibliji ne želi biti 'jednom na godinu', nego jednom za čitavu godinu, jer nam je prijeko potrebno rasti u dobrom poznavanju i ljubavi prema Svetom pismu i Uskrslome koji ne prestaje lomiti riječ i kruh u zajednici vjernikâ. Zato nam je potrebno ući u prisni odnos sa Svetim pismom; u suprotnom naša će srca ostati hladna, a oči zatvorene, pogodeni, kakvi već jesmo, bezbrojnim oblicima sljepoće« (*Aperuit illis*, 8). Bez Gospodina usred zajednice nemoguće je graditi duhovno zajedništvo utemeljeno na njegovu pozivu. Stoga smo svi pozvani na još prisniji odnos s njegovom riječi. Još je važnije produbiti takav odnos kad je srce obavijeno hladnoćom, kad u zajednici nedostaje komunikacija ili kad se zajednica suočava s poteškoćama koje proizlaze iz nedostatka duhovnih zvanja.

3. Papa Benedikt XVI. u apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* naglasio je da je Božja riječ u temelju svake autentične kršćanske duhovnosti te je svima preporučio redovitu praksu molitvenoga čitanja Svetoga pisma (usp. *Verbum Domini*, 86), a osobito metodu *lectio divina* koja je »sposobna otvoriti vjerniku blago Riječi Božje, ali također stvoriti susret s Kristom, životom božanskog riječju« (*Verbum Domini*, 87). Povratak redovitom molitvenom čitanju odlomaka Svetoga pisma može vratiti život Kristove prisutnosti svakoj zajednici. Ukoliko takva praksa ne postoji, možda bi bilo dobro da pojedine zajednice skupe hrabrosti i nađu vremena za zajedničko čitanje Božje riječi. Na

taj će način život zajednice moći proći kroz vrednovanje pomoću svetopisamskih tekstova te naći poticaje i smjerokaze za budućnost. Osim toga, u molitvenom dijelu takvoga božanskoga čitanja Svetoga pisma moći će se Bogu povjeriti sve potrebe zajednice, za što ponekad nema prilike u ostalim zajedničkim oblicima molitve. Svakom pojedincu takvi redoviti susreti s Božjom riječju u molitvenom ozračju, za što ne treba štedjeti vremena, mogu biti prilika da se ponovno susretne s onim Gospodinom koji ga je pozvao te da tako obnovi svoju odluku i dade još snažniji zamah svome življenu redovničkih zavjeta ili svoje posvete. Papa stoga jasno kaže da je nasljeđovanje čistog, siromašnog i poslušnog Krista »živa 'egzegeza' Riječi Božje« (*Verbum Domini*, 83).

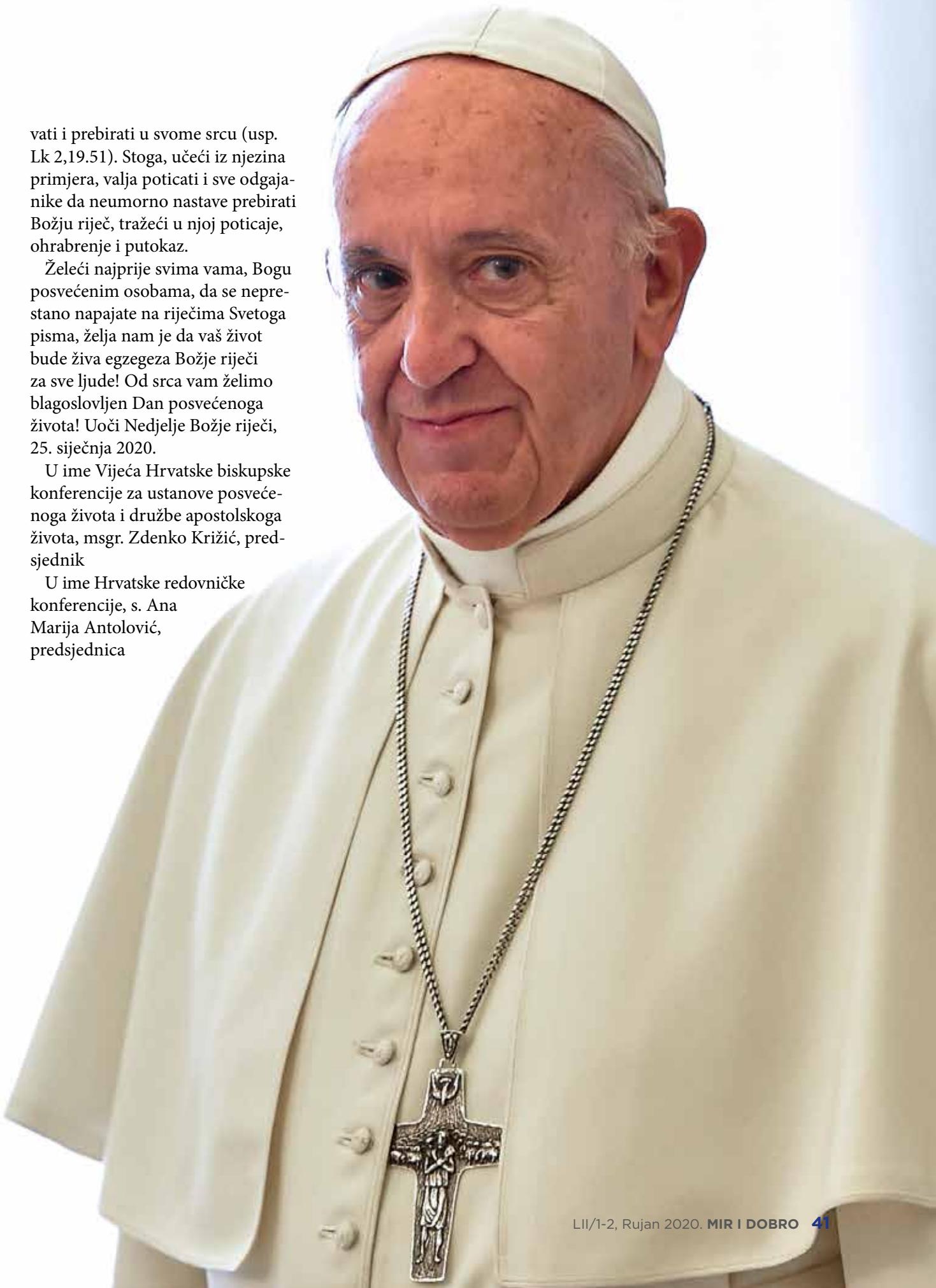
4. Ako je Božja riječ u temelju posvećenoga života, onda i u okolnostima u kojima se mnoge zajednice susreću s nedostatkom duhovnih zvanja Božja riječ treba biti put. Korjenito življjenje evanđeoskih savjeta i evanđelja općenito u određenoj zajednici može snažno progovoriti svima oko nje, pa i privući nekoga da poželi na sličan način nasljeđovati Gospodina. To će biti prilika da se ponudi Božja riječ, da se potakne na čitanje i osluškivanje, pa da svatko poput mladoga Samuela kaže: »Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša« (1Sam 3,9). Kad je Marija na sličan način odgovorila: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« (Lk 1,38), za nju komunikacija s Božjom riječju nije završila, nego ju je cijeli život trebala pohranj-

vati i prebirati u svome srcu (usp. Lk 2,19,51). Stoga, učeći iz njezina primjera, valja poticati i sve odgajajike da neumorno nastave prebirati Božju riječ, tražeći u njoj poticaje, ohrabrenje i putokaz.

Želeći najprije svima vama, Bogu posvećenim osobama, da se neprestano napajate na riječima Svetoga pisma, želja nam je da vaš život bude živa egzegeza Božje riječi za sve ljude! Od srca vam želimo blagoslovjen Dan posvećenoga života! Uoči Nedjelje Božje riječi, 25. siječnja 2020.

U ime Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života, msgr. Zdenko Križić, predsjednik

U ime Hrvatske redovničke konferencije, s. Ana Marija Antolović,
predsjednica

Priopćenje s XXII. redovitoga godišnjeg zajedničkog zasjedanja BK BiH i HBK

U prostorijama Biskupskega ordinarijata u Banjoj Luci, 2. ožujka 2020. održano je XXII. redovito godišnje zajedničko zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije. Na jednodnevnom zasjedanju, kojem su predsjedali nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, i nadbiskup zadarski mons. Želimir Puljić, predsjednik HBK, sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH kao i apostolski vizitator za župu Međugorje te svi članovi Hrvatske biskupske konferencije osim nadbiskupā iz Đakova i Rijeke koji su se ispričali.

Na dijelu zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto koji je pohvalio odnose zajedništva između dviju Biskupske konferencije kao i konkretnu suradnju koja proizlazi iz zajedništva ističući da se na taj način osigurava život i rast sestrinskih Crkava, posebno kad se moraju suočiti sa zajedničkim poteškoćama da bi izgradili kraljevstvo Božje.

Biskupi su saslušali godišnje Izvješće o djelovanju Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu i pastoralnoj brizi za katolike podrijetlom s ovih prostora koji sada žive diljem svijeta. Upoznati su da, zbog nesmanje-

noga vala iseljavanja, potrebe dušobrižništva Hrvata u inozemstvu i dalje rastu te je stoga potreban i odgovarajući odgovor Crkve u Domovini. Dali su potrebne smjernice u vezi s pojedinim otvorenim pitanjima te saslušali financijsko izvješće Fonda solidarnosti za 2019. godinu.

Razmatrajući rad Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, biskupi su izrazili zahvalnost dosadašnjem predsjedniku mons. Peri Sudaru, pomoćnom biskupu vrhbosanskom u miru, za mudro vođenje spomenutoga Vijeća i lijepu suradnju s hrvatskim pastoralnim djelatnicima u inozemstvu. Za novoga predsjed-

nika Vijeća izabrali su nadbiskupa koadjutora vrhbosanskoga mons. Tomu Vukšića. Također su održili na sljedećih pet godina Statut Vijeća te Pravilnik Ravnateljstva i Pravilnik delegatske službe.

Zadužili su Vijeće da razmotri unošenje eventualnih amandmana u pojedine od tih dokumenata u dijelovima u kojima se pokazala potreba za jasnijim odredbama.

Budući da su saslušali izvješće predsjednika Biskupskoga povjerenstva za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu, biskupi su izrazili zahvalnost Upravi Zavoda za uspješnu obnovu crkve sv. Jeronima i druge zahvate koji omogućuju bolji smještaj svećenicima iz svih biskupija u hrvatskome narodu tijekom poslijediplomskoga studija. Posebno ih raduje lijepo ozračje i spremnost svećenika studenata da budu od pomoći hrvatskim hodočasnicima prigodom njihova dolaska u vječni grad. Također su zahvalni sestrama Milosrdnicama sv. Vinka Paulskoga koje djeluju u ovom Zavodu. Za novoga vicerекторa Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu biskupi su izabrali vlč. Marka Škrabu, svećenika Vrhbosanske nadbiskupije.

Predsjednici Caritasa BiH i Hrvatskoga Caritasa upoznali su sudionike zasjedanja o prikupljenim sredstvima u okviru akcije Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini te o raspodjeli tih sredstava i projektima koji su financirani zahvaljujući toj pomoći. Izraženo je zadovoljstvo zbog dobre suradnje ta dva Caritasa te izražena zahvalnost svima koji sudjelovanjem u spomenutoj akciji pomažu katolicima i drugim ljudima u Bosni i Hercegovini. Biskupi su upoznati i da se od 2016. godine Treća korizmena nedjelja

obilježava kao Nedjelja solidarnosti u partikularnoj Crkvi u Bosni i Hercegovini te da se prikupljeni darovi vjernika daju kao potpora župama s malim brojem vjernika.

Članovi BK BiH i HBK informirani su i o djelovanju Biskupske komisije HBK za liturgiju te o suradnji spomenute Komisije s Vijećem za liturgiju BK BiH. Upoznati su s tijekom rada na hrvatskome prijevodu trećega tipskoga izdanja Rimskoga misala kao i da su u tijeku završni dogовори за tiskanje zajedničkoga izdanja Kantuala s oba dodatka (onim koji se nalazi u pjesmarici HBK i onim koji se nalazi u pjesmarici BK BiH) „Pjevajte Gospodu pjesmu novu“. Zaduženi su predsjednici spomenute Komisije i Vijeće da, zajedno s generalnim tajnicima dviju BK razmotre i predlože izmjene Statuta Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral.

Tijekom zasjedanja izneseno je i Izvješće o aktivnostima Komisije HBK i BK BiH za Hrvatski martyrologij. Izražena je zahvalnost biskupijskim povjerenicima na teritoriju obje Biskupske konferencije za skupljanje i provjeru podataka o pobijenim katolicima žrtvama totalitarističkih sustava i politika. Ponovno je istaknuta potreba što detaljnijega prikupljanja podataka o mogućim žrtvama ubijenima iz mržnje prema vjeri (*in odium fidei*) za koje postoji mogućnost uzdizanja na čast olтарa. S radošću je konstatirano da su posljednjih godina iz nekoliko biskupija i redovničkih zajednica Crkve u Hrvata poslani svećenici, redovnici i redovnice u Rim na tečaj za postulatore kako bi mogli voditi postupke za proglašenje blaženima i svetima.

Biskupi su saslušali i Izvješće o radu Vijeća HBK za misije te

upoznati s plodnom suradnjom Nacionalnoga misijskog ureda iz Zagreba i Misije središnje iz Sarajeva pod vodstvom nacionalnih ravnatelja Papinskih misijskih djela. Budući da su upoznati s tijekom godišnjega susreta misionara, koji je održan od 29. lipnja do 3. srpnja 2019. u Splitu, izrazili su zahvalnost svim članovima Crkve u Hrvata koji djeluju u misijama kao i onima koji u Domovini podupiru rad misionara i misijskih djelatnika.

Okupljeni na zajedničkom zasjedanju u Banjoj Luci, biskupi su dali jednodušnu potporu mjesnom biskupu mons. Franji Komarici svjesni da on, unatoč prozivanjima pojedinih moćnika, govori istinu i s pravom se zalaže za opstanak Crkve i u entitetu Republika Srpska gdje se donošenjem pojedinih zakona želi privesti kraju etničko čišćenje umjesto da se nepravde isprave i svima omoguće jednak prava. Pozivaju sve mjerodavne da napokon na konkretan način porade na sprječavanju nepravdi i podupru sve koji su ostali na svome ili se žele vratiti na svoje ognjište.

Biskupi su na osobit način molili za mjesnu Crkvu banjolučku tijekom euharistijskoga slavlja koje su zajedno slavili u nedjelju, 1. ožujka 2020. u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci. Svetu misu predvodio je kardinal Puljić, a propovijedao nadbiskup Želimir. Svi sudionici zasjedanja slavili su euharistiju na istom mjestu i u jutarnjim satima uoči samoga zasjedanja, 2. ožujka, a misno slavlje predvodio je nadbiskup metropolit zagrebački kardinal Josip Bozanić.

Banja Luka, 2. ožujka 2020.,
Tajništvo HBK

Mons. Tomo Vukšić preuzeo službu nadbiskupa koadjutora Vrhbosanske nadbiskupije

Učetvrtak, 26. ožujka 2020. u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, mons. Tomo Vukšić uveden je u službu nadbiskupa koadjutora Vrhbosanske nadbi-

zvršena je obveza, koja proizlazi iz crkvenoga zakona, da imenovani biskup koadjutor, nakon što dobije izvornik apostolskoga pisma, kojim ga Papa službeno postavlja, bude uveden u službu.“

ma uključen u život i rad ove mjesne Crkve kao profesor i odgojitelj u Vrhbosanskoj bogoslovnom sjeđmeništu i na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu“, kazao je kardinal Puljić

skupije u nazočnosti nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, članova Konzultorskoga vijeća Vrhbosanske nadbiskupije i savjetnika Apostolske nuncijature u BiH mons. Henryka Jagodzinskog. Kao što je u svom obraćanju kazao mons. Vukšić, „na ovoj skromnoj svečanosti, koja priliči postajećem stanju u zemlji kad su ljudi u opasnosti od epidemije,

Pozdrav svim nazočnim, koji su se bili na propisanoj udaljenosti u skladu s odredbama u vremenu pandemije, uputio je kardinal Puljić izričući dobrodošlicu „u ovim teškim vremenima kada COVID-19 hara svijetom“. „Bogu zahvaljujem da ova mjesna Crkva u ovim turbulentnim vremenima neće ostati obezglavljenja. Papa je imenovao čovjeka koji dobro poznaje našu situaciju jer je godina-

te zahvalio nadbiskupu Vukšiću što ovoj službi pristupa „svojom jednostavnošću i iskrenom raspoloživošću služiti Kristu kao pastir ove mjesne Crkve“. Dodao je da nadbiskup Vukšić već dobrim dijelom poznaje mjesnu Crkvu vrhbosansku te da će je dodatno upoznati „kroz pastoralne pohode po župama, razgovore sa svećenicima, redovnicima i redovnicama, kao i s vjernicima“. (kta)

Razgovor s kardinalom Puljićem o aktualnoj situaciji u bosanskohercegovačkom entitetu RS

Tijekom teških ratnih zbijanja u vremenu od jeseni 1991. do konca 1995. raseđeno je s vlastitih ognjišta, prema nekim statističkim podatcima, više od polovice stanovništva Bosne i Hercegovine. Brojni vjerski objekti, kao najlakše prepoznatljivi znakovi čije prisutnosti, bili su prvi na udaru pa su mnogi od njih porušeni ili oskvirnuti. Kada je riječ o Hrvatima i drugim katolicima posebno teško stanje bilo je u dijelu pod srpskom kontrolom odakle je prognano više od 90 % katolika, a sličnu sudbinu doživjeli su objekti u kojima su se okupljali na molitvu. Najviše je pogodena Vrhbosanska nadbiskupija, na čijem je teritoriju prije rata živjelo više katolika nego u sve tri ostale biskupije u BiH zajedno, a potom i Banjolučka biskupija i to njezin sjeverni dio, a dijelom i Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija. O stanju Katoličke Crkve u bosansko-hercegovačkom entitetu RS, 20. veljače 2020. govorio je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić za Katoličku tiskovnu agenciju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine:

KTA: Uzoriti, dobiva se dojam da se u medijima, pa čak i u većini onih u kojima prevladaju Hrvati, vrlo malo govori o Hrvatima u bh. entitetu Republika Srpska? Molim Vas da ukratko podsjetite čitatelje, što se događalo kada je riječ o Katoličkoj Crkvi u tom dijelu Bosne i Hercegovine u ratnom vremenu?

Rat na tim područjima imao je sljedeću strategiju: prvo zaplašiti, onda i prognati ljudi i opljačkati njihovu imovinu. Brojni ljudi su pred opasnošću ratnih zbijanja i prijetnje smrću sklonili žive glave i potom se nastojali snaći u mjestima kamo su došli. Gotovo svi su iskusili teške prognaničke i izbjegličke dane pa samo oni uistinu znaju kako im je bilo. Mnogi su, na žalost, ubijeni, a nije mali broj onih kojima, ni nakon toliko godina poslije rata, nisu pronašli smrtne ostatke. Veliki dio Vrhbosanske nadbiskupije i Banjolučke biskupije te jedan dio Trebinjsko-mrkanske biskupije ostao je najvećim dijelom bez Hrvata katolika na tim prostorima.

KTA: I u godinama poslije rata stanje u tom bh. etnitetu bilo je i dalje teško što vrlo zorno pokazuje i napad na Vas, svećenike, časne sestre i malobrojne vjernike te sprječavanje povratnicima da sudjeluju na Misnom slavlju u Derventi, 13. travnja 1998. i 15. travnja iste godine na Plehanu u Bosanskoj Posavini. To se, dakle, dogodilo više od dvije godine nakon rata?

Na žalost, i nakon rata nastavila je živjeti strategija da se jednonacionalnim sačuva teritorij s kojeg su prognani drugi i drugačiji. Nanošenjem straha i raznim administrativnim metodama spriječen je povratak mnogima koji su se htjeli vratiti posebno u prvim poratnim godinama. Onim Hrvatima koji su se vratili u entitet

RS, a uglavnom je to bilo samoinicijativno, često su doživljavali prepade i pljačku. Najčešće nisu imali istinsku zaštitu lokalne policije ili međunarodnih predstavnika, a za njih se, osim časnih iznimaka, nisu zauzimali ni hrvatski predstavnici vlasti u BiH ili šire. Sredstva za povratak, koja je davala međunarodna zajednica, redovito su išla preko lokalnih vlasti. Zato ne čudi da je, prema nekim statistikama, samo oko 2 ili 3 % od ukupnih spomenutih sredstava za povratak istinski utrošeno za povratak prognanih i izbjeglih Hrvata katolika.

KTA: Unatoč svemu, u sjeverozapadnom dijelu BiH na teritoriju Banjolučke biskupije ostali su najvećim dijelom svećenici i časne sestre na čelu s biskupom Franjom Komaricom. U Vrhbosanskoj nadbiskupiji u dijelu pod srpskom kontrolom ostao je cijelo vrijeme i župnik u Tesliću. Oni su se, koliko im je to bilo moguće, zauzimali za svoje vjernike, a tu svoju ljubavi pojedini od njih platili su i vlastitom krvljku.

Brojni svećenici, redovnici i časne sestre, koji i danas živi i djeluju na tim prostorima ali i oni koji su položili svoj život ili proživjeli razne torture i strahove kao i oni koji su u međuvremenu preminuli, uložili su puno žrtve da se sačuva korijenje i na tim područjima. Oni su bili i ostali smetnja nositeljima strategija stvaranja takozvanih čistih prostora. Posebno je tužno da su i na tom dijelu, na kojem

nije bilo pucanja i na kojem je sva vlast bila u srpskim rukama, ljudi bili ubijani, a vjerski objekti rušeni i oštećivani kao plod zamišljene strategije i širenja mržnje. Čovjek se divi strpljivosti i upornosti onih ljudi koji su ostali na svojim ognjištima u tom dijelu Bosne i Hercegovine često zahvaljujući zauzimanju

svećenika, redovnika i časnih se-stara te posebno brata u biskupstvu mons. Franje Komarice. I u ovom poratnom vremenu biskup Franjo zajedno s pomoćnim biskupom Markom Semrenom i svima drugima suradnicima i suradnicama neumorno radi da se sačuva Crkva i na tim prostorima.

KTA: U poratnom vremenu prvi povratnici bili su svećenici. Na žalost, lokalne vlasti više su otežavale nego pomagale povratak, a i vodeći predstavnici hrvatske politike ponašali su se više na karitativan način nego kao oni bi istinski poradili na ostanku malobrojnih Hrvata i drugih katolika i povratku mnoštva onih koji su prognani.

Kada je u pitanju povratak, treba odati priznanje svećenicima koji su hrabro prihvatali dekrete i pošli živjeti na zgarišta bez kuće, bez crkve i bez vjernika, a posebno bez potrebne sigurnosti. Kada bi se lokalnim vlastima obraćali za pomoć i zaštitu, ponekad su im znali otvoreno prigovoriti i zapitati ih: a gdje su vaši predstavnici? Na žalost, oni koji su trebali predstavljati Hrvate na tim prostorima, više su zanimanja pokazali prema onima gdje žive većina Hrvata, a one u dijaspori su zanemarivali i na tim su se prostorima pokazivali uglavnom kada su im bili potrebiti njihovi glasovi na izborima.

KTA: Prošlo je gotovo četvrt stoljeća od svršetka ratnih događanja u BiH, a Hrvati koji u tom dijelu Bosne i Hercegovine žive ili su odatle прогнani i izbjegli, teško mogu ostvariti svoja prava. Što više, entitetske vlasti kao da uvijek iznova traže načine da bude dovršeno ono što je tijekom rata započeto. Mnogima je neshvatljiva šutnja najviših hrvatskih predstavnika vlasti kada je riječ o pravima Hrvata u tom dijelu BiH.

Žalostan sam i duboko me boli što naš čovjek na tim prostorima nema potrebnu zakonsku zaštitu iako neki smatraju da predstavljaju naš narod u vlasti. Ni stra-

nački ni osobni interes ne smije negirati ljudska prava pojedinca, a pogotovo naroda koji trebaju zastupati. Zato očekujem da i Hrvati u BiH na svim prostorima budu jednako zaštićeni i jednakost zastupljeni.

KTA: U Priopćenju s posljednjega zasjedanja Biskupske konferencije BiH, održanog 4. i 5. studenoga 2019. u Sarajevu, biskupi su se osvrnuli i na informaciju da će u RS stupiti na snagu novi katastar te napomenuli da nije donesen zakon o povratu oduzete imovine i izrazili bojazan da bi takvim postupkom moglo doći do legaliziranja nepravednoga oduzimanja imovine nakon Drugoga svjetskog rata i etničkoga čišćenja tijekom nedavnoga rata.

Mi biskupi povjerili smo našoj Komisiji *Justitia et pax* da to ispita te da se, između ostalog, i u vezi s tim oglaši u povodu Međunarodnog dana ljudskih prava. U tom duhu spomenuta Komisija 10. prosinca 2019. uputila je Izjavu pod naslovom „Mir je djelo pravde“ u kojoj se upozorava na neka „osobito aktualna kršenja ljudskih prava, bilo osobnih, bilo kolektivnih, u zemlji Bosni i Hercegovini“. U spomenutoj Izjavi stoji da se „Zakon o premjeru i katastru Republike Srpske... u praksi pokazuje kao perfidan“ i da se „omogućuje ‘pravo’ na otuđenje imovine zakonitim vlasnicima“. Opisan je i način odvijanja cjelokupnoga procesa te konstatirano da se na taj način daje „legitimitet bezakonju i samovolji aktualnoj entitetskoj vlasti“ i da se „ujedno krši jedno od osnovnih ljudskih prava - pravo na privatno vlasništvo“. Izražena je i „utemeljena bojazan

da bi nastavak dosadašnjega načina provedbe spomenutoga entitetskog Zakona mogao biti završni čin - za budućnost naše zemlje - fatalnoga ‘etničkog čišćenja’ i definitivnoga iskorjenjivanja mnogih stanovnika Bosne i Hercegovine“.

KTA: U spomenutoj Izjavi istaknuo je i da je „ovaj Zakon nepravedan te protivan i Ustavu BiH i Europskoj konvenciji o ljudskim pravima jer se imovina države BiH nastoji utvrđivanjem faktičkoga stanja upisati na entitet Republika Srpska prije nego se doneše zakon o državnoj imovini na razini cijele BiH“ kao i da su „njime najviše pogodeni brojni građani BiH koji su bili prisiljeni napustiti svoje domove, svoju imovinu i svoju domovinu“.

Činjenica je da je 7. veljače 2020. Ustavni sud BiH razmatrao apelaciju i zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 53 Zakona o poljoprivrednom zemljištu RS te da je utvrdio da je odredba protivna Ustavu BiH i da isključiva nadležnost u pitanju državne imovine ima Bosna i Hercegovina. Provedba spomenutoga entitetskog zakona bilo bi dokrajčivanje etničkoga čišćenja. Entitetske vlasti nisu nadležne donijeti ni zakon o povratu imovine prije nego što država doneše takav zakon. Takav zakon bio je svojedobno donesen na razini entiteta RS па ga je visoki predstavnik ukinuo dok ne bude donesen zakon na državnoj razini. Na žalost, i bez zakona oduzeta imovina na teritoriju cijele BiH često se prepisuje onima koji nisu njezini stvarni vlasnici. Unatoč svih zakonskih igara, privatna imovina

u normalnim demokratskim društvima je nešto na čemu se temelje zakoni demokracije.

KTA: Mnogi se pitaju, kako je moguće da su Hrvati na prostorima RS najvećim dijelom bili prognani te da je nastavljeno nanošenje nepravdi onima koji su ostali ili koji se žele vratiti i da se ne radi gotovo ništa na ispravljanju takve nepravde? Štoviše, djeluje da su godinama odlični odnosi između najviših predstavnika hrvatskih vlasti u BiH i vlasti u entitetu u RS u kojem Hrvatima prijeti gotovo potpuni nestanak?

U ovom trenutku kao odgovor na to pitanje ponavljam poznati stav Biskupske konferencije koji smo, između ostalog, iznijeli i u svom Priopćenju od 6. studenoga 2018.: „Ostajući čvrsto na načelima evanđelja i učiteljstva Katoličke Crkve, biskupi pozivaju sve članove svojih zajednica, ali i sve ljude dobre volje, da međusobno surađuju na promicanju općega dobra. U tom duhu očekuju od izabranih predstavnika vlasti da rade na istinsko dobro onih koji su ih birali, ali i svih ljudi te da donose takve zakone koji će promicati jednakopravnost sva tri konstitutivna naroda i ludska prava svih građana u svakom dijelu BiH. Očekuju od predstavnika međunarodne zajednice da, potičući promjenu Izbornog zakona, omoguće legitimno predstavljanje svakoga naroda kako na razini cijele BiH tako i na entitetskim i drugim razinama, kako bi se u budućnosti onemogućila legalizacija nepravde i postavili temelji za napredak Bosne i Hercegovine na demokratskim načelima“.

Razgovarao: Ivo Tomašević

Propovijed kardinala Vinka Puljića na Misi za sve žrtve Drugoga svjetskoga rata te posebno za žrtve Bleiburške tragedije

75. obljetnica stradanja na Bleiburškome polju
Predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski, u zajedništvu s nadbiskupom vrhbosanskim koadjutorom mons. Tomom Vukšićem i uz koncelebraciju 17 svećenika, 16. svibnja 2020. predvodio je svetu misu u katedrali Srca Isusova u Sarajevu za sve žrtve Drugoga svjetskoga rata te posebno za žrtve Bleiburške tragedije. Zbog aktualnih ograničenja u vremenu pandemije koronavirusa dopušteno je da, osim svećenika, u katedrali bude nazočno još samo 20 osoba. Svetu misu izravno su prenosili RTV Herceg-Bosne, HRT, Laudato TV, Radio Marija BiH, Hrvatski katolički radiji i drugi mediji. Propovijed kardinal Puljića prenosimo u cijelosti:

Dragi brate u Biskupstvu!

Draga braćo misnici!

Draga braćo i sestre!

Biti prisutan i sudjelovati na ovoj svetoj misi za žrtve Bleiburškoga polja, i za sve žrtve mržnje, ne može se bez posebnih drhtaja srca i osjećaja duše. Spontano se u srcu budi poštovanje i osjećaj pouzdanja u Boga. To je temeljni razlog zašto sam prihvatio u ime svih biskupa u hrvatskom narodu predslaviti svetu misu molitvenoga i vjerničkoga spomena na 75 godina stradanja ovih žrtava našega naroda i drugih žrtava.

U prvom redu želimo moliti, da nas molitva procisti od svih gorkih osjećaja i negativnih naboja, koji se po ljudsku olako javljaju pri sjećanju na ta stradanja. Danas smo sabrani u molitvi prikazujući najsvetiji čin da pokažemo dužno poštovanje prema svim žrtvama. Tim poštovanjem želimo čuvati dužno sjećanje na njih, ali i na cijenu slobode, koju mi danas živimo ili još bolje: izgrađujemo. Time ćemo obnoviti vrednovanje življene sadašnjosti, koja sve čini da gurne u stranu vrednote žrtava. U tome nas utvrđuju i riječi sv. Ivana Pavla II.: "Očito je pak da je sudbina mira velikim dijelom povjerena ne samo institucionalnim formama, koje u svakom slučaju valja učinkovito podrediti u iskrenom dijalogu i u poštivanju pravde. Sudbina mira ovisi ponajviše o ponovno nađenoj solidarnosti srdaca koja, nakon

toliko krvi i mržnje, pretpostavlja hrabrost oprštanja. Potrebno je tražiti oproštenje i oprostiti! To pak ne znači da i ljudska pravda ne smije progoniti zločine to je dapače potrebno i nužno, ali pravda stoji daleko od svakoga sljepog nagona za osvetom, i daje se voditi jakim osjećajem općega dobra koje teži za popravkom onoga koji je zabludio" (Ivan Pavao II., Pripravljeni govor Svetog Oca u Predsjedništvu BiH za namjeravani pohod Sarajevu 1994.)

Poštovanje žrtava

Humana kultura, bila kršćanska ili poganska, oduvijek je gajila posebno poštovanje prema pokojnicima i njihovim grobovima. Nažalost, tamo gdje je zavladala mržnja, izgubio se taj osjećaj poštovanja. Mi ne možemo zaboraviti svoje pokojne, bilo da su prirodnom smrću umrli, a pogotovo ako ih je mržnja ubila. Posebno ne možemo zaboraviti one koji su završili svoj zemaljski život u tako teškim prilikama, bili mučeni, i kojima je na nečovječan način oduzet život. Tko izgubi poštivanje prema takvim žrtvama, pitamo se koje i kakve vrijednosti u sebi nosi? Bojim se živjeti s ljudima kojima ništa nije sveto ili koji su sposobni gaziti po tuđim svetinjama!

U svom pismu o 50. obljetnici završetka Drugoga svjetskoga rata biskupi HBK su napisali: "Mi ćemo stoga u ovoj obljetnici, ponizno pred Bogom i iskreno pred ljudima, odati kršćansku počast svim žrtvama, u prvom redu žrtvama Drugoga svjetskog rata, ali i žrtvama današnjim, kao i onima koje su prethodile Drugome svjetskom ratu na našim prostorima te ispunile krvlju i suzama gotovo čitavo naše dvadeseto stoljeće. Molit ćemo vječni mir svima nastradalima. Pravo na život i dostojanstvo svake osobe pod Božjom je zaštitom. Stoga svakoj nevinoj žrtvi dugujemo jednako poštovanje. Tu ne može biti razlike ni rasne ni nacionalne, ni konfesionalne, ni stranačke. Temeljna jednakost u dostojanstvu svih ljudi proizlazi iz same naravi čovjeka, stvorena na sliku i priliku Božju. Pojedinačne i osobito masovne likvidacije bez ikakva suda i dokaza krivnje uvijek su i posvuda teški zločini pred Bogom i pred ljudima".

Skinuti veo tajne

Duboko me potresa činjenica da tijekom svih godina mojega dosadašnjega života – a rođen sam u godini ove tragedije našega naroda – nije skinut veo tajne i nisu otkrivena sva grobišta gdje su masakrirani i pobijeni naši ljudi na tom putu i zakopani, bolje reći zatrpani, a negdje i zabetonirani. Kada sam se rodio tada se ta nemila sudbina izljeva mržnje pod krimkom pobjede događala bez suda i samovoljom onih koji su kipjeli od mržnje.

Rastao sam u ozračju kada se o tome samo šaptalo, ali se nije smjelo naglas govoriti, niti bilo što zapisati. Tek bi se tu i тамо u svibnju i lipnju pojavile svijeće na njivama gdje se nalaze grobnice – ta stratišta gdje su se zločini događali. Sada su pomrli skoro svi oni koji to pamte, te nema više ni svijeća na njivama i šumama na spomen žrtvama mržnje.

Danas se spominjemo svih koji stradaše u logorima, planinama, dolinama i poljima od Bleiburskoga polja preko Dravograda i Maribora, Ougulina i Gospića, Jazovke i maceljskih šuma, Jasenovca i Gline, Kozare i Podgradaca, Križevaca i Bjelovara do Srijemske Mitrovice i Sarajeva, Foče i Zenice, Širokoga Brijega i Mostara. U svoju molitvu uključujemo i sve stradalnike iz drugih gradova i sela bilo da znamo ili ne znamo gdje počivaju njihovi posmrtni ostaci. Pitamo se kada će se dići šutnja s tih grobova. To velikim dijelom ovisi i o današnjim nositeljima vlasti!

“Istina će vas oslobođiti”

Jasno je da treba stvarati klimu suživota, praštanja, pomirenja i vraćanja povjerenja. Ali te važne životne postavke izgradnje mira počivaju na temeljima istine. Ne može se graditi proces pomirenja i povjerenja, bez nutarnje katarze, koja se oslanja na riječi iz evanđelja: «Istina će vas oslobođiti» (Iv 8,32). Valja ljudski i vjernički svaku stvar pravim imenom nazvati i ukazati na činjenice koje se ne mogu i ne smiju zanijekati. Tek prihvatajući istinu, koliko god ona može biti gorka, ona oslobađa prostor za stvaranje povjerenja među ljudima. Tko ne želi istinu taj se stavlja iza zla kojeg brani i tako podržava negativni naboј među ljudima. Taj nije graditelj mira nego širitelj zla.

Nijedan se zločin ne može braniti. Tko se od zločina ne distancira, taj postaje sudionik i sukrivac zločina. To jednakovo vrijedi i za pojedinca i za zajednicu.

Zločinom se zločin ne liječi! U tom smislu, kad je sv. Ivan Pavao II. 1997. godine bio ovdje u Sarajevu izgovorio je ove riječi: “Oproštenje je, u svojem najistinskom i najuzvišenijem obliku, čistе ljubavi”, kao što je to bilo i pomirenje koje je Bog ponudio čovjeku po križu i smrti svojega utjelovljenoga Sina, jedinoga Pravednika. Sigurno, “praštanje je daleko od toga da isključuje istinu; ono je traži”, jer “bitna pretpostavka praštanja i pomirenja jest pravda”. Trajna je pak istina da “tražiti oproštenje i oprostiti jest put posve dostojan čovjeka” (Propovijed na stadionu Koševo, nedjelja, 13. travnja 1997.).

Iz života Crkve u Hrvata

Nitko nema pravo zanemariti ove žrtve, za koje danas molimo. Mi kršćani vjerujemo u život vječni i u uskrsnuće mrtvih, kao i u besmrtnost duše. Iz tevjere molimo i odajemo dužno poštovanje zemnim ostacima svih žrtava.

Isto tako, nitko nema pravo dirati rane boli onih koji pate radi gubitka, po ljudsku, svojih najbližih. Nitko nema pravo vrijedjati žrtve onih koji su dijelove svoga tijela ugradili u ovu grudu. Ta gruda koju Domovinom zovemo, jest posvećena tolikim žrtvama. Ako to ne znamo poštovati, onda u nama nema ni ljudskoga ni vjerničkoga ni nacionalnoga dostojsanstva. Ovim ne želim izazivati gorčinu niti mržnju, pogotovo ne osvetu. Želim, međutim, jasno reći da pravi dijalog koji vodi pomirenju počiva na prihvaćanju istine.

O tome papa Benedikt XVI. ovako naučava: "Obra-na istine, njezino ponizno i uvjereni iznošenje te svjedočenje za nju vlastitim životom zahtjevni su i nezamjenjivi oblici ljubavi koja se doista raduje istini (usp. 1 Kor 13,6)" (Benedikt XVI., *Caritas in veritate* – Ljubav u istini, br. 1).

Povijest pisati na temelju činjenica, a ne na političkoj podobnosti

Sada se piše nekakva povijest u kojoj bi se relativizirala stradanja, jer tobože treba graditi povjerenje i stabilizaciju u regiji. Sjećanje na ove žrtve nije huškačka mašinerija, kakva je bila pred Domovinski rat iz '90-tih godina, nego je čuvanje vlastitoga dostojsanstva koje treba gajiti ljudsko i vjerničko poštovanje nevinih žrtava.

Želim, stoga, ponoviti: Nitko nema pravo zanemariti žrtve za koje danas molimo. Mi kršćani vjerujemo u život vječni i u uskrsnuće mrtvih, kao i u besmrtnost duše. Iz tevjere molimo i odajemo dužno poštovanje zemnim ostacima svih žrtava.

Zahvaljujem svim istinskim istraživačima i tragedaljima za povijesnom istinom koji skupljaju činjenice. Ne može se sotonizirati jedno znakovlje pod kojim su se činili zločini, a drugo znakovlje pod kojim su ovi zločini učinjeni veličati i nametati javnosti kao simbole.

Danas, obilježavajući 75. obljetnicu bleiburških žrtava, koje su bile žrtve mržnje i nasilja, želimo dići dostojanstveno glas poruke da se zaustavi manipuliranje žrtvama.

Povijest se ne gradi politizacijom i manipulacijom, nego na temelju činjenica uvažavajući uzroke i posljedice. Želimo da se prestane s dvostrukim mje-

rilima u poštovanju žrtava mržnje i masakra. Svaki pokojnik ima nekoga koji krvari u srcu ne samo zato što pokojnika nema jer su mučeni i ubijeni, nego zato što se niječe povjesna istina u ime neke političke "istine", mitologije i moći koje se povode nekim drugim interesima.

Izgradnja civilizacije ljubavi

Ulazeći u Jeruzalem i gledajući s maslinske Gore svoj voljeni grad Jeruzalem, Isus je nad njim zaplakao: "O kad bi ti znao što je za tvoj spas!" (usp. Lk 19,42). Kako ne bi zaplakao kada je njegov voljeni grad prezirao objavljenju i naviještenu mu Istinu. Poput Isusa, danas stojimo pred svojim narodom i uživajući: Kad bi ti znao cijeniti žrtve svojih predaka, bio bi sposobniji graditi sadašnjicu i današnjicu! Budućnost naroda gradi tko kolijevku njiše. Toliko čitamo Bibliju i od nje nismo naučili kako je Izabrani narod doživljavao svoju domovinu kao dar Božji. Ona je sveta jer ju je Bog nama darovao, ona je sveta jer je natopljena krvlju tolikih nevinih žrtava, tolikim suzama i znojem naših predaka. Naši predci su nam namrli najsvetiye: svetu vjeru, kupelj krštenja, pobožnost prema Majci Božjoj, znak našega identiteta: Krst časni i slobodu zlatnu djece Božje, vjernost Petrovu nasljedniku.

Tijekom Velikoga jubileja 2000. godine, sveti papa Ivan Pavao II. nas je hrabrio ovim riječima: "Primivši oproštenje i spremni oprštati, kršćani ulaze u treće tisućljeće kao vjerodostojniji svjedoci nade. Nakon stoljeća označenih nasiljima i razaranjima i nakon posljednjega stoljeća koje je bilo kao nikad dramatično, Crkva nudi čovječanstvu koje je zakoračilo na prag trećega tisućljeća evanđelje oprštanja i pomirenja kao prepostavku izgradnje istinskoga mira" (Ivan Pavao II., Nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji, nedjelja, 12. ožujka 2000.).

Ne može graditi civilizaciju ljubavi tko nije hrabar istinu prihvativi i poći putom Kristova Križa koji moli za svoje neprijatelje i prašta im. Mi želimo biti vrijedni potomci onih koji su nam u baštinu ostavili vjeru u Krista, ljubav prema Crkvi i Domovini, te duboko poštovanje prema svim ljudima, posebno prema svim nevinim žrtvama. Tu svetu baštinu trebamo voljeti, za nju živjeti i mrijjeti i u baštinu budućim pokoljenjima ostaviti. Zaključujem s riječima pape Franje: "Crkva ima zadatak naviještati Božje milosrđe, to živo srce evanđelja, koje na svoj način mora doprijeti do srca i uma svake osobe" (Franjo, *Misericordiae vultus* – Lice milosrđa, br. 12).

Slavljenje svete mise na Loibaškome polju pored Bleiburga nikada nije bilo zabranjeno

Između brojnih neistina izrečenih ili napisanih u vezi s misnim slavlјem, koje je 16. svibnja 2020. u katedrali Srca Isusova u Sarajevu predvodio predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski, bila je i više puta ponovljena tvrdnja da je Crkva u Austriji ili Austrijska biskupska konferencija ili biskupija Gurk-Klagenfurt zabranila slavljenje svete mise na Loibaškome polju pored Bleiburga. Iako je to više puta bilo pojašnjeno u raznim odgovorima crkvenih predstavnika, na traženje čitatelja Katoličke tiskovne agencije da to bude demantirano i na službeni način, generalni tajnik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine dao je sljedeće pojašnjenje:

„Slavljenje svete mise na Loibaškome polju pored Bleiburga do danas nijedanput nije bilo zabranjeno. Radi svečanosti,

dostojanstva i ozbiljnosti samoga slavlja biskupi Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine prihvatili su prijedlog Ravnateljstva za hrvatsku inozemnu pastvu da netko od biskupa svake godine predvodi ovo misno slavlje i to čine od 2003. godine. Tako je trebalo biti i 16. svibnja 2020.

Samo 2019. godine, 18. svibnja svetu misu na Loibaškome polju pored Bleiburga, počevši od 2003. pa nadalje, nije predvodio netko od biskupa, već mons. Fabijan Svalina, ravnatelj Hrvatske katoličke mreže i Hrvatskoga Caritasa, a prigodnu propovijed uputio je krčki biskup mons. Ivica Petanjak. Naime, te 2019. godine Klagenfurt nije imao biskupa već apostolskoga upravitelja mons. Engelberta Guggenbergera koji je uskratio svoju suglasnost da netko od biskupa HBK i BK BiH predvodi svetu misu pa je to učinio mons. Svali-

na. No, sveta misa je slavljena na Loibaškom polju pored Bleiburga i nikada nije bila zabranjena. Austrijska biskupska konferencija, niti ijedan austrijski biskup, nije nikada uskratila nekom od biskupa HBK i BK BiH da predvodi slavlje u Bleiburgu. To je učinio samo tadašnji apostolski upravitelj Guggenberger koji je (28. lipnja 2019.) prestao obnašati tu službu.

Dana 3. prosinca 2019. papa Franjo imenovao je mons. Josefa Marketza novim biskupom u Klagenfurtu koji se nije protivio da kardinal Puljić 16. svibnja 2020. predvodi svetu misu na Loibaškome polju pored Bleiburga. Zbog ograničenja u vremenu pandemije koronavirusa i nemogućnosti prelaska međudržavnih granica, te zabrane većih okupljanja, dogovoreno je da kardinal Puljić slavi svetu misu, 16. svibnja 2020. u svojoj katedrali u Sarajevu, umjesto na Loibaškome polju pored Bleiburga.“ (kta)

Biskup Petar Palić imenovan biskupom mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem trebinjsko-mrkanskim

Vatikan, 11. srpanj 2020.
Sveti Otac Franjo prihvatio je odreknuće od pastoralnoga vodstva Mostarsko-duvanjske biskupije i upravljanja Trebinjsko-mrkanskom biskupijom *ad nutum Sanctae Sedis* u Bosni i Hercegovini, koje je podnio preuzvišeni mons. Ratko Perić radi navršene dobne granice.

Papa je imenovao biskupom mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem trebinjsko-mrkanskim mons. Petra Palića, dosadašnjeg hvarskoga biskupa i generalnoga tajnika Hrvatske biskupske konferencije, priopćio je 11. srpnja 2020. Tiskovni ured Svete Stolice.

Biskup Petar Palić je porijeklom iz Janjeva, najstarije hrvatske dijaspore na Kosovu. Rođen je 3. srpnja 1972. godine u Prištini, tadašnjoj Skopsko-prizrenskoj biskupiji. Nakon osnovne škole pohađao je Klasičnu gimnaziju u Skoplju i Subotici te od 1990. do 1995. godine Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. U listopadu 2005. godine upisao je poslijediplomski studij na Teološkome fakultetu Karl-Franzens Sveučilišta u Grazu, na kojem je postigao doktorat iz teologije 2009. godine. Za svećenika Dubrovačke biskupije zaređen je 1. lipnja 1996. godine.

U Dubrovačkoj biskupiji obnašao je sljedeće službe: predstojnika Katehetetskoga ureda (1996. – 2005.), osobnoga tajnika dubrovačkoga biskupa (1998. – 2005.), ravnatelja Ustanove za

uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika (1999. – 2017.), biskupskoga vikara za pastoral (2009. – 2011.), generalnoga vikara (2011. – 2017.).

Od 2005. do 2008. upravljao je župom Dobl u biskupiji Graz – Seckau, u Austriji. Godine 2003. bio je predsjednik Središnjega odbora za pripremu posjeta Svetoga Oca, Ivana Pavla II. Dubrovniku i predsjednik Organizacijskoga odbora Nacionalnoga susreta hrvatske katoličke mladeži u Dubrovniku 2014. Bio

je predstojnik Stolnoga Kaptola sv. Marije u Dubrovniku, a bio je i član Vijeća HBK za katehizaciju i novu evangelizaciju. Na izvanrednom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije 25. siječnja 2017. izabran je za generalnoga tajnika Hrvatske biskupske konferencije. Govori njemački i talijanski jezik, služi se engleskim, ruskim i makedonskim jezikom. Papa Franjo imenovao ga je hvarskim biskupom 9. ožujka 2018., a za biskupa je zaređen 30. travnja 2018. u hvarskoj katedrali. (kta)

Papa: Pogled Bogu posvećenih osoba može biti samo pogled nade

Vi ste jednostavni muškarci i žene koji su prepoznali blago koje vrijedi više od svega imetka ovoga svijeta – rekao je jučer posljepodne papa Franjo, obraćajući se Bogu posvećenim osobama tijekom propovijedi misnoga slavlja u bazilici svetoga Petra, uoči blagdana Prikazanja Gospodinova, odnosno XXIV. svjetskoga dana posvećenoga života. Zašto ste to učinili? – upitao je Sveti Otac i dodao – Zato što

ste zaljubljeni u Isusa; u Njemu ste vidjeli sve i, osvojeni Njegovim pogledom, napustili ste sve ostalo.

Prepoznati Božji dar u vlastitoj povijesti

Nismo zaslужili posvećeni život, to je dar ljubavi koji smo primili – kazao je Papa te kao polazišnu točku istaknuo prepoznavanje milosti, odnosno prepoznavanje vjernog Božjeg dara u vlastitoj povijesti, i to ne samo u lije-

pim trenucima već i u krhkosti, slabostima i bijedi. Napasnik, đavao, upravo inzistira na našoj bijedi, na našim praznim rukama: „Tijekom tolikih godina nisi se popravio, nisi ostvario ono što si mogao, nisu ti dopustili da učiniš ono zbog čega si došao, nisi bio vjeran, nisi sposoban...“ Svi znamo tu priču, te riječi. Vidimo da u tome ima istine i vraćamo se unatrag na misli i staze koji nas dezorientiraju te riskiramo izgubiti kompas, od-

nosno Božju besplatnost – rekao je Sveti Otac.

“Daruj mi svoje grijeha!”

Bog nas uvijek voli i daruje nam se, čak i u našoj bijedi – istaknuo je papa Franjo te naveo primjer svetoga Jeronima od kojega je Gospodin zatražio da mu daruje svoje grijeha. Napomenuo je potom kako se, kada svoj pogled čvrsto usmjerimo na Isusa, otvaramo oprostu koji nas obnavlja te smo osnaženi Njegovom vjernošću. Možemo se danas upitati: „Na koga usmjeravam svoj pogled, na Gospodina ili na sebe?“ – kazao je Papa i istaknuo – Tko zna prije svega prepoznati Božju milost, otkrit će lijek za nepovjerenje i svjetostnost.

Pogled svjetovnosti koji gubi iz vida Božju milost

Sveti je Otac potom objasnio kako se u slučaju svjetovnosti Božja milost više ne prepoznaće kao protagonist života, već se ide u potragu za surrogatom, kao što su uspjeh ili emocionalne utjehe, da bi se napoljeku sve činilo po svojoj volji. Posvećeni život kojemu nije u središtu Božja milost vraća se sebi, izgubi zamah i stagnira – rekao je Papa i dodao kako se tada zahtijeva svoj prostor i traže vlastita prava, prepusta se utjecaju ogovaranja i zlobe, ljuti se na svaku sitnicu koja pođe po zlu te se žali na braću, sestre, zajednicu, Crkvu i društvo.

Ljepota redovničkih zavjeta

Ukoliko ostane postojana u Gospodinovoj ljubavi, Bogu posvećena osoba vidi ljepotu. Spoznaje da siromaštvo nije titanski napor, već uzvišena sloboda koja

nam daruje Boga i druge kao istinsko bogatstvo – istaknuo je Sveti Otac i dodao da se tada također spozna kako čistoća nije stroga neplodnost, već put prema ljubavi bez posjedovanja te da poslušnost nije disciplina, već pobjeda, na Isusov način, nad našim bezvlašćem.

Služiti po uzoru na Isusa počevši od onih koji su nam najbliži

Tko svoj pogled usmjeri na Isusa, uči se kako živjeti da bi služio. Ne čeka da drugi počnu, već kreće u potragu za bližnjim, poput Šimuna koji je tražio Isusa u hramu. Gdje je bližnji u posvećenom životu – upitao je Papa i napomenuo – Prije svega u vlastitoj zajednici. Treba moliti za milost da znamo u braći i sestrama koji su nam darovani tražiti Isusa. Tamo se počinje ljubav provoditi u djelo, tamo gdje živiš, prihvaćajući svoju braću i sestre s njihovim nedostatcima, poput Šimuna koji je primio Isusa, jednostavnoga i siromašnoga.

Unijeti u svijet Isusov pogled suošjećanja

Redovnici i redovnice, muškarci i žene koji žive kako bi naslijedovali Isusa, pozvani su u svijet unijeti Njegov pogled, pogled suošjećanja koji ide u potragu za onima koji su daleko; koji ne osuđuje, nego potiče, oslobođa i tješi – istaknuo je Sveti Otac i, među ostalim, napomenuo da pogled posvećenih može biti samo pogled nade. Gledajući oko sebe, lako je izgubiti nadu; stvari ne idu dobro, pada broj zvanja... I dalje prijeti napast svjetovnosti koja uništava nadu. No, pogledajmo evanđelje i

promatrajmo Šimuna i Anu. Bili su sami i stari, a ipak nisu izgubili nadu jer su bili u doticaju s Gospodinom – rekao je Papa.

Ostati uz Gospodina i štovati Ga

Evo tajne: ne udaljiti se od Gospodina, izvora nade. Postajemo slijepi ako ne gledamo Gospodina svaki dan, ako ga ne štujemo – kazao je te potaknuo na zahvalnost Bogu za dar posvećenoga života i molitvu za novi pogled kako bi se znalo prepoznati milost, tražiti bližnjega i gajiti nadu. Tada će i naše oči vidjeti spasenje – zaključio je papa Franjo.

Pozdrav kardinala Braz de Aviza

Na kraju je misnoga slavlja kardinal João Braz de Aviz, pročelnik Kongregacije za institute posvećenoga života i družbe apostolskog života, zahvalio Papi što je u zajedništvu s njima proslavio Svjetski dan posvećenoga života. Podsjetivši na mnoge koji navijestaju evanđelje u dalekim zemljama, kardinal nije krio izrazito smanjenje broja Bogu posvećenih osoba u nekim dijelovima svijeta, zbog starosti i nedostatka zvanja, ali i zbog toga što mnogi napuštaju svoje zavjete.

Podsjetio je i na oprez u vezi s posjedovanjem i upravljanjem materijalnim dobrima u znak svjedočenja evanđelja. Predstavio je potom razne inicijative poduzete u tom smislu, ističući da danas Bogu posvećene osobe trebaju biti obrazovanije u ekonomskim znanostima te se istodobno vratiti evandeoskom svjedočanstvu u posjedovanju i korištenju dobara kako bi njima upravljali kao dobrima Crkve.

Mate Žaja – Vatikan

Papa Franjo: Svećenik se ne smije izolirati, treba živjeti u zajedništvu s narodom

Svećenici trebaju biti ljudi nade, pomirenji, koji su prepoznali svoju gorčinu i preobrazili ju – poticaj je pape Franje upućen svećenicima Rimskog biskupstva, u govoru koji je pročitao Papin vikar za grad Rim kardinal Angelo de Donatis, tijekom tradicionalne pokorničke liturgije na početku korizme, na kojoj Papa nije sudjelovao zbog – kako je izvijestio Tiskovni ured Svetog Stolice – „lagane indispozicije“. Papa je u svojem razmišljanju temeljito proučio ogorčenost koja se može uvući

u život jednoga svećenika poput „dovitljivoga neprijatelja“ koji pronalazi način na koji se prikriva poput parazita. Uglavnom je riječ o ogorčenosti u odnosu prema vjeri, s biskupom i među subraćom.

„Duhovnost prigovora“

U korijenu ogorčenosti u odnosu prema vjeri nazire se razočarana nada. Nada koja je vjerojatno zamijenjena očekivanjem. Kršćanska nada, naime, ne razočarava – istaknuo je Papa – jer nadati se ne znači uvjeriti se da će stvari

ići bolje, nego da sve ono što se događa ima smisla u svjetlu Uskrsa. Međutim, za njegovanje nade potreban je snažan molitveni život, stavljajući se pod svjetlo Riječi Božje.

Više od pastoralnih razočaranja, odnos s Bogom može biti uzrok ogorčenosti – napomenuo je Papa. Kada se čini da On ne poštuje očekivanja punoga i obilatoga života koja smo imali na dan ređenja. (...) Možda smo „predobri“ svećenici u svojem odnosu s Bogom te se ne usuđujemo prosvjedovati u molitvi

kako, naprotiv, psalmist čini vrlo često, i to ne samo zbog nas samih, nego i zbog našega naroda; jer, pastir nosi i ogorčenosti svojega naroda – istaknuo je Papa te pojasnio – Istinski prigovor nije protiv Boga nego pred Njim, nastaje iz prisnosti.

Problemi s biskupom

Iako Papa ne želi za sve kriviti nadređene, jer – kako je napisao – svi imamo nedostataka, ali ostaje činjenica da je mnogo gorčine u životu svećenika uzrokovano propustima pastirā. Nije riječ o neslaganju u problemima upravljanja ili načina pastoralnoga djelovanja, koje je često neizbjježno; to se može tolerirati i dio je života na ovoj zemlji. Problem nisu ni pogreške jer – napomenuo je Papa – i biskup ima pravo pogriješiti kao i sva ostala bića.

Pravi je problem prije svega određeno lagano autoritarno zastranjenje, odnosno ne prihvataju se oni koji misle drugačije od nas. Zbog jedne riječi osobu se svrstava u kategoriju koja ide protiv struje, koja je nezadovoljna. Sudjelovanje u inicijativama može postati mjerilo zajedništva. Ali, ono se ne podudara uvijek s jednoglasnim mišljenjem. Niti se može očekivati da zajedništvo bude isključivo jednosmjerno. Svećenici trebaju biti u zajedništvu s biskupom, i biskupi u zajedništvu sa svećenicima; to nije problem demokracije, nego očinstva – istaknuo je Papa.

Nadležnost istisnuta navodnom odanošću

Manje je uobičajen osjećaj pravednosti, što znači voditi računa o mišljenju sviju i predstavljati stado, ne dajući povla-

stice. Velika je napast pastira okružiti se „svojima“, „bliskima“; na taj način, nažalost, – prema Papinim riječima – određena navodna odanost istisne stvarnu nadležnost, te se više ne razlikuje tko ugađa, a tko savjetuje bez osobnoga interesa. Vjernici, međutim, imaju pravo, a katkada i dužnost, reći pastirima svoje mišljenje o dobru Crkve, kako je predviđeno Kanonskim pravom. Ali, prava je skrb u prilagodljivosti, a ne u jednoličnosti.

Ogorčenost među svećenicima

Treći uzrok ogorčenosti među svećenicima može proizići iz problema „među nama“ – napomenuo je Papa. Svećenik je u posljednje vrijeme pogoden skandalima, financijskim i seksualnim, te su sumnje odnose učinile hladnjima i formalnijima. Kristova zaručnica jest, i ostaje polje na kojemu sve do paruzije rastu pšenica i kukolj – napomenuo je Papa. Tko nije prihvatio taj evandeoski prikaz stvarnosti izlaže se neopisivom i uzaludnom ogorčenju. Ipak, javni i objavljeni grijesi klera sve su učinili opreznijima i manje izloženima uspostavljanju znakovitih veza.

Drama osamljenosti

Dok se množe zajednički događaji, čini se da je sve više zajednice, ali manje zajedništva. Međutim, Papa je pojasnio da nije riječ o samoći u kršćanskome smislu, onoj u kojoj se moli. Štoviše, – upozorava – pravi je problem upravo u tomu što imamo preveliko vremena za biti sami. Bez samoće nema besplatne ljubavi. Problem je, naprotiv, osamljenost duše usred naroda. Kada

„svijet milosti“ postane pomalo tuđ, a sveci se čine „zamišljeni prijatelji“ djece. Tako udaljenost od milosti uzrokuje racionalizam ili sentimentalizam.

Opasno je također odvajanje od drugih, kada se vlastiti problemi čine jedini i nesavladivi, kada se misli da nas nitko ne može razumjeti – napomenuo je Papa. Demon ne želi da govoriš, da ispričaš, da podijeliš s drugima. Tada potraži dobrog duhovnog oca, jednog „lukavog“, starijeg, koji te može pratiti. Ne moj se nikada izolirati! – savjetuje Papa.

Božji narod očekuje osobe koje pomiruju

Na kraju je papa Franjo istaknuo da nas – kako je napisao – Božji narod poznaje bolje od ikoga. Puni su poštovanja i znaju pratiti i voditi brigu o svojim pastirima. Poznaju naše ogorčenosti i mole Gospodina za nas. Pridružimo svoje molitve njihovima, i molimo Gospodina da naše ogorčenosti pretvoriti u slatku vodu za njegov narod. Molimo Gospodina da nam dade sposobnost da prepoznamo ono što nas ogorčava te dopustimo da nas preobrazi kako bismo bili pomirene osobe koje pomiruju, pune nade koje šire nadu. Božji narod od nas očekuje da budemo učitelji duha, sposobni upozoriti ih na zdence slatke vode usred pustinje – istaknuo je papa Franjo.

Debora Donnini;
Ariana Anić - Vatikan

Poruka pape Franje za 57. svjetski dan molitve za zvanja

Prizor prijelaza preko Tibernijskoga mora, nakon što je Isus zapovjedio svojim učenicima da uđu u lađu i prijeđu na drugu obalu, na neki način podsjeća na putovanje našega života – napisao je papa Franjo u poruci za 57. svjetski dan molitve za zvanja koji se obilježava 3. svibnja. Lađa našega života, naime, polagano plovi, uvijek nemirna jer traži sretno pristanište, spremna suočiti se s opasnostima i mogućnostima na moru, ali i željna da ju kormilar zaokrene i konačno povede u ispravnom smjeru – objasnio je Papa. Međutim, katkada joj se može dogoditi da se izgubi, da dopusti da ju zaslijepe iluzije, umjesto da slijedi sjajni svjetionik koji vodi u sigurnu luku, ili pak da ju izazovu protivni vjetrovi teškoća, sumnjji i strahova.

Strah od neuspjeha

To je iskustvo samih učenika kada se, kako bi slijedili Isusa, trebaju odlučiti, napustiti vlastite sigurnosti i krenuti u prijelaz preko mora. Nije to laka odluka jer spušta se noć, puše protivan vjetar; osjeća se strah od neuspjeha, osjećaj da nisu dorasli tom pozivu. Ali, kako kaže evanđelje, na tom putovanju nismo sami. Gospodin dolazi do učenikâ, uđe u lađu i zaustavi vjetar. Zbog toga je 'zahvalnost' prva riječ koju je izabrao papa Franjo.

Ostvarenje nas samih i naših projekata u životu nije matematički rezultat onoga što odlučimo unutar određenoga izoliranoga 'ja'; naprotiv, ono je prije svega odgovor na poziv koji nam dolazi

iz visine. Gospodin je taj koji nam pokazuje obalu prema kojoj imamo ići, i koji nam, još prije, daje hrabrost da uđemo u lađu. On je taj koji, dok nas poziva, postaje naš kormilar koji nas prati – napomenuo je Papa.

Utvare u našem srcu

Prva reakcija učenika u lađi, kada im je Isus došao u susret, jest strah – napomenuo je Papa – misle da je riječ o utvari, ali Isus ih potiče da budu hrabri. To je druga riječ koju je Papa istaknuo i objasnio da ono što nas često paralizira jesu upravo utvare koje su u nama, te dao primjer. Kada smo pozvani ostaviti našu sigurnu obalu i prihvati status u životu – kao što je brak, zaređeno svećeništvo, posvećeni život – prvu reakciju često predstavlja „utvara nevjericе“; nije, naime, moguće da je taj poziv za mene; je li doista riječ o pravom putu? Traži li to Gospodin upravo od mene?

Tako dopuštamo da nas zaukupe opravdanja i računice zbog kojih gubimo zanos, mislimo da smo pogriješili. Gospodin zna da vjenčati se ili posvetiti se na poseban način u služenju Njemu zahtijeva hrabrost. Zbog toga nam kaže: 'Ne boj se, ja sam s tobom!'

Pogled uperen u Isusa

Svaki poziv zahtijeva zauzimanje – napisao je papa Franjo, te istaknuo treću važnu riječ, a to je 'trud'. Međutim, istodobno upozorava da ako dopustimo da nas svlada misao na odgovornosti ili na moguće teškoće, mogli bismo potonuti. Ako, naprotiv, imamo

pogled uperen u Isusa, možemo ići dalje. Doista, On nam pruža ruku kada bismo zbog umora ili straha mogli potonuti, i daje nam potreban zanos kako bismo svoj poziv živjeli radosno i s oduševljenjem.

Poznajem vaš trud

Vrativši se ponovno na prizor Isusa usred oluje, Papa je napomenuo da i u našem životu i u vihorima povijesti Gospodin djeluje i spašava nas. Mislim na one koji preuzimaju važne zadaće u građanskom društvu, – napomenuo je – na bračne parove koje rado nazivam „hrabri“, i posebno na one koji prihvataju posvećeni život i svećeništvo. Poznajem vaš trud, samoću koja katkada opterećuje srce, opasnost od navike koja malo pomalo gasi žarki plamen poziva, teret nesigurnosti i neizvjesnosti našega doba, strah od budućnosti. Budite hrabri, ne bojte se!

Hvala Bogu jer nas On spašava

Isus nam pruža ruku i spašava nas. Četvrta, i posljednja, riječ koju je istaknuo papa Franjo jest 'hvala'. To je ponašanje kojemu podučava Marija koja je, zahvalna za Božji pogled na sebi, živeći samo od vjere, od svojega života učinila vječni hvalospjev Gospodinu – napisao je Papa te na kraju pozvao cijelu Crkvu da prijeđe isti taj put kako bi svatko od nas mogao otkriti i prihvati Božji poziv, te dati vlastiti život kao himan hvale za Boga, za braću i za cijeli svijet.

Adriana Masotti;
Ariana Anić - Vatikan

Papa Franjo molio za zaustavljanje pandemije: Bože, ne ostavi nas na milost i nemilost oluji

27. ožujka 2020. je pogled cijelog svijeta bio upravljen prema praznom i kišom okupanom Trgu svetoga Petra, u tišini u kojoj su odjekivali milijuni molitvi i opća potreba za nadom. Univerzalnost molitve i duhovno sjedinjenje označile su nadu Božjega naroda, s papom Franjom koji je utjelovio bít ‘prvosvećenika’, mosta između zemlje kojoj trebaju odgovori i neba od kojega ga ona tra-

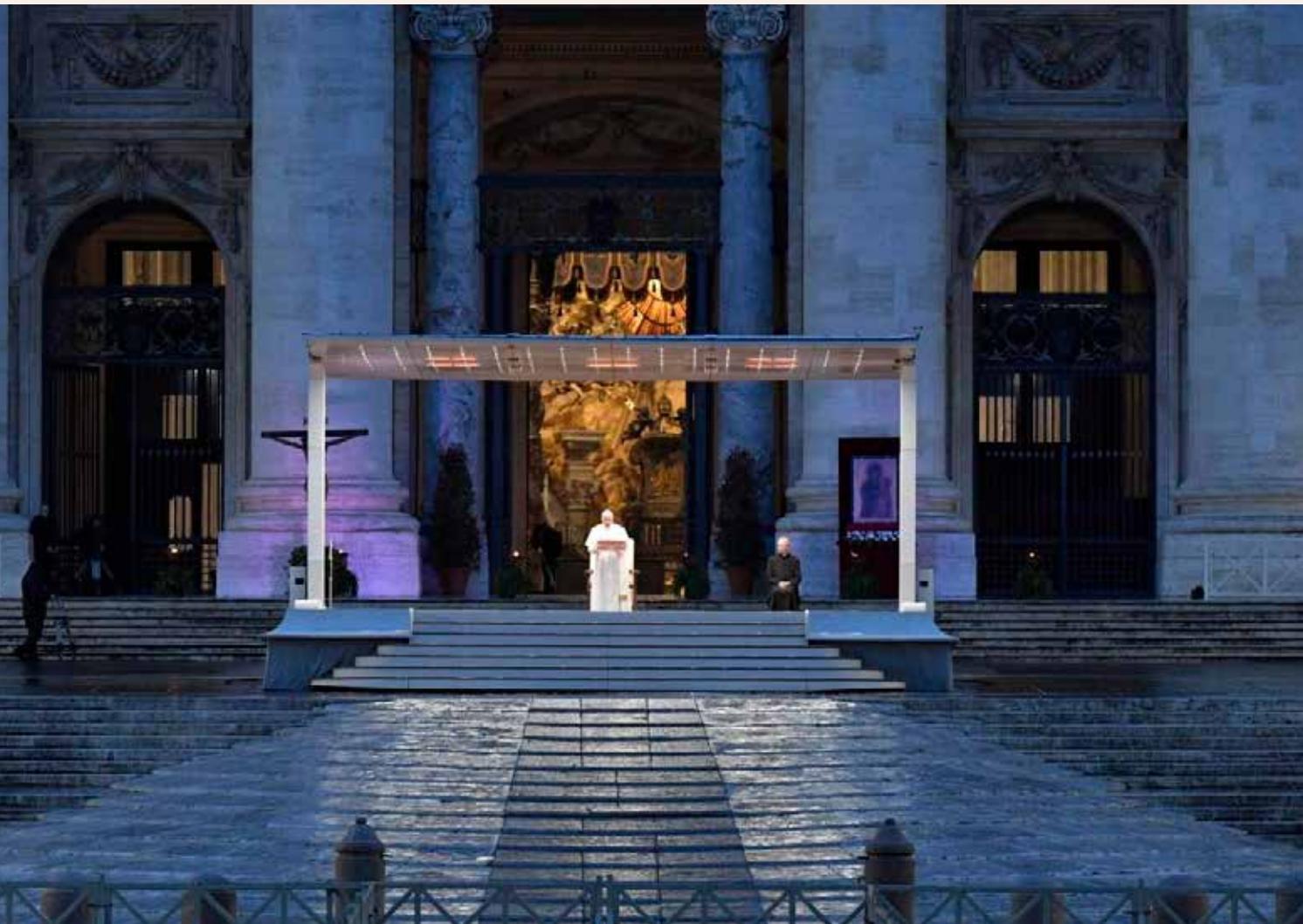
ži. Izmučeno čovječanstvo, ali okrenuto prema Bogu, živjelo je taj izvanredni događaj putem sredstava za komunikaciju.

Svi u istoj ladi

Papine riječi u propovijedi povezale su se sa sjenama, ali i svjetлом ovih dana obilježenih trpljenjem, strahom i svjedočanstvima istinske čovječnosti koja se širi među državama i kontinentima. U odlomku uzetom iz Markova

evanđelja (Mk 4, 35), izabranom za tu prigodu, Isus poziva svoje učenike da prijeđu na drugu obalu, ali ih uhvati oluja. Učenici su se prestrašili, a Isus, pouzdajući se u Oca, mirno je spavao. Nakon što je umirio vjetar i more upitao je učenike: „Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ I danas – rekao je Papa – živimo u vremenu napadnutom olujom.

Već se tjednima čini da se spustila večer. Gusta se tama

nadvila nad naše trgove, ulice i gradove; zagospodarila je našim životima ispunivši sve zaglušujućom tišinom i tužnom prazninom koja paralizira sve na svom putu. To se osjeća u zraku, uočava se u gestama, to govore pogledi. Prestrašeni smo i izgubljeni. Poput učenikā iz evanđelja iznenada nas je zahvatila neočekivana i žestoka oluja. Shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi slabi i dezorientirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani zajedno veslati, svi potrebiti uzajamne utjehe. Na toj se lađi... svi nalazimo – rekao je Papa.

Oluja otkriva naš ego

Tijekom oluje Isus je bio na krmi, na dijelu lađe koji prvi tone, i mirno spavao. Učenici su pak – podsjetio je Papa – mislili da se ne zanima za njih. Ali, kada su ga zazvali, spasio je svoje obeshrabrene učenike. I u našim obiteljima, jedna od stvari koje najviše bole jest kada nam se kaže: ‘Zar ti nisam važan?’ – napomenuo je te istaknuo – oluja razotkriva našu ranjivost i iznosi na vidjelo one lažne i suvišne sigurnosti kojima smo gradili svoje planove, svoje projekte, svoje navike i prioritete.

Pokazuje nam da smo ostavili uspavanim i napuštenim ono što jača, podupire i daje snagu našem životu i našoj zajednici. S olujom se urušila obmana onih stereotipa kojima smo maskirali svoj „ego“, uvijek zaokupljeni vlastitom slikom; i na vidjelo je izašla, još jednom, ona (blagoslovljena) zajednička pripadnost kojoj ne možemo izmaći: pripadnost braći.

Vrijeme odluke, a ne suda

Brojne su rane koje je čovjek

zadao zemlji koja je više puta, u ravnodušju mnogih, pokazala svoju bol. U ovom svijetu koji Gospodin voli više nego mi – rekao je Papa – išli smo dalje punom brzinom, osjećajući se snažni i sposobni za sve. Pohlepni za profitom, pustili smo da nas potpuno obuzmu stvari i omami žurba. Nismo se zaustavili pred tvojim pozivima, nismo se probudili pred svjetskim ratovima i nepravdama, nismo čuli krik siromaha i našega teško bolesnoga planeta. Nastavili smo nesmiljeno dalje misleći da ćemo uvijek ostati zdravi u bolesnom svijetu. Sada, dok smo na nemirnom moru, zazivamo te: „Probuđi se, Gospodine!“.

U ovoj korizmi odjekuje tvoj hitni poziv: „Obratite se“, „vratite se k meni svim srcem svojim“ (Joel 2, 12) – rekao je Papa. Pozivaš nas da ovo vrijeme kušnje shvatimo kao vrijeme izbora. To nije vrijeme tvojega suda, nego našega suda: vrijeme da se izabere što je važno, a što prolazno, da se odvoji ono što je potrebno od onoga što nije. Vrijeme je da tijek svojega života ponovno usmjerimo prema Tebi, Gospodine, i prema drugima.

Molitva i tiho služenje – oružje koje pobjeđuje

U ovom svijetu izmučenom pandemijom, put kojim valja ići jest put suodgovornosti, jer nitko se ne može sam spasiti. Liječnici, medicinske sestre i bolničari, zaposlenici u veletrgovinama, zaduženi za čistoću, oni koji njeguju starije osobe, prijevoznici, redarstvene snage, volonteri, svećenici, redovnice i brojni drugi koji su shvatili da se nitko ne spašava sam – napomenuo je Papa. (...) Koliko je onih koji

svakodnevno pokazuju strpljivost i ulijevaju nadu, pazeći da ne siju paniku, nego suodgovornost. (...) Koliko je onih koji mole, stavljaju se na raspolažanje i zalažu se za dobro sviju. Molitva i tiho služenje, to je naše pobjedničko oružje.

Gospodin nam je potreban

Istaknuvši potom da je početak vjere svijest da nam je potrebno spasenje, Papa je napomenuo da nismo sami sebi dovoljni, sami tonemo; trebamo Gospodina kao stari moreplovci zvijezde. Pozovimo Isusa u lađe našega života – potaknuo je. Predajmo mu svoje strahove da ih On pobijedi. Poput učenikā iskusit ćemo da s njim na lađi nećemo doživjeti brodolom. Jer to je snaga Božja: okrenuti na dobro sve što nam se događa, pa i loše stvari. On donosi mir u naše oluje, jer s Bogom život nikada ne umire.

Božji blagoslov

Papa je na kraju ljudski rod povjerio Ocu te zazvao Gospodina da nas ne napusti usred oluje. Želim vas večeras sve povjeriti Gospodinu, po zagovoru Majke Božje, zdravlja njezina naroda, zvijezde u olujnome moru. Neka iz ovih kolonada koje grle Rim i cijeli svijet siđe na vas Božji blagoslov poput utješnoga zagrljaja. Gospodine, blagoslovi svijet, daj zdravlje tijelima i utjehu srcima. Tražiš od nas da se ne plašimo, ali naša je vjera slaba i bojimo se. Ali Ti, Gospodine, ne ostavi nas na milost i nemilost oluji – rekao je na kraju papa Franjo.

Amedeo Lomonaco;
Ariana Anić - Vatikan

Cjepivo protiv koronavirusa treba biti za sve ljudе, a posebno za najsiromašnije

Valja djelovati odmah, kako bi se promijenio ovaj svijet koji je nepravedan prema siromašnima i najranjivijima, i to prije nego što virus ponovno ojača, da bismo ozdravili od epidemija izazvanih malim, nevidljivim virusima, te onih izazvanih velikim i vidljivim društvenim nepravdama. To treba ostvariti polazeći od Božje ljubavi i stavljajući periferije i posljednje na prvo mjesto – istaknuo je papa Franjo u katehezi na općoj audijenciji, trećoj posvećenoj pandemiji bolesti COVID-19, koju je i danas održao u biblioteci Apostolske palače, bez prisutnosti vjernika.

Potrebno je djelovati odmah kako bismo promijenili bolesne društvene strukture te poduprli rast gospodarstva cjelovitoga razvoja siromašnih, a ne asistencijalizma. Jer, opasnost je – kako je istaknuo Papa – da se pronalaskom cjepiva za bolest COVID-19 dade prednost najbogatijima! Bilo bi žalosno kad bi to cjepivo postalo vlasništvo neke nacije, umjesto da bude univerzalno i za sve ljudе. Bilo bi sablažnjivo kada bi se sva gospodarska pomoć, većim dijelom ostvarena javnim novcem, usredotočila na pomoć industrijama koje ne pridonose uključivanju isključenih, promicanju posljednjih, općem dobru ili brizi o stvorenom. To su, naime – prema Papinim riječima – četiri mjerila prema kojima se valja voditi u odabiru industrija.

Virus, koji ne čini iznimke među ljudima, na svom je razornom putu naišao na velike nejedna-

kosti i diskriminaciju. I još ih je povećao! – istaknuo je Papa te napomenuo da stoga odgovor na pandemiju mora biti dvostruk. S jedne je strane prijeko potrebno pronaći lijek za maleni, ali strahoviti virus koji bacu na koljena cijeli svijet. S druge pak strane moramo liječiti veliki virus, onaj društvene nepravde, nejednakih mogućnosti, marginalizacije i nedostatka zaštite najslabijih – objasnio je Papa.

To je odgovor onih koji nasljeđuju evangelje i njegovo opredjeljenje za siromašne, koje nije neka politička opcija, ni ideološka, ni stranačka, nego je u središtu evangelja. U odlomku iz Poslaničce Korinćanima, pročitanom na početku audijencije – podsjetio je Papa – sveti Pavao ističe da je Isus, premda bogat, zbog nas postao siromašan. Taj se izbor, dakle, nalazi u središtu Isusova navještaja.

To treba biti također odgovor sljedbenika Isusa koji, došavši na svijet, nije izabrao povlašteni život nego život sluge, rađajući se u skromnoj obitelji i radeći kao zanatlija. Na početku svojega propovijedanja navjestio je da su u Kraljevstvu Božjem siromašni blaženi, i kretao se među bolesnima, siromašnima i isključenima, očitujući im milosrdnu Božju ljubav – napomenuo je Papa te dodaо da su zbog toga kršćani prepoznatljivi po svojoj blizini sa siromašnima, malenima, bolesnima, zatvorenicima, isključenima i zaboravljenima, s onima koji nemaju hrane ni odjeće. To je ključno mjerilo kršćanske vjerodstojnosti – dodaо je – Neki pogrešno misle da je ljubav koja daje prednost siromašnima zadaća

malobrojnih, a to je zapravo poslanje čitave Crkve.

Navodeći potom riječi iz enciklike *Sollicitudo rei socialis* (Socijalna skrb) Ivana Pavla II., papa Franjo je istaknuo da je svaki kršćanin, kao i svaka zajednica, pozvan biti Božje oruđe u oslobađanju i promicanju siromašnih. Posebna pozornost prema najpotrebitijima, koja proizlazi iz naše vjere, nade i ljubavi, ide dalje od pomoći, iako je i ona potrebna – dodaо je Papa prisjećajući se svoje enciklike *Evangelii gaudium* te objasnio – jer zahtijeva zajednički hod, traži od nas da dopustimo da nas evangeliziraju oni koji dobro poznaju trpećega Krista, te da dopustimo da nas „zaraze“ svojim iskustvom spasenja, svojom mudrošću i kreativnošću. Dijeliti sa siromašnima znači uzajamno se obogaćivati. I ako postoje bolesne strukture koje ih sprječavaju da sanjaju za budućnost, trebamo zajedno raditi kako bismo ih izlijecili i promijenili.

Opravdano je biti zabrinuti zbog društvenih posljedica pandemije i željeti vratiti se normalnom životu i ponovno se posvetiti gospodarskim aktivnostima – primjetio je Papa – Ali ta „normalnost“ ne bi trebala obuhvaćati društvene nepravde i uništavanje okoliša. Danas imamo priliku izgraditi nešto drugačije. Opredjeljenje za siromašne, ta etičko-društvena potreba koja proizlazi iz Božje ljubavi, potiče nas da razmišljamo i planiramo takvo gospodarstvo u kojemu su osobe, ponajviše najsiromašniji, u središtu. I potiče nas također da liječenje virusa planiramo dajući prednost onima kojima je ono najpotrebnije – istaknuo je papa Franjo.

Alessandro Di Bussolo;
Ariana Anić - Vatikan

Izložba grafičke mape "Fra Didak Buntić - Herojsko djelo" u Franjevačkoj galeriji na Širokome Brijegu

30. studenoga 2019. – Grafička mapa "Fra Didak Buntić – Herojsko djelo hercegovačkog fratra u jeku Prvoga svjetskog rata", autora fra Vendelina Karačića i Lukša Peko, bit će predstavljena u srijedu, 4. prosinca, u Franjevačkoj galeriji Široki Brijeg s početkom u 18 sati.

„Komplementarnost literarnoga i vizualnoga teksta u ovom radu je postignuta bez nepotrebnih kompromisa, a takav je suodnos, u kojem slika ne ilustrira pjesmu nego stvara paralelizam dva umjetnička jezika na istu temu“, priopćeno je iz Franjevačkoga muzeja i galerije Široki Brijeg.

Lirska tekst fra Vendelina Karačića posvemašnje je slikarsko djelo, a narativne pjesme, pune opisa, radnje, zvukova, boja i mirisa uvlače čitatelja u sličice kao svjedočke koji trebaju potvrditi vjerodostojnost povijesnoga događaja, stoji u priopćenju.

Navodi se također kako su svi protagonisti tih pjesama ujedno i subjekti i objekti koji se istodobno obraćaju trećim osobama i predmeti su tuđih pogleda, mišljenja i postupaka.

„Grafičke za ovu mapu Lukša Peko izradio je linorezom, a baveći se hercegovačkim prostorom i fra Didakom Buntićem njegov se pristup premetnuo u simbolički i simbolistički registar reprezentanata ruralnoga življenja poput nasada duhana, ovaca i koza, konja i magaraca, do procesija, propovijedi i raspetoga Krista.

Kršoviti i brdoviti prostor, koji dominira prizorima, Peko preuzima sa slika svojih krajoblika bez ljudi i nepoznate zemlje tisuća vulkanskih otoka, a upravo je zbir takvih šiljastih formi tamno-svjetloga kontrasta poslužio kao izražajna forma svih kompozicijskih činitelja“, navodi se u priopćenju.

Lukša Peko rođen je 24. travnja 1941. godine u Dubrovniku gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Na Slikarski odjel Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu upisao se 1961. godine, a za vrijeme studija se uz slikarstvo intenzivno bavio grafikom.

Diplomirao je 1965. godine kod slikara Otona Postružnika i Đure Tiljka te dobio nagradu ALU Zagreb za grafiku. Do sada je priredio više od sedamdeset samostalnih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu te je sudjelovao na više od 250 skupnih izložbi.

Fra Vendelin Karačić rođen je 18. studenoga 1942. godine u Gornjem Crnču pokraj Širokoga Brijega. Gimnaziju je pohađao u Zadru i Visokom, a maturirao je 1961. u Dubrovniku.

Teologiju je studirao u Sarajevu i Ljubljani, a za svećenika je zapređen 9. srpnja 1967. u Sarajevu. Službovaо je u Širokom Brijegu, Zagrebu, Mostaru i Drinovcima, a od 1990. godine živi i radi u Širokom Brijegu i voditelj je umjetničkoga programa Franjevačke galerije.

Na Akademiji likovnih umjetnosti u Širokom Brijegu predavao je Filozofiju umjetnosti od 1997. do 2013. godine. Piše eseje i kritike, bavio se novinarstvom te je surađivao u više listova i časopisa, a također je uredio više zbornika i drugih publikacija.

Izložba će ostati otvorena do nedjelje, 9. veljače 2020. godine. (www.jabuka.tv)

Predstavljanje monografije u Gorici

Zupni ured Gorica, Matica hrvatska Grude i Hrvatska franjevačka arheološka zbirka "Sv. Stjepan Prvomučenik" Gorica i ovu su godinu 31. siječnja 2020. organizirali u Gorici već 10. put *Noć muzeja*.

Ove je godine muzejska noć bila pod motom "Velike obljetnice hrvatskih muzeja".

Za tu prigodu predstavljena je monografija Hrvatske franjevačke arheološke zbirke „Sv. Stjepan Prvomučenik“ Gorica.

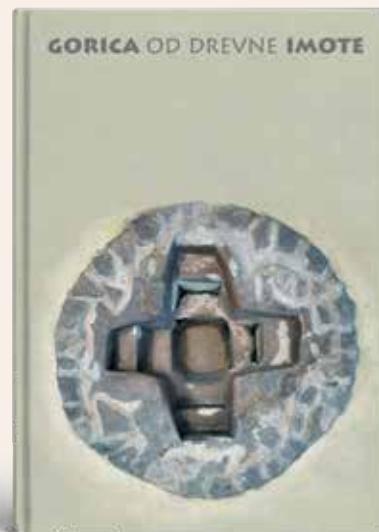
„Ova se Monografija sjeća predivnih obljetnica nastanka krstionice i bazilike, starohrvatske crkve sv. Stjepana, sjeća se gradnje crkve sv. Stjepana 1856. – 1859., ne želi zaboraviti osnutak kapelanije (1836.) i župe Gorice (1860.). Zemlja je duga stoljeća čuvala i na svjetlo dana nam preko arheoloških istraživanja dala krhotine naše povijesti. Te

krhotine obrađene i opisane nastavlja čuvati Hrvatska franjevačka arheološka zbirka sv. Stjepana Prvomučenika utemeljena 2001. godine u staroj kapeli, obnovljena stara crkva sv. Stjepana i ova Monografija“, napisao je fra Ante Marić u uvodu u monografiju, koja broji više od 600 stranica.

U glazbenom dijelu programa nastupila je klapa *Bratovština*.

Nakon predstavljanja Monografije bilo je otvorene izložbe fotografija "Arheoloških iskapanja u Gorici". U sklopu manifestacije upriličeno je razgledavanje Hrvatske franjevačke arheološke zbirke „Sv. Stjepan Prvomučenik“, kao i razgledavanje arheoloških iskopina, ranokršćanske bazilike i baptisterija s krsnim zdencem u Staroj crkvi.

Zadovoljni organizatori nisu krili oduševljenje, naglasivši da će i ubuduće nastaviti djelovati

na kulturnom polju. Ljubitelji kulture i umjetnosti koji su posjetili Goricu počastili su se domaćim delicijama koje su pripremili sudionici i vrijedne domaćine, te su nastavili uživati uz pjesmu i čašicu razgovora do dugo u noć.

Spomendan Gospe Lurdske i Svjetski dan bolesnika

ZAGREB - DUBRAVA (KB DUBRAVA, 11. veljače 2020.) U Zagrebu, na spomendan Gospe Lurdske i Svjetskoga dana bolesnika svečano je proslavljena zaštitnica bolničke kapele KB Dubrava Gospa Lurdska. Svečana sv. misa proslavljena je u 11 sati u bolničkoj kapeli KB Dubrava koju je predslavio i propovijedao dr. sc. fra Ante Bekavac s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u koncelebraciji

s bolničkim kapelanom dr. sc. fra Zoranom Senjakom. Na početku sv. mise fra Zoran je pozdravio sve nazočne izražavajući radost da se KB Dubrava pridružila proslavi dana bolesnika. Istaknuo je i radost što je dr. fra Ante Bekavac prihvatio danas slaviti i predvoditi sv. misu budući da je jedno vrijeme i sam proveo kao zamjena fra Zoranu u bolnici dok je bio odsutan zbog zdravstvenih poteškoća. Okupio se lijepi broj

liječnika, medicinskih sestra i tehničara kao i bolesnika i drugih vjernika koji su za tu prigodu došli u bolničku kapelu. Fra Ante je u propovijedi podsjetio da Crkva Božja slavi danas spomendan Gospe Lurdske i Svjetski dan bolesnika. To je prije svega prigoda svima nama da dublje razmišljamo o tajni i smislu trpljenja kao i da budemo osjetljivi prema braći i sestrama koji trpe i koji su pogodjeni bolešcu. Potrebno je stva-

rati ozračje u kojem se nitko neće osjećati zaboravljen i osamljen osobito u trenutcima trpljenja i боли. „Svi smo pozvani svatko u svom pozivu da stvaramo kulturu koja štiti, promiče ljudski život i dostojanstvo unoseći više svjetla i nade kako bi bolnice postale mjesta gdje se promiče i štiti ljudsko dostojanstvo. Krist se svojim utjelovljenjem na neki način sjedinio se sa svakim čovjekom. Najveća bolest čovjeka jest grijeh. Krist je čovjeka ozdravio od grijeha i učinio ga sposobnim da opet bude Božji prijatelj i da svojim djelovanjem čini dobro. Kristovo postajanje čovjekom preobrazilo je ljudsku patnju na način da svako ljudsko trpljenje i patnja pokazuju da postoji netko tko s nama (su)pati, netko tko je prisutan u našem trpljenju kao *consolatio*, utjeha Božje ljubavi koji s čovjekom dijeli njegove patnje i daje mu vidjeti da osoba nadilazi svoju patnju upravo sjedinjujući se s Kristom koji trpi i pati s ljubavlju. Ta ljubav Božja prema čovjeku koji pati pokazuje se kao briga, solidarnost, sućut, milosrđe. Potrebno je da otvorimo oči i vidimo patnje ljudi pored nas, da se suprotstavimo

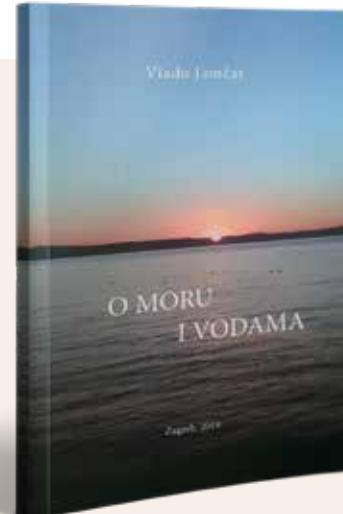
kulturi otpada, zauzimajući se za dobro čovjeka i njegovo dostojanstvo. No, osobito medicinsko osoblje ima povlašteno mjesto u bolnicama stvarati tu kulturu milosrđa povezanu s liječničkim umijećem i vještinom liječenja. Nadasve je danas čovjeku potrebna blizina, pružanje iskustva Božje blizine. Upravo vidjevši ono što Bog za nas čini u Kristu, kako nas prihvata, tješi, ohrabruje, daruje snagu i nadu da možemo i mi postupati jedni prema drugima tako. To je put evanđeoske etike i duhovnosti

koja nas čini osjetljivima za Boga i čovjeka. Stoga tražimo u ovoj bolnici Marijin zagovor da ona koju zovemo Zdravljem bolesnih i Utjehom žalosnih moli za sve nas u našim svakodnevnim trpljenima i služenju čovjeku koji dolazi u ovu bolnicu i sve druge bolnice po cijelom svijetu“, istaknuo je dr. Bekavac. Nakon sv. mise bio je prigodni i susret s ravnateljem bolnice KB Dubrava dr. Srećkom Marušićem i pomoćnikom ravnatelja doc. dr. Joškom Ćurićem i glavnim sestrama.

Zbirka pjesama fra Vlade Lončara

ZAGREB/HUMAC 2019. – Tiskana je nova knjiga *O moru i vodama* fra Vlade Lončara. Don Ilija Drmić piše u osvrtu: „Za ovu knjigu pjesama mogu reći da je po svojoj pjesničkoj formi i sadržaju veoma privlačna i čitljiva, a u susljednosti je s književnom

tradicijom hrvatskih književnika koja je opet povezana i sa starim rimskim i grčkim pjesnicima oda. Svaka njezina pjesma vodi nas na prapočetke kada je Bog stvarao svijet, pogotovo na onaj dio prigodom stvaranja svemoćućega Boga voda i mora...“

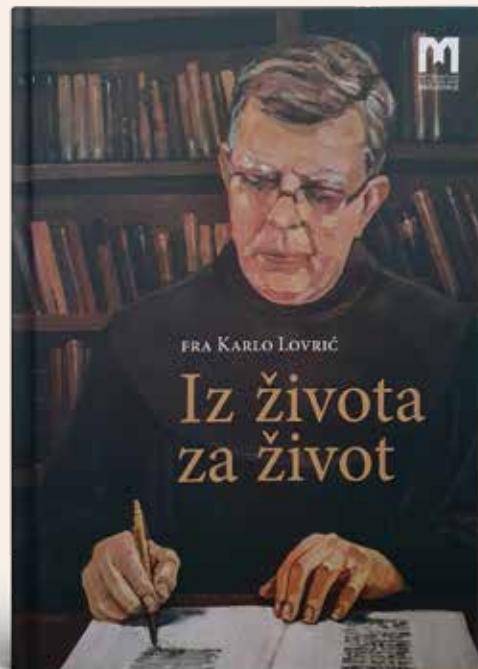
Predstavljena zbirka pjesama fra Karla Lovrića *Iz života za život*

Iz života za život naslov je prve zbirke pjesama fra Karla Lovrića, koja je izbor iz njegove privatne arhive ili još bolje rečeno iz njegovoga sažimanja doživljenoga u stihove, katkad slobodne, katkad u desetercu. Promocija ove zbirke mnoge je iznenadila, zapravo nisu ni znali da fra Karlo piše stihove.

Zbirka je predstavljena 22. srpnja u dvorani Ivana Pavla II., a svojim izvedbama večer je uveličao tamburaški orkestar Šurmanci. Da je ova zbirka ugledala svjetlo dana, može se zahvaliti idejnom začetniku, međugorskom župniku fra Malinku Šakoti koji je na početku

večeri pozdravio sve prisutne te zahvalio fra Karlu na ovoj zbirci poezije. Fra Karlo u Međugorju pastoralno djeluje, svakodnevno posjećuje bolesnike, velik dio života proveo je u Švicarskoj živeći s našim iseljenicima i dijeleći s njima breme života. Pjesme koje su se našle u ovoj zbirci nisu same sebi svrha, iškustvo su pastoralna, rezultat djelovanja s obiteljima, poruka za budući trenutak. Ove pjesme će vas nasmijati, razveseliti, potaknuti ili možda promijeniti na bolje – što je i bila fra Karlova želja.

Sav prihod od prodaje knjige namijenjen je nadarenim studen-tima Fonda fra Slavko Barbarić.

Tiskan Humački zbornik

Humački zbornik. Radovi sa znanstvenog skupa povodom 150 godina od početka izgradnje franjevačkog samostana na Humcu (20. i 21. listopada 2017.), str. 456. Priredio: dr. fra Robert Jolić; Nakladnik: Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM, Franjevačka knjižnica Mostar, RECIPE, Knjiga 22. Tisak: Grafotisak, Grude.

Ovih dana konačno je svjetlo dana ugledao Humački zbornik – zapravo radovi sa znanstvenog simpozija održanoga još prije go-točko tri godine, u listopadu 2017.,

u prigodi proslave 150. obljetnice početka izgradnje franjevačkoga samostana i crkve sv. Ante na Humcu.

Zbornik je podijeljen na dva velika dijela: I. dio „Župa – samostan – crkva“ i II. dio „Zemlja – narod – kultura“, jer je nakana bila obraditi ne samo crkvenu prošlost humačkoga samostana i župe, nego i opću povijest Ljubuškoga kraja. To ne treba čuditi jer se te dvije stvarnosti: crkvena i društvena povijest ovdje isprepleću već stoljećima. Ukupno je objavljeno 17 radova, dok su neki otpali jer ih autori nisu poslali na

vrijeme, dapače ni nakon tri godine koliko su imali za pripremu i nakon održanoga simpozija.

Slijedi popis radova: dr. Ivo Lučić, Ljubaški – ostaci prošlosti (uvodni rad); I. poglavlje: dr. Robert Jolić, Stara župa Veljaci (Ljubaški) do osnutka župe Humac; dr. Andrija Nikić, Samostan humačkih franjevaca; Žarko Ilić, Stoljeće i pol humačke crkve sv. Ante; Ante Marić, Humačko razdoblje franjevačke gimnazije u Hercegovini; Natalija Palac, Ženske redovničke ustanove u Ljubuškom i župi sv. Ante na Humcu; Stipan Klarić, Nabozna

društva u humačkoj župi; Stanko Mabić, Glazbena baština crkve i samostana na Humcu; Ljubo Kurtović, Današnje pastoralno stanje župe sv. Ante na Humcu; II. poglavlje: dr. Milan Nosić, Humačka ploča; dr. Miroslav Palameta, Stećci u Ljubuškom; dr. Marko Dragić, Mjesta molitve (misišta), zavjeta i pobožnosti u humačkoj župi; dr. Tihomir Zovko, Ljubuški kraj u austro-ugarskom i starojugoslavenskom razdoblju; dr. Ivica Šarac, Ljubuški kraj u vrijeme Drugoga svjetskog rata; dr. Miroslav Akmadža, Samostan i župa Humac u svjetlu crkveno-državnih odnosa u razdoblju komunističke vladavine; dr. Vlado Pandžić, Kršni zavičaj kao ljetopis hrvatske katoličke Hercegovine, dr. Perina Meić, Hrvatska književna tradicija u BiH – poetika Veselka Koromana, pisci ljubuškoga kraja. Oba su poglavlja ukrašena odličnim izborom fotografija, od kojih su neke veoma rijetke i ovdje se objavljaju prvi put.

Franjevački samostan na Humcu drugi je po redu samostan hercegovačkih franjevaca po odcjepljenju od dotada stoljećima zajedničke provincije Bosne Srebrenje 1844. godine. Prvi je samostan bio onaj na Širokome Brijegu sagrađen uskoro po od-

cjepljenju. Brojni su razlozi silili franjevce da započnu s izgradnjom još jednoga samostana, onoga na Humcu, a najvažniji je bio tjesnoča i nedostatnost samo jednoga samostana za redovničku zajednicu koja je imala izvjesnu budućnost i već tada priličan broj novih duhovnih zvanja. Izgradnja novoga samostana na Humcu tako je započela u travnju 1867. godine, a samostan je, uz crkvu sv. Ante, uz velike poteškoće i odricanja dovršavan u sljedećim godinama i desetljećima. Godine 2017. navršilo se točno 150 godina od početka izgradnje toga znamenitog samostana i crkve, koji su kroz čitavo to vrijeme

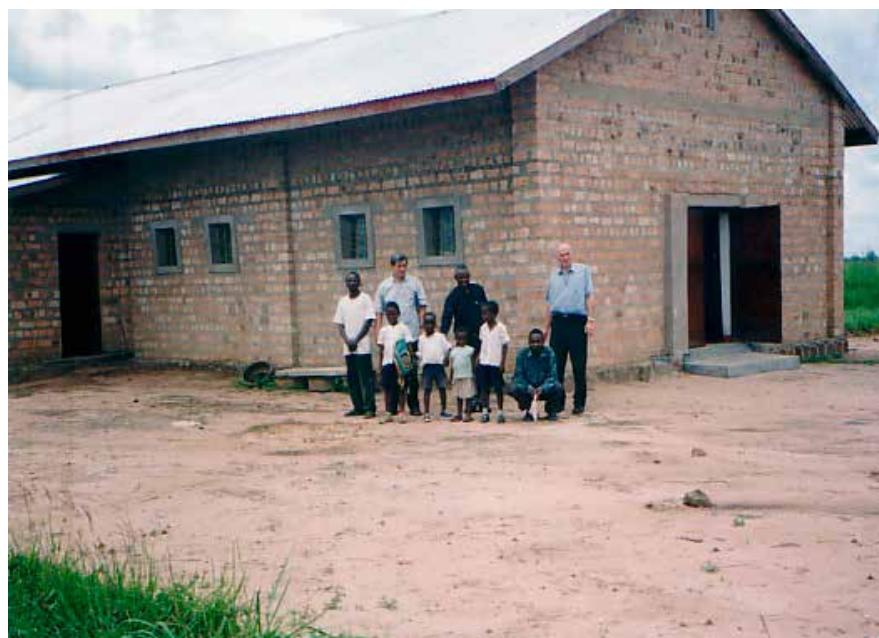
bili središte ne samo duhovnoga i pastoralnoga života ljubuškoga kraja, nego i vrelo kulturnih zbivanja i očuvanja nacionalne svijesti hrvatskoga naroda. I danas isti samostan čuva bogate riznice kulturnoga života čitavoga kraja; poznat je nadaleko po svojoj arheološkoj zbirci, osnovanoj davne 1884., četiri godine prije osnutka Zemaljskoga muzeja u Sarajevu, kao i po svojim umjetničkim zbirkama, arhivu i knjižnicu. Humački zbornik progovara o brojnim temama vezanim za humački samostan i ljubuški kraj kroz prošlost i danas. Može se nabaviti u franjevačkom samostanu na Humcu. (R. Jolić)

Život u službi evanđelja

Robert Jolić, Hercegovački franjevci pola stoljeća u Kongu, Mostar – Tomislavgrad, 2020., str. 287. Nakladnik: Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja B. D. Marije, Franjevačka knjižnica Mostar (nakladnički niz RECIPE, Knjiga 23); Sunakladnici: Franjevački muzej Tomislavgrad; Naša ognjišta, Tomislavgrad.

Od brojnih mjesta, u domovini i svijetu, na kojima su djelovali i djeluju hercegovački franjevci nema dvojbe da je najzahtjevnije bilo ono u daleko Africi, u misijama u Demokratskoj Republici Kongo, gdje su sedmorica franjevaca Hercegovačke franjevačke provincije djelovala gotovo punih pola stoljeća: od kraja 1968., kad je u misije otišao fra Blago Brkić, do 2017., kad su se preostala trojica vratila u domovinu (fra Pere Čuić potom se opet vratio u DR Kongo, gdje djeliće i danas). Imena navedene sedmorice navodimo s poštovanjem i zahvalnošću, redom kako su odlazili u Kongo (Zair): fra Blago Brkić, fra Ante Ivanković, fra Ante Kutleša, fra Filip Sučić, fra Pere Čuić, fra Stojan Zrno i

dr. fra Jozo Vasilj. Monografija autora R. Jolića pokušava dati

barem neki uvid u silna djela koja su kroz to vrijeme učinili u toj dalekoj zemlji, kako na čisto duhovnom i crkvenom, tako i na građevnom, uljudbenom, kulturnom, odgojnem i humanitarnom polju rada.

Knjiga je obogaćena brojnim vrijednim fotografijama, uglavnom iz arhiva samih misionara koji su djelovali u DR Kongo.

Autor bi bio sretan ako bi se ova monografija prepoznala kao neke vrste spomenika hrabroj sedmorici misionara franjevaca iz Hercegovine koji su svoje živote, ili barem njihov dobar dio, uložili u napredak Katoličke crkve u dalekoj Africi.

